

**Dissertationes medicae & chirurgicae : habitae in amphitheatro Collegii
Regalis Medicorum Londinensium / a Gualtero Harris.**

Contributors

Harris, Walter, 1647-1732.
Royal College of Physicians of London.

Publication/Creation

Londini : Impensis Guil. & Joh. Innys, 1725.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/jak2e2gg>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIONES 2

MEDICÆ & CHIRURGICÆ

HABITÆ IN

AMPHITHEATRO

Collegii Regalis

MEDICORUM LONDINENSIIUM.

A *Gualtero Harris*, M. D. in eodem Collegio Præsidente nato, & Chirurgiæ Professore.

Ad urendum & secandum Medici raro, invitique veniunt; nec unquam nisi necessario, si nulla reperietur alia Medicina. Cic. de Officiis, lib. 1.

LONDINI:

Impensis GUIL. & JOH. INNYS, in Area
Occidentali D. Pauli. MDCCXXV.

M R T A T I O

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. Some faint characters like 'f' and '6' are visible.

Faint text at the bottom of the page, possibly including a printer's mark or publisher information. Some words like 'Gott' and 'in' are partially legible.

P R Æ F A T I O.

SI *Seni* detur venia, ut usus recepit, res veteres repetere, præ aliis equidem velim, dum tempus edax feret, summam meam, licèt diu præteritam, *Fœlicitatem Institutionis* primitùs bonæ, ferméque indelebilis, Gratâ Recognitione commemorare & collaudare: In Scholâ scilicet primariâ bonorum morum ac literarum, aut in *Collegio Wintoniensi*; undè opportunè succedebam in *Novum Collegium* apud *Oxonienes* celeberrimum; ubi primâ die adventûs, de more antiquo, fui admissus *Socius* perpetuus

iv *PRÆFATIO.*

Magnifici illius *Collegii*: Utpotè ornatus privilegio Consanguinitatis *Fundatori* Nobilissimo amborum illorum *Collegiorum*; nimirum *Gulielmo de Wickam*, Reverendissimo Episcopo *Wintoniensi*, deindè etiam *summo Regni Thesaurario*, & alternè *summo Regni Cancellario*, dum regnabant *Edwardus 3. Rich. 2.* vel *Henricus 4.* Et qui Vir Præclarissimus & Beneficentissimus Natus fuit *A. D. 1324.* & hâc vitâ benè ac gloriosè actâ defunctus, fuit Translatus à *Mitrâ* venerabile ad *Coronam Immortalem* gerendam, *A. D. 1404.* annoque *Episcopatus* sui 37.

Tandem verò cupidus fui peregrè proficisci, non ut *Medicas Controversias* argutè disceptarem, neque ut *Spectabilia* curiosa lætè conspicerem, sed ut facultatem *Medendi* perutilem, & perquàm admirabilem, eò meliùs consequerer, & simul rerum hominumque notitia amplior foret, certior, & honestior. Ideòque *Lutetiam Parisiorum*, dives illud *Medicorum doctissimorum*

PRÆFATIO. V

simorum seminarium, imprimis me contuli; ubi cum clarissimo *Lemerio* haud incassum convixi, maximas ibi habens in re *Medicâ* opportunitates; & biennio illic pænè elapso, Gradum Doctoratûs in Medicinâ apud *Bituriges*, in medio *Galliarum* positos, cepervi.

Reversus *Londinum*, aliquantò post, sub finem scilicet anni 1679, examinatus fui, ut Doctor in Medicinâ peregrinus, ab Excellentissimo peritissimoque Domino, & *Præside*, Domino *Joanne Micklethwait*, Equite Aurato, & *Censoribus* doctissimis; proponens me admittendum *Licentiatum*, vel *Permissum* celeberrimi Collegii Medicorum *Londinensium*; quia nemini patet introitus in illam doctam *Societatem*, nisi qui in nostris *Academiis* Gradum suum fuerit adeptus. Sed præstitutis illis mensuris Examinationibus finitis, *Præses* ille grandævus, & apprimè doctus, consensu *Censorum* eruditorum, me rogabat vel suadebat, ut *eundem Gradum* ego capefferem in alter-

vi *PRÆFATIO.*

utrâ nostrarum *Academiarum*. Scilicet exoptabant, ut Examinatorum nonnulli in *Societatem* potiùs asciscerentur, quàm in ordinem *Permissorum*; quatenùs benè sperabant, ex illis fore, qui aliquando præclarè officium præstarent in honorem *Collegii*.

Hoc benigno rogatu virorum Excellentium permotus, inter quos cum honore summo nominandus est vir doctissimus Dominus *Croon*, amicum *Sydenhamum*, magnum mihi *Apollinem*, citò consului, an novæ illius sive molestiæ, sive expensæ accessio, operæpretium denuò foret. Ille verò statim me magnoperè est hortatus, ut *Gubernatoribus Medicinæ* nostris morem gererem, & *Candidatum* me protinùs redderem. An expectationi pristinæ, vel hortationi Medicorum clarissimorum quoquo modo respondisse contigerit, nequaquam in me recipio; sed Voluntatem cæteris benevolam nunquam mihi defuisse possum verecundè promittere. Nempè *Magna* in re *Medicâ Magnis* viris, & rarissimis, sunt unicè præstanda.

PRÆFATIO. vii

præstanda. Sufficiat aliquantùm, post *Harveium*, aliosque egregios in hâc Provinciâ antecessores, me pro virili, pro facultate, munere commisso fuisse perfunctum. Cæterùm *Dona* animi illustriora viris Humilibus, & à fastu omni alienis, sæpè communicantur. Neque *Dotes* egregiæ, sive dignis sive indignis collatæ, sunt tàm *nostræ*, vel in *Luti* nostri potestate, ut cristas decenter erigeremus, quàm de *Cœlis*, pro *Omnipotentis* gratiâ & beneplacito, benignè descendunt, *afflatu* quodam *Divino*, omnibus impercepto & invisibili, sed studiis bonorum honestis, atque *Industriæ* laudabili, occultè cooperanti.

Possùm liberè verèque loqui, me multa vidisse domi forisque; nec modò in *Pace* perturbationum impendentium rarò immuni, sed & in *Bellicis* aliquot expeditionibus in *Flandriam*; oculisque multa perlustrâsse, à *Celsitudine Regiâ*, & splendore *Nobilitatis*, ad populum inferiorem, vulgusque promiscuum, & multiplices hominum consuetudines me observâsse; & lon-

viii PRÆFATIO.

gâ *Experientiâ* certò didici : *Sapientiam* imprudentiæ, *Probitatem* omni perfidiæ, *Integritatem* antiquam novis fallaciis, docta *Studia* ignaviæ, *Continentiam* turpitudini, & *Temperantiam* luxui, cùm ad *Valetudinem* corporis jucundam conservandam, tùm ad molestias vitæ & sollicitudines communes ferendas ac permulcendas, esse longè præstabiliora, magisque expetenda, sive nos præsentia & fugacia circumspiciamus, sive *futurum* præclarè contemplemur.

Perplacet mihi respicere, & maximas ago gratias *Numini Divino*, quòd inter vicissitudines vitæ paulò diuturnæ, & molestias illas omnibus mortalibus communes, animo læto, neque diu perturbato, multùm fuerim munitus; & nonnihil lætificat observâsse, quòd *Invidiam*, frequenter bonis benèque merentibus impertitam, fors fuerit *Mereri*: Ut de aliis taceam qui istâ qualitate corrodente aut se lædunt, aut fortè rumpunt; Medicus clarus, doctus, benevolus, virtutibus pluribus

pluribus ornatus, *Sydenhamo* nostrò singulariter dilectus, *Nobilissimæ Domini Carthusianæ Medicus*, & qui primus *Bibliothecam* nostram amplissimam, priùs seclusam, Collegis omnibus reclusit, suâ Præsidendi Autoritate, meipso tamen priùs Cohortationibus aliquot Publicis cunctanti stimulos adjucenti: Dominus, inquam, *Carolus Goodall*, dum *Præses* esset dignissimus Collegii Medicorum, aliquando mihi amicè dixit, *se Nemini æquè ac Mihi unquam Invidere*: Scilicet quoniam animum Jucundum, & ab omni curâ mordaci vacuum nunquam non haberem. Etenim verè inquit sapiens filius *Sirach*: *Timor Domini delectabit Cor, & dabit lætitiã, & gaudium, & longitudinem dierum.*

Ut quid breviter, liberèque etiam dicam, de parte penè extremâ illius *Novennii*, quo Medicus fui *Regis Ordinarius*; sed quæ *Dignitas* mihi oblata est, sine ambitu quocunque meo, & sine Amicorum exoratorum rogatu, sed ex Favore immerito & spontaneo
 Maximi

X *PRÆFATIO.*

Maximi omnium Viri & *Sapientissimi*, ut verifimillimum videtur, qui unquam hactenùs, à Sancto *Paulo Apostolo*, Sacras Conciones habuit, & quasi ex *Oraculo* dictas: Nimirùm Reverendissimi *Archiepiscopi Cantuariensis, Joannis Tillotsoni*; cui ipsi, & cujus Familiæ Honorabili priùs fueram perfunctus Medici munere; quousque etiam Vir ille *Optimus*, totique generi Humano, excipiendis fortè inhumanis, *Benevolentissimus*, in Celsissimâ illâ Sede Sanctæ *Ecclesiæ* nostræ, meritissimè collocaretur, & ad Invidiam summè resplenderet. Et ex eâdem ingenitâ *Benevolentia* factum est, ut idem Dominus Celsissimus, post primam meam expeditionem in *Flandriam*, redeunti proponeret *Equestrem Dignitatem*, *Seipso* me ad *Regem* introducturo; sed quem Honorem animo grato & submissè equidem declinabam.

Probè scio quàm decorum sit, & quàm Honestum, de *Superioribus* honorificè semper loqui; & siquando illi infirmè erraverint, decere nos verecundè

cundè se gerere, aut conticescere. At-
tamen fateor, quòd rarâ quâdam Be-
nevolentia redundans, duobus vel penè
tribus mensibus antè obitum Serenissi-
mi *Regis Gulielmi*, libertatem *Aulis*
Regiis nimis inusitatam, scilicet quod
verum fuit loquendi, & simul ingra-
tum, utcunque fuerit salutare (quod
Prudentia Aulicâ præditi omnes evita-
bant) mihi temerè indulgerem, & in
Cubiculo Regio, coràm *Magnatibus*
famulantibus, inter absentiam Regis,
ego viderer paulò liberiùs reprehendere
morem istum ineptum & perniciosum,
quolibet manè fasciandi *Regios* pedes
prætumidos, eâque ratione in viscera
interna repellendi humores illapsos aut
illapsuros. Siquid verò tunc delin-
quere viderer, id maximè fuit, sim-
pliciter narrando *Historiam* veram, re-
centem, summè memorabilem, mihi-
que penitùs exploratam, quâ fuit de-
monstratum, quàm periculi sit plenus,
& quàm *fatalis* futurus, mos iste in-
congruus *fasciis* reperiendi humores
superfluos & Oedematosos: Nempè id
blandè

blandè sum locutus, ut ità averteretur, si *Deo* placeret, à *Rege*, rebus gestis Clarissimo, periculum extremum *Vitæ* tam *pretiosæ* tunc proximè impendens.

Hos qualescunque fructus, è pluribus collectos, & *Sanitati* tuendæ, pariter ac *delectationi* nonnullæ intermistæ conducentes, & fructus *Studii* grati & jucundi, neque prorsùs intermissi, usque ad lenem *Senectutem*, hætenùs liberam, *Dei gratiâ*, à multis *Senum* malis & incommodis, quæ *Intemperantia*, *Luxus*, *Incuria*, & *Inscientia*, secum vulgò perducunt, jam libet in medium proferre; & ut spero *Lector* intelligens æquo illos animo, & gustu non ingrato indulgenter accipiet.

Et ut nihil dicam de hortatione benevolâ quorundam *Amicorum*, insigniter *Doctorum*, quorum iudicio plurimum tribuo, has *Prælectiones* ego nunc prelo subjicio, nequaquam eo animo, ut nomen ineptè & apud imperitos inclarescat, neque ut negotia
aut

aut facultates exindè paulò amplificem ; abundè scilicet gratissimèque contentus eis paucis necessariis, & nonnullis redundantibus, quas die jam advesperascenti honestè habere contigit, & quales aut multò plures *Providentia Divina* plerùmque solet probis, studiosis, & industriis benignè largiri, & satis superque suppeditare. Sed illas imprimi trado, *Spe* bonâ & optatiore confirmatus, ut *Observationes Practicæ* per has *Prælectiones* passim dispersitæ, & *Speculationum* commentis plurimùm immunes, lucem aliquam afferant clariorem rebus aliquot *Medicis & Chirurgicis* caligine quâdam obscuratis, aut in devia ducentibus salutem ægris reddere percipientes. Insuper *Spem* concipio nonnullam, easdem *Posteris* nostris haud inutiles fore. Et denique non pudet verecundè dicere, quicquid iniquum contrà de *Medicis* vulgò fertur & aiunt, me non prorsùs dubitare, quin oblatum aliquod sincerum ac benevolum, utcunque imperfectum, functionis studiorumque nostrorum, utili-

xiv *PRÆFATIO.*

utilitatem publicam spectantium (si *Beatis* aliquando vacat nostra *nugatoria* prospicere & animadvertere, ut merentur *terrestria* cogitata nuncupari, cùm *Cœlestibus* Contemplationibus conferantur; & quandoque illos dignari deorsùm spectare, est cur credatur aut conjiciatur) dico, non prorsùs esse in dubio, quin dignum aliquod ex arte munusculum fuerit *etiamnùm* gratum, & aliquantùm placuerit *Benefactoribus* nostris Immortalibus, aut *Fundatoribus* Nobilissimis hujus *Prælectionis* in *Chirurgiâ*; quæ fuit primùm instituta, regnante *Reginâ Elisabethâ*: Nimirùm ab Illustrissimo Domino *Joanne Comite Lumleio*, & eruditissimo Domino, *Richardo Caldwallo*, Medico ejusdem *Reginæ* Ordinario, rebus *Chirurgicis* addictissimo, & tunc temporis præclaro admodum *Socio* & *Electore* Collegii Excellentissimi, quod *Londinensium* valetudinem pro facultate prudenter consulit, & ut licet tuetur.

T A B U L A

DISSERTATIONUM.

- D**ISSERT. I. *De Febris Continuis
& Intermittentibus, habita* Apr. 26.
1716.
- II. *De Variolis & Morbillis curandis.*
Oct. 23. 1718. Pag. 32
- III. *De Variolis deterioribus præveniendis.*
Maii 10. 1723. 51
- IV. *De Aquæ aliquot usibus Medicis.*
Mar. 1. 1719. 64
- V. *De Vini usibus Medicis & Chirurgicis.*
Mar. 20. 1722. 82
- VI. *De Venæsectione in genere.* Oct. 11.
1722. 101
- VII. *De Venæsectione, ut morbis nostris
accommodandâ.* Oct. 8. 1723. 114
- VIII. *De Varice & Aneurismate.* Apr. 28.
1724. 129

IX. <i>De Oedemate & Scirrho.</i>	Oct. 13. 1719.	145
X. <i>De Cancro.</i>	Oct. 7. 1720.	163
XI. <i>De Gangrænâ & Sphacelo.</i>	Oct. 9. 1721.	180
XII. <i>De Herniis.</i>	Jun. 15. 1720.	195
XIII. <i>De Erroribus Chirurgorum.</i>	Maii 29. 1722.	210
XIV. <i>De Simplicibus & Compositis Medicamentis.</i>	Habita Jun. 8. 1724.	230

DISSERTATIO I.

De Febris Continuis & Intermittentibus.

Habita *Aprilis* 26. 1716.

OST plures res *Chirurgicas* in quinquennio præterlapso, eâ quâ potui diligentiam explicatas, volui aliquandò, coràm Medicis tot Eruditissimis, ad rem Medicam paulò transire, & quædam vobis dicere, ad *Curationem Februm* potissimum spectantia. Etenim cùm in Senium jam vergere incipio, utpotè omnibus meis Senioribus in celeberrimo hoc Collegio, *Dei* gratiam, superstes; utcunq; aliquot præcedentium fuerint ante obitum suum longævi, & pænè centenarii, plurimique illorum eruditione excelluerint, peritiâ Artis fuerint præclari,

clari, & nonnulli scriptis suis immortalibus, post interitum corporis, diutissimè sint victuri. Quandoquidem verò anni & experientia docere solent *Sapientiam*, & præsertim *Medicam*, maximè equidem gauderem, si tantillum lucis super his afferre possim, vobisque pauca proponere, non tam ad *Cognoscendas*, quàm ad *Curandas*, si *Deo* placet, aliquantò feliciùs ipsas *Febres*. Siquidem magna extant Medicorum eruditorum volumina, novaque sæpè repullulant, abundantia quâdam ingenii præstantia, plenissima quidem *Cognitionis*, sive *Speculationis* omnium *Februm*, in gratiam Studiosorum, eaque non minùs doctè conscripta, quàm idonea etiam ad instruendos tyrones, non modò in cognitu perquam dignis, sed & in arte *Loquendi*, abundantius dixerim, an ornatiùs de *Febris*.

Sed *Finis Medicinæ* verus est *Sanitas*, non opulentia, non grandiloquentia. Et morbi non dicendo, non argumentis, sed remediis propriis sanantur. Ideoque prospiciens in hunc *Medicinæ Finem*, qui *summum* in hâc vitâ est *bonum*, omnique auro & argento *bonum pretiosius*, quod reverà sentio, jam dicam.

O *Artem Medicam* admirabilem, omni laude majorem, eulogiis splendidissimis antecellentem! O artem beneficentissimam, omnium aliarum utilissimam & saluberrimam! O artem denique omnium sæculorum suffragiis

fragiis ratam & munitam, *Apolline* inventore, seu potiùs *Numine Divino*, studiis salutari- bus cooperanti, admodùm dignam, omni di- sciplinâ, omnique arte quæstuosâ longè præ- stantiozem! Si nempè auxilium *Medicum* satis *tempestivè* in morbis expectatur, atque si *Medicus* ipse *naturam* ducem, posthabitis commentis, rectè sequatur, & quò *natura* vergit *Medicinam* ritè administret. Quòd si occasio illa præceps, in acutis præsertim *morbis*, præterlapsa fuerit, & curatio pro- crastinata, quæ *artis* præclarissimæ *incertitudo*? quot irriti conatus, graves molestiæ, nocturnæ pervigilationes? quanti ægrotantium sum- ptus? quot amicorum terrores, affinium vota aut sollicitudines? Uno verbo tunc temporis jacta est alea, aut salutis fortè for- tunâ recuperandæ, aut fortassè diem obeundi.

Non est propositum nostrum audere im- possibile, aut *infallibiles* ullos curandi modos vobis temerè præscribere. Quæ fieri nunquam possunt, pulchrè promittant fumivenduli, a- gyrtæ, aliique impostores, quibus periit veri- tas, periit omnis pudor. Contenti fanè simus modestis illis potestatibus aut facultatibus, quas *Numen Divinum* benignè donavit. Nunquam ambiamus ea quæ non permittit agenda, humanæ industriæ dixerim, an imbe- cillitati.

Omnibus ævis, omnibusque regionibus, ubicunque bonæ literæ inclaruerunt, nonnulli

verè magni viri, aut perspicaciores, benevolentia laudabili ducti, reipublicæ aliquatenus prodesse, salutaribusque remediis morbos propulsare diligentissimè studuerunt: Omnibusque illis salutis publicæ studiosis æqua laus, debitaque gratia semper tribuenda est. Illustres nostros *Majores*, aut doctrinâ prius florentes, nunquam nos contemnamus, nunquam infusè vilipendamus, nè posteris nostris doctioribus, qui clarioribus scientiæ telescopiis fortè instruentur, ansam commodam præbeamus, errores nostros & ignorantiam, plenius quàm par sit patefaciendi & amplificandi.

Cùm *Hippocrates* in *Aphorismis* suis sapientissimis, verâque naturæ observatione stabilitis, differit de gravioribus *februm* symptomatis ad mortem vel ad salutem ægrotantium spectantibus, docet multa esse *mala*, multa *lethalia*, quædam *judicatu difficilia*, & nonnulla signa *bona*; ut videre est in sectione *Aphorismorum* quartâ, septimâ & octavâ; nunquam verò inconsideratè pronunciat hoc certum & indubitatum salutis signum, illud spem nostram nunquam eludere. Itaque qualis imprudentiæ, aut temeritatis habere oportet medicum, quantumlibet popularem, quantumlibet politicum, vel opulentum, qui ad febricitantem sibi dilectiorem accersitus, audacter subitòque dicet; *hic vel hæc non morietur*, dico, *non morietur*. Quasi fuerit in imperio despotico, aut potestate hominis impotentis aut temerarii quemlibet mortalium, ad libitum, à faucibus

cibus orci certissimè eripere, aut ab *acutâ* aliquâ *febre* confirmatâ, proculdubiò liberare, velit nolit summus omnium *supremusque Rector*.

Siqua unquam fuerit certitudo in curatione *Februm Continentium*, ea potissimùm versatur in *principio* illarum, cùm vires ægrotantis constant, & cùm evacuationibus propriis eradicatio morbi salutaris sæpissimè solet contingere. Quantum verò emolumentum tunc fieri febricitantibus, qualesque successus comparari possunt, in principio *februm acutarum*, significatum vel monstratum fuit in exercitatione priore, ubi de *peste ipsâ*, ejusque curatione annitendâ, à me priùs agebatur.

Plurimùm verò refert ad *Curationem*, an illi qui horrore aut rigore, vel qui *Febre* corripuntur, essent priùs temperamenti sani & firmi, an valetudinarii fuerint, diuque imbecilles. Nam firma corporis valetudo, vires magnæ, juvenus, tempestasque anni temperata, maximè conducunt ad sanitatem restituendam. E contrâ habitus corporis vitiosus, diuturnus languor, præcordia insana, viresque priùs enervatæ, spem salutis recuperandæ viro sagaci facilè diminuunt, aut prorsùs adimunt.

Atque illa consideratio prudentes omnes medicos discipulosque magni *Hippocratis*, semper reddidit *permodestos*, eoque vercundiores cautioresque in judicando, quò

fuerint ipsi doctiores & peritiores; nisi fortè imprudentia aliqua nonnunquam doctos medicos aut celebratiores immutet in temerarios, nimisque audaces in prædicendo. Permulti enim ægrotantium, qui irregulariter in victu & potu priùs vixerunt, vix æquè ferent nimis strictam inquisitionem in errores præteritos. Neque ea culparum in vivendo detectio sæpè à *febricitantibus* satis commode, & sine arbitris fieri potest, ubi amici, ministri, aut vicini sunt astantes, & ad auscultandum *prognosticum* prompti, plures ob rationes, à medico prolatum.

Propter eandem etiam considerationem de temperamentis ægrotantium, non ita mirum fortè fuit, ut aliter foret, quòd tot tamque constantes successus medicinales *Regio Medico* olim contigerint, durantibus illis quinque ejus expeditionibus æstivis in *Flandriam*, cùm totum famulitium *Regium*, quantumcunque numerosum, ab *omnibus* suis *febris* liberaretur, multique in exercitu duces similiter evaderent; nimirum id contigisse potuit, cùm quia *Febris* correpti insigni corporis robore vulgò fuerunt præditi, & juventute vigente communiti, tum quia frequens aeris mutatio ex diversis castris, & præsertim in *Brabantia*, (ubi aer & aqua sunt maxime salutares, summâque puritate excellentes) multum conducere potuit ad *febres* expugnandas, viresque corporis læsas corroborandas; tum denique quoniam universi illi opem medicam

medicam satis *tempestivè* implorare non sunt dedignati; pænèque omnes sine sumptu eam facilè sunt adepti: ut id sine dolore etiamnum testari possim.

Breviter dicam, fiduciâque plenus, methodum aliquandò certam & indubitatam curandi *Febres Continentes*, quæ nunquam fallent, inventum iri & stabilitum, in longè futuris temporibus, non tam *aureis* & luxuriosis, quàm frugi & honestis, cùm *virtus* in oculis vulgi *divitiis* clariùs effulgebit, cùm *temperantia* universim prædominabitur, & cùm charus ille *Lapis Philosophorum* insipientium, nempè *Panacea* morborum omnium, ita trivialis invalebit, ut tanquam res nullius pretii, pedibus in viâ conculcatus fuerit, quemadmodum perhibuerunt adepti, vel humiliter jactârunt, eum passim conculcari, sed modo invisibili, in *Sterquiliniis*.

Interim dum homines erunt homines, quoad crapula & ingluvies morbos Proteiformes progenerabunt, & *aquæ* contemperantis salubris usus perpotationibus *Vini* liquorumque spirituosorum vulgò cedit; dumque *febres*, ut solent, *luxum* aerisque vicissitudines ferè insequentur; pauca vos monebo de *Curatione Februm* graviorum.

Imprimis, si horrore vel rigore citò succedit, ut plerumque fieri solet, *Vomitum* aut *Vomituritus*, ventriculo repente perturbato ab

humoribus intrò re percussis, propter retentam transpirationem, cum cephalalgia, doloribus membrorum, siti, pulsu celeri, somnolentia gravi, vertigine, aut similibus symptomatis; aut si *vomitio sola* post horrorem, aut unà cum eo, faciat exordium febrile, præ aliis omnibus, & sine temporis dispendio, in *Cardiacis* nescio quibus, aut aquis spirituosis adversus *Crapulam* absorbendis, vehementer rogo, ut *Emeticum* aliquod mite tutumque ægrotanti exhibeatur. Etenim si tempestivè, aut primâ invasionis die, id prudenter fieri liceat, extirpatio febris celerrima semper, aut longè ut plurimum consequetur: Idque utilitatis communis causâ, paulùm modò confirmare libet, dicendo & *affirmando*, memoriam meam vix unam quidem instantiam effectûs contrarii refricare posse, in praxi mediocri annorum plùs quadraginta, ubicunque *emetica* tutò possint, tamque citò fuerint exhibita. Quinetiam addi potest, me à falsiloquentiâ voluntariâ prorsùs abhorrere. Veruntamen & febre sic profligatâ, cavenda est *recidiva*, in temperamentis teneris, ex præcipiti aliquo errore in victu incongruo, aut à frigore præproperè suscepto, in tempestate frigidâ.

Atverò *Emetica* vel *Antimonialia*, durante æstatis fervore paulò tutiùs exhibentur, ut in gelidâ hyeme eadem nunquam sine periculo, & rarò sine extremo discrimine dari possunt. Cujus distinctionis *ignorantia* fatalis

talibus *Chymistas* sæculi præteriti, fautoresque eorum doctos, censuris & criminationibus medicorum magis *Galenicorum* severis reddidit facilè ritèque obnoxios; adeò ut tota *facultas Parisiensis*, præclarissimè erudita, *Mayernum* ipsum, quantumlibet doctum, variisque artibus instructum, quantumlibet postea alios omnes medicos ad rem augendam attentissimos longè excelleret in opibus accumulandis, cæterosque *Emetica Antimonialia* præscribentes, ut homicidii reos, sententiis suis damnaret. Quippè & idem error *Chymistarum* in non distinguendâ tempestate propriâ ea exhibendi, tot homines extinguere morte repentinâ tunc credebatur, ut clarissimum medicum, *Guidonem Patinum*, non minùs doctum, honestum, peritumque medicum, quàm facetiarum plenum, induceret scribere in *Epistolis* suis, nonnullos sui temporis magistros spagyricos *benedictis* illis *Emeticis*, *amicos*, *uxores*, *filiosque suos charissimos inauspicatò jugulâsse*. Mitiora igitur & tutiora *emetica*, ut *vitriolum album*, sal vitrioli, *Epicacuannam* veram Brasiliensem, Oxymel scylliticum, infusionem *cardui benedicti*, aut aquam ipsam tepidam, cum oleo olivarum vel amygdalino, ut plurimum antepono, & præsertim tempore hyemali, fortioribus periculosisque *Emeticis*.

Notandum etiam medicos veteres præclaros, *Emetica* mitissima, innoxia, naturæque haud adversa, idque multò frequentius more nostro vulgari,

vulgari, ut mihi videtur, usurpâsse. Siquidem *vomitum* vulgò ciebant prudentiores medici sine pharmacis aut medicamentis, & sine omni periculo animam expirandi, unâ cum humoribus ventriculum infestantibus. Ut primùm enim thorax se malè haberet, aut viscera in illo contenta, vel aliter in *principio* morbi fientis, antequam formaretur morbus perfectus, antequam lecto decumberent, febribus acutis afficerentur, pleuritide aut peripneumoniâ affligerentur, aut alii affectus graves confirmarentur, tunc subito ciborum onere ventriculum levabant, per lenem vomitionem. Scilicet post levem coenam ac repletionem, ex radiculis, nasturtio, portulacâ, aut similibus coctis, haustâ aquâ tepidâ modicum vomitum, neque vires dejicientem, tutò illi extimulabant; & aut digito in os immisso, aut plumâ oleo illinitâ, ventriculo debilitato auxiliabantur. Nimirùm id actum tempestivè, si *sudor* nimius toto corpore sine causâ manifestâ emanaverit, si sitis a somno, si oscitationes aut pandiculationes frequentiores, si sputum, quod excreatur, sapiat falsum aut amarum, si animi tristitia fuerit gravis, si vigiliæ importunæ; si dolores vagi pectus & scapulas opprimerent, & denique si algoribus, gradu frigoris horrore ipso minori corripenterentur.

Secundo, vos monere aliquid libet de *venæsectione*, altero maximo auxiliorum medicorum, sine cujus usu opportuno medicus, quan-

quantumlibet ornatus, medicastrum imperitum se exhibebit. Et reverâ misereri convenit inscitiae aut pervicaciae illorum, quibuscunque in terris versantur, à *Gadibus* usque ad *Gangem Chinamque*, qui stultè debacchantur in tam utile tamque necessarium auxilium medicum; & quorum fuitiles ratiunculæ, post *Galen*i scripta de *Venesectione*, & post tam universam *experientiam*, nullâ refutatione sunt omninò dignæ. Id volui vobis de hâc re commendare, nè nimis ferò, in *Febris* statu, aut etiam progressu, cum vires dejiciuntur, sanguinem detrahere, & unâ cum sanguine exhausto vires reliquas exhaurire unquam audeatis; quanquam *pulsus* nonnunquam tam ferò permaneat *fortis*, & febrientes *vertigine* tunc exagitentur. Nam in viribus ex progressu febris dejectis, magis deficient illæ & collabentur, exhausto è venis sanguine in ultimis febris diebus, ut proindè ex errore isto, mortifero vulnere accepto, ægrotantes præmaturè conficiantur. Idque non rarò fiet paucis deinceps horis. Dixi aliàs *Cælium Aurelianum* ipsumque *Celsum* prudenter requirere, ut *sanguis mittatur solummodò primâ diatrîto, ultrâ verò numquam*. Quod quidem considerationem nostram maximè meretur, quanquam in regionibus calidioribus febres epidemicæ sunt plerúmque nostris magis acutæ, citiúsque solent suapte naturâ interimere.

Tertia contemplatio nostra respiciat *medicamenta* in *Febris* varianda, juxtà tempora illarum insigniora, nimirum principium aut incrementum, & vigorem aut statum. In primis earum diebus, ad inflammationem compescendam, *refrigerantia* & contemperantia, cùm ratione tùm experienciâ, maximè omnium conveniunt. Ideoque medicamenta calidissima, ut *Mithridatium*, *theriaca Andromachi*, aquæ spirituosæ, & ardentiores, tunc temporis ex ædibus febricitantium promerentur exturbari. Difficile est dictu, quo malo fato aut consilio ejusmodi compositiones, ad alios longè usus, nempe *venenatos*, inventæ, & in regionibus animalium venenatorum feracissimis, in hæc regna longinqua, à multis venenis libera, tandem fuerint allata aut introducta, ad perniciem *Februm* conduplicandam: Nisi quòd facilè credatur, farraginem simplicium multiplicem aut inconcinnam omnibus illis morbis posse ritè accommodari, quibus singula simplicia perhibentur esse utilia: Nisi & *Medicina Politica* multos instruat favere hujusmodi artificiis, aut ea permittere, tacitas quisdam ob rationes, quæ vincunt ubique & præponderant in *artibus* tam liberalibus quàm illiberalibus. In principio incendii domûs, æquâ ratione conveniet novum fomitem adhibere, ac febrile incendium velle extinguere in suo principio igneis ullis medicamentis.

Quæ diluunt exustum sanguinem, & quæ attenuant ac liquefaciunt sine calefactione *visciditatem* lymphæ, cujus transpiratio per poros naturalis eâ tenacitate suâ reprimitur, quantumcunque fuerint vulgaria, videntur magis propriè indicari, quàm illa quæcunque *visciditatem* humorum augent, quæ sitim accendunt, & quæ combustioni corporis præfenti novum pabulum suppleant & subjiciunt. *Fulapia* veterum, non destillata, delicatulisque grata, sed domestica, facilèque in culinâ & extempore præparata, ex passulis, hordeo, melle aut similibus in aquâ communi, & lacte cocta, & in lecto calidè pota, *sudorem* longè *tutiùs* elicient, conflagrantibus medicamentis quantumlibet celebratis. Sed ptisana ex hordeo cocto, nostris *aqua hordei*, quod *unicum* ex refrigerantibus habetur attenuare, omnibus aliis sorbitionibus præfertur ab *Hippocrate*, in libro de victûs ratione in morbis acutis. Quotuplicia verò sera lactis, folio aliquo salubri medicata, bonæ nostræ mulierculæ, in solamen ægrotantium, idemque beneficium vulgò præparant?

Siquæ *medicamenta* sint semper innocua, minimâque reprehensione digna, in ardore isto *Febrili*, (neque levis est consolatio viro probo, in rebus dubiis, facilèque errori obnoxiiis, se saltem inculpatum tueri, si se minùs utilem præbere nequeat) siquæ sint quæ fermentum in ventriculo vitiatum corrigere, aut perturbationem humorum in corpore ex-

ortam

ortam mitissimè fedare valeant, id omne tutò quidem, & non rarò efficaciter facient *pulveres testacei*, in usum fermè vulgarem recepti à medicis præclaris recentioribus, quantumlibet fuerint prætermitti à veteribus medicis pæclarissimis, qui venæsectione copiosâ, tenui Diætâ, & *aquâ frigidâ* epotâ (idque sine quotidianâ pharmacorum ingurgitatione, quantumcunque illa ventriculo repugnent) in *Febris continentibus* sæpissimè sunt affecti, quod nos pharmaceuticis officiosè indulgentes, secundùm artem rariùs possumus. Siquidem nihil (quod scio) legitur in *Galeno*, de oculis aut chelis cancrorum in pulverem redactis, nisi quòd ustorum cancrorum cinis inter carmina *Damocratis* celebratur ad conficiendam antidotum adversùs canis rabidi morsum. Neque *Testaceis*, ut testis ostrearum, buccinorum, purpurarum, cochlearum, vel cancrorum, & similibus, nisi ustitis, vim tribuit *Galenus*, eamque maximè ad cava ulcera implenda, ut videre est in Libro xi. de simpl. medic. Facultat. Neque tantus ille medicamentorum simplicium undecunque indagator, internum ullum usum *Margaritarum* aut *Bezoar*, quod scio, uspiam laudat. Inter usum verò *Testaceorum*, quò meliùs conveniant, advertendum est, alvum oportere solubilem reddi, per *Enemata* nonnunquam injecta, nè ex flatibus retentis, & fæcibus obduratis, natura conturbetur, & ventriculus ab intemperie nimis siccâ, & congestione terrenâ ac concretâ lædatur oppres-

fus & debilitatus. Hâc de re nunc porrò dicere libet, *viliora* aut *vulgatiora Testaceorum* genera, ut testas ostreorum mundatas, & sine ignis aut furni calore exiccatas, chelas cancrorum, oculosque cancri præp. commodiùs infervire populo sublevando; *Margaritas* verò, *Bezoar*, & *Hyacinthum*, Dominis illustrioribus delicatioribusque, quæ *pretiosa sola* amant ac suspiciunt, meliùs placere posse gratiùsque convenire. Observationem equidem non contemnendam, ad utilitatem insigniorem *Testaceorum* ulteriùs demonstrandam, communicare non gravabor, cùm de *Febribus Intermittentibus* paulò pòst ego differam.

De modo operandi, quo *Testacea* vim suam salutarem ventriculo præbent, id totum speculatoribus curiosis illustrandum relinquo. Libet solummodò viris in arte diu exercitatis proponere, an experimenta nonnunquam pulchrè spectata, ad probandam illorum majorem vel minorem fermentationem, ebullitionem, seu vim agendi in corpore humano, possint censerì demonstrativa ejusdem facultatis aut operationis in ventriculo, cujus fuerint priùs in ampullâ. An ita comperiantur, ego multùm maximèque dubito, quia rara est analogia idonea inter *succos naturales* in ventriculo aliisque corporis vasis aut visceribus contentos, à summo omnium opifice perfectos, & spiritus illos ardentés aut corrosivos, artificio *Chymico* confectos; rara est

est inter opera *Naturæ* absoluta & suspicienda, operaque *artis* crassa & imperfecta, adumbratio quædam aut assimilatio. Proinde si experientia nos doceat & confirmet, *Testacea* esse naturæ nostræ infirmæ benigna ac benefica, in exacerbationibus febrilibus, non multum refert, si permanferim commentorum ignarus, quo demum modo systema illud nervosum, introitum ventriculi diligenter custodiens, *Testacea* refocillent, & *cardiacos* doloribus suis leniant ac permulceant, quo ritu eadem humores fundo ventriculi adhærentes immutent, & quâ ratione ipsum sanguinem blandè afficiant.

In vigore & statu *Febris Continentis*, cum morbus est magnus, viresque sunt debilitatæ, *Cardiaca* qualiacunque, si unquam, maximè conducunt; ad vires scilicet languidas refarciendas, & domicilium corporis facilè collapsurum sustentandum. Et tunc temporis *Epispastica*, more nostro recenti, à capite ad calcem debilissimis adhiberi solent, loco coronidis, aut inunctionis postremæ, aut Valedictionis medicæ, ut nihil videatur deesse ad sanitatem, si possibile sit, restituendam. Huic novæ consuetudini febricitantes *epispasticis* tot oblinendi primam originem apud nos videtur dedisse Vir magnæ famæ, & nominis apud nos longè diffusi, qui sine studio molestiori, & pænè sine literis doctis, maximè *Græcis*, aut sine absumendo otio suo jucundo in volvendis veterum aut recentiorum

rum scriptis medicis, plùs existimationis medicæ, suo *Marte* aut *Mercurio*, aut ingenii acumine exquisito, sibi comparavit; plùs imperii despotici & Autoritatis medicinalis affecutus est; & plus divitiarum nescio quibus posteris egregiè congeffit; quàm quilibet alius sui temporis, eodem studio vel desiderio divitiarum inflammatus. Hic fuit ille, qui clarissimo *Millingtono* publicè minitatus est, totam *Artem Medicam* dimidiâ schedulâ se posse aut velle comprehendere, ut olim *Thessalus* dimidio anno docere. Cui arrogantia acutè responsum est: *Totum, ut opinor, quod tu noveris in re Medicâ, ità breviter te posse complecti.*

Sed ejusdem *Medici* egregii, nuper apud nos celebritatem summam obtinentis, magna quidem *admiratio* me incessit non propter *Epispasticorum* totidem usum primum introducendum, neque propter copiam rerum lucratarum partam, sed propter gravem, sagacem, sapientemque quandam ejus contemplationem. Videns enim postea ex accidenti locupletem *Hæredem*, filiumque clarissimi cujusdam *Medici*, post obitum Patris sui opulenti, ex incomposito & conturbato vestitu bellè se ornantem coràm speculo; & cùm pharmacopola ipsi propè assidens illum tunc cogitabundum interpellaret, & importunè urgeret, ut pro nobili quodam modò visitato quædam præscriberet; ille torvè, sed sedatè respondit: *Ego nescio annon pæniteat, me*
C
agris

*ægris unquam præscripsisse, vel Lucrum commodum fecisse; scilicet considerans, magnas illas opes à Patre Celeberrimo relictas solummodò infervire lenociniis suis, corrumpendo & depravando prodigo Hæredi. Et quæ fortè consideratio virum ditissimum, præ aliis causis ità commovit, ut Testamento suo novissimo consanguineis suis aliquantò parciùs, publicis verò usibus liberaliùs confu-
leret.*

Videtur verò *Epispasticorum* ista multitudo, in extremis nunc adhibita, benevolè designari, ut febrem ardentem ex penetralibus corporis tentent attrahere aut extorquere. Quemadmodum enim Febris, per *sudores* à naturâ vel arte excitatos, sæpè salutariter expellitur, ita & *Epispastica* multa, ignem igni admovendo, qualiter vulgus nonnunquam vult experiri in partibus Ambustis sanandis, possint aliquandò stimulis suis & vellicationibus unitis extrorsùm Febrem exagitare, ejicere è corpore aut exturbare.

Verùm ipse multò magis quidem velim rem permittere desperatam aut prorsùs incertam, naturæ benevolentia, artisque aliis salubribus auxiliis; aut mortem, si ita *Deo* placeat, oppetere lenem, naturalem, & tolerabiliorem, quàm incertos illos successus cruciatuum tunc adhibitorum periclitari, quomodocunque contrà obtineat recens consuetudo.

Quod verò ad *Cardiaca* attinet, ego *vinum* tepefactum, sive *Lusitanicum* sive *Hispanicum*, & præsertim in viris temperatioribus, comprobare sæpè soleo, *aliisque Cardiacis* multis nonnunquam antepone. Si quis verò malit *Cardiaca* officinalia, aut pretiosiora, non libet admodum repugnare. Quinetiam curam aliquam adhibeo inter medicandum, ut *vinum sit meracum*, non adulterinum aut factitium. Et cùm nobile illud *vinum Burdigalense* in usum recipietur, quod vulgò obtinuit circiter triginta retrò annos, benignè, ut opinor, à nobis accipietur.

Restat alia consideratio, quam vobis multùm commendare volui, ut maximi momenti, eaque versatur in *Declinatione* vel remissione *Februm* quarumcunque *Acutarum*. Quamprimùm enim ex pulsu paulò tardiori, siti restinctâ, aliisque symptomatis remissis, compertum habeo, tantillùm *declinasse Febrim*, *Sennæ* pulveratæ saltem scrupulum, aut syrapi de cichoreo cum rheo unciam, eâ nocte exhibere convenit, ut lenissimè exoneretur alvus, eoque pacto *Febris* penitùs dispareat, & præveniatur *Febris recidiva*, aut *abscessus* aliquis, præsertim in junioribus. Dùmque vires sunt valde infirmæ, alternis ferè diebus lenitivum ejusmodi æquum erit repetere, donec vires recolligantur, & idonea fuerit occasio reliquias febriles paulò copiosius expurgandi.

His annotatiunculam equidem adjungam, de *syrupo cum rhabarbaro* vulgariter confecto, syrupoque, si quis alius, utili ac salubri; nimirum nonnullos pharmacopolas, inter incidendum *Rhabarbarum*, solere putridam ac depravatam ejus partem in chartâ seponere, ad syrupum illum præstantem, ut dicitur, conficiendum: Ut mihi prius significatum, & paulò certius mihi innotuit, cum Medicamenta Officinalia, *Censoris* munere fungens, non ità pridem perscrutarer. Quapropter oportet Medicos esse cautos, nè nimis fidant, ubi res urget, incertæ ac dubiæ profapiæ, aut evanidis medicamentis.

Et possum testari, me hujusmodi *lenitivis* remediis opportunè exhibitis, plures febricitantes ab omni periculo certo certius liberâsse, cum in extremo discrimine versarentur, & ab amicis suis astantibus haberentur deplorati, quàm ab aliis quibuscunque remediis observare unquam potui.

Ad Febres Intermittentes jam transeat oratio, easque omnes planè constat sedem habere eandem, propriamque in *Ventriculo*. Multa hoc evincunt, & præ aliis nausea vomitusque in principio paroxysmorum oborientes, ab humoribus variis tunc commotis, & in tunicis ventriculi prius impactis; quorum humorum in ventriculo contentorum varietas, variaque natura ac dispositio, sive acris & calida, sive pituitosa & frigida, lenta, crassa aut melancholica

cholica, videtur posse præ aliis efficere *Februm Intermittentium* tam diversos paroxysmos, pro ratione ebullitionis illorum, aut tumultûs celerioris, vel tardioris in diversis temperamentis, annique tempestatibus. Neque enim æstus motusque reciproci sunt fluido marino, quàm animali magis proprii, neque minùs æstuant nonnunquam, cæteris paribus, fluida in *Ventriculo* nostro, maximo humorum corporis alveo & receptaculo. Sed & ipsa harum *Februm curatio* locum affectum maximè demonstrat, ut usus medicamentorum Amarorum egregius, & præcipuè *Corticis Peruviani*, amaritudine præditi, *sal absynthii* ventriculo dicatum, & in haustu febrifugo *Riverii* cæteris prædominans; atque pulverum *Testaceorum* miri effectus, vixque adhuc, quod scio, Medicis doctis benè cogniti, ad *omnium Februm Intermittentium* paroxysmos tutissimè dissipandos; & denique Fodus, Emplastra, & Cataplasmata *stomachica* ventriculi regioni adhibita.

Ætiologiam particularem magisque discriminatam hujusmodi Februm, viris magis curiosis equidem relinquo, qui reconditum maris æstum explicare valent, causamque motûs sanguinis animalium reciproci; qui prætereà paroxysmos alios, ut cephalalgicos, asthmaticos, arthriticosque accuratiore ratiocinatione possunt explorare. Agnosco hæc, & multa similia, imbecillitatem nostram magnoperè superare, nisi quòd nonnunquam ar-

gumenti aut disceptandi gratiâ, cum multis sit loquendum.

In *Tertianâ duplici* quæ proximè accedit ad *Febrem acutam*, & quæ non ineptè dici potuit *quotidiana*, si ita placuisset primis *Febrium denominatoribus*, *venæsectio*, si vires ferant, summè necessaria est ante *Corticis* exhibitionem.

De *Tertianâ & Quartanâ*, non opus est res tritas, vobis præsertim, repetere. Sed quò longiùs recedunt paroxysmi à naturâ *Febrium Continuarum*, aut quò majus fuerit intervallum inter accessiones, eò minùs periculi videtur ab illis impendere, quoniam amplior est locus commodiorque *Curationi*.

Nonnunquam *Tertianas, Quartanasve* ipsas curare contigit, *Catharsin* opportunam adhibendo, nimirum sex circiter horis, cum commodè fieri potest, ante paroxysmum expectatum, ut proindè ejus operatio absolvatur ante accessionem, & *Cardiacum* aliquod aut mite narcoticum paulò ante tempus accessionis exhibeatur. Sed notandum est, si *Febre Intermittente* liberati vespertino aeri, per septimanam unam aut alteram, nimis audacter se exponant, aut fructibus horariis comedendis, citiùs quàm par sit, indulgeant, similiter erunt proni ut plurimum recidivæ, ex istiusmodi curatione aut aliâ qualicunque

qualicumque, ac si ipso *Cortice* Febres fuissent profligatæ.

De *Corticis* usu speciatim annotare libet, quòd in viris tres vel quatuor guttas olei sulphuris per campanam, aut aliquot drachmas succi limonum cum tantillo laudani liquidi, vel syrupi de meconio, singulis aut alternis *Corticis* dosibus, sæpè expediat immiscere: in foeminis verò, & maximè in virginibus, in quibus summa semper habenda est cautela, nè mensium suppressio comparetur, acida & narcotica rariùs conveniunt. Quinetiam in tenerioribus saltem naturis, & præsertim foeminis, *Infusio frigida Corticis* pulverati sesquiunciæ in vini libris duabus est longè tutior, & accommodatior ipsâ ejusdem substantiâ, & recidivam certiùs effugiet; præsertim si usus ejus tutissimus repetatur.

Quandocunque invadit paroxysmus cum *tussi* importunâ, aut cum efflorescentiâ corporis universâ, *Febri Scarlatinæ* non multùm absimili; quæ post paroxysmum solet evanescere usque ad proximi adventum, *venæsectio* in primâ intermissione summè necessaria est, & *catharsis* in secundâ utilis, antequam tuta fuerit *Corticis* exhibitio. Quicumque verò his symptomatis anomalis, in *Febre Intermittente* corripuntur, *Febribus Acutis* maximè *Inflammatoriis*, ex temperamento calidiori summeque sanguineo, sunt obnoxii; ideóque tali temperamento donati

imprimis cavere sibi debent, in ipso *principio* suarum *Februm*, neque licet illis tantillum procrastinare curam, sed oportet opem medicam quantocius implorare, nè occasio propria, sed præceps, citò illos effugiat.

Ex quo tempore *Corticis* usus popularis ità invaluit, aliæ quæcunque methodi *Febres Intermittentes* profligandi Medicis nostris recentioribus in defuetudinem ferè abierunt; quanquam certum est in *puerperis* aliisque nonnunquam febricitantibus, diversam à *Cortice* curandi rationem esse magis commodam & consentaneam. Ideoque *Observationem* non vulgarem neque aliis hæctenùs tactam, vobis nunc communicabo, quæ ad curandas *Febres Intermittentes* ope *Testaceorum* insigniter spectat. Etenim benè sum persuasus, neminem posse detrimentum pati, aut damnum ullum accipere, de quo conqueri debet, qui lucello suo proprio salutem publicam studet antepondere. Et quia egregios aliquos usus *Testaceorum* copiosius exhibitorum, in curatione *Februm Infantilium* me priùs monstrâsse contigit, spero, non displicebit, si ulteriorem eorundem utilitatem ad propulsandas *Febres Intermittentes* ego nunc commonstrem.

Cùm ex noto tempore invasionis priorum paroxysmorum exquisitè determinari potest

test de accessione futuri paroxyfmi, exhibere soleo *pulveris è chelis cancrorum simplicis* femidrachmam, aut fcrupulos duos, duabus horis ante paroxyfimum, in cochleari aquæ lactis alexiteriæ, aut menthæ, aut feri lactis, superbibendo ejufdem hauftrum, alteramque pulveris illius dofim confimilem, horâ unâ post priorem pulverem.

Si doctiùs præfcribere placet in gratiam Dominarum, hujufmodi licet: ʒ. Pulv. è chelis 69 simpl. aut compof. ʒi. Margar. aut corall. rubr. præp. & fal. abfynth. ana ʒfs. m. f. Pulvis tenuiffimus in 2 chartas diftribendus, & fimiliter exhibendus.

An *Pulvis Gasconicus* vulgaris fimplicibus cancrorum chelis, aut oculis, præterquam pretio, fit nunc verè præftantior, licet nonnihil fubdubitare, cùm multoties in officinis hodiè conficitur, fine *Bezoar* quantulo-cunque, & color illius *Bezoarticus*, ab aftutis jam plerùmque comparari dicitur, imbuendo pluverem fucco foliorum *Spinachie* & tantillo *Croci*; nimirum ut meliùs denominetur *pulvis Bezoarticus*. Sed ifta impoftura facilè dignofcitur, agitando feparatim utramque fpeciem, veram & falſam, cum aquâ purâ in duabus ampullis. Nam pulvis artificiofus aut fallax aquam imbuet quâdam viriditate, cùm verè *Bezoardicus* eam omni virore immunem relinquet.

Sed ut tutius duabus nitar anchoris, nonnunquam confulo, ut linteum duplicatum calefactum & in *spiritu vini* calido madefactum, *ventriculi* regioni adhibeatur, sub adventum paroxyfmi. Quod remedium empyricum, sed non contemnendum, conscribitur in Epistolâ insigniffimi *Cratonis* ad *Camerarium*; legiturque in Epistolis *Scholtzii*, collectioni suæ *Consiliorum Medicinalium* annexis, in Epistolâ 113. Hoc scilicet modo dicit ipsam *Quartanam* curari: Et quæ curatio *sedem morbi principalem* planè demonstrat.

Nonnunquam etiam ventriculo adhibui in eundem finem, emplastrum è *Mithridatio*, & oleo nucis moschatae per expressionem, in alutâ densè extensum, margine emplastri illinito cum Empl. Adhæsivo.

Hæc verò tam simplicia, tamque innocua medicamenta, præsertim in *Vernalibus Intermittentibus*, non rarò primum paroxyfimum reverà propulsabunt. Quod si illum solummodò multum minuunt, non prorsùs superent, eosdem pulveres febrifugos oportebit similiter repetere, ut priùs, ante insequentem paroxyfimum, bis vel ter.

Interim maximè notandum est, ægrum oportere omninò ab omni *potu Cerevisiali*, tempore paroxyfmi, quantumvis siti exardescat. Etenim si paroxyfimo his fugato, aut paulùm elapso accessionis tempore,

pore, cerevisiam aliquam bibat, per sex vel octo deinceps horas, tunc *Vomitus* aut aliud aliquod symptoma febrile solet exindè consequi. Ideoque moneo & inculco, nihil expectari posse beneficii, ex usu *Testaceorum*, si *Cerevisia tenuis*, minimâ quidem ex parte tunc indulgeatur: Quam considerationem per humanis illis Medicis commendo, qui *Variolis* aliisque acutis *Febribus* correptis, Cerevisiam nostram tenuem, vulgò crudam & incoctam, permittere non reformidant.

Quandoquidem verò potus quispiam multum requiritur ad sedandam aut extinguendam sitim in paroxyfmo exoriri solitam, hujusmodi serum substitui potest. Fit ex vini albi ℥ iiij. & aquæ ana aut ℔ β. in lact. vaccin. ℔ ij. incoctis. De hoc sero, sublato coagulo, tutò bibere possunt.

Hæc pauca de his *Febribus*, sincero animo benevoleque conscripta, utinam tam utilia vobisque digna, quàm inartificiosa, & sine involucris, volui communicare. Et hoc mihi liquet, quicquid doctioribus aliter videri possit, rarissimè in *unius* hominis potestate poni, utcunque ars medica plures magnos præclarosque viros produxerit, in *multis* salutis publicæ egregiè prodesse. Quicumque igitur in statu mediocri positus, & *in re unicâ egregiâ*, aut pauculis laudabilibus Republicæ utilem se exhibebit, thesaurum se invenisse, se fatis locupletem, fatis beatum credat.

credat. Quisquis ille fuerit, gratias immortales *Numini Divino* suppliciter reddat; *Numini*, inquam, *supremo*, à quo omnia bona deducuntur, omnesque illustres facultates homuncionibus imbecillibus benignissimè donantur. Vixit enim aliquatenùs aliis, non misero sibi soli; vivatque diu & in æternum vivat omnis beneficus, qui salutem publicam suis rebus exiguis verè anteponit, oro vivat in æternum.

Postscriptum.

NEQVEO hic tacitè præterire, quod nuperrimè apud nos editus sit iterùm atque iterùm, vel septies intra annum, linguâ vernaculâ, liber plenus Benevolentiaë, summæque Humanitatis, à Reverendo Domino *Hancock*, in Theologiâ Doctore, & Præbendario Ecclesiæ Metropolitanæ *Canuariensis*, inscriptus *Febrifugum Magnum*, sive *Aqua Communis optimum Februm medicamentum*; & in quo libro auctor integerrimus, ex propriâ suâ *Experientiâ*, & ab exemplis præsertim allatis domi suæ numerosæ, non veretur asserere, *Aqua Frigidæ* duas plerùmque selibras, aut nonnunquam tres vel quatuor, ægrotantibus in lecto decumbentibus propinatas, modicisque intervallis quadrantis ferè horæ, unam post alteram selibram, exhibitas, certocertiùs efficere, ut *Febricitantes* paulò post in *Diaphoresin* copiosam

piofam incidant. Et porrò pro certo affirmat, quod maximi est momenti, pænèque incredibile, si sudores sic excitati permittantur aliquamdiu profluere, neque cohibeantur ante symptomatum Febrilium idoneam cessationem, *Febris Continens* quæcunque illa fuerit, *die proximo* sic penitus profligabitur.

Hunc usum admirabilem *Aquæ Frigidæ*, in *Febribus* tam citò curandis, maximè laudat in illarum principio, vel primis illarum diebus; sed neque dubitat eandem etiam prædicare, in *quocunque Febris die*, usque ad *ultimum*, & aliquot instantiis prosperi successus veritatem dicti sui confirmat.

Et hoc recens Experimentum suum utilitatis *Aquæ Frigidæ* vir bonus prosequitur, (utinam Fiducia ejus tam felix fuerit, quàm desiderata!) ad ipsam *Pestem* curandam, ad *Februm intermittentium* paroxysmos submovendos, ad *Pleuritidem*, *Anginam*, *Rheumatismum*, *Arthritidem*, *Asthma*, pluresque alios affectus. Verùm in *Febribus* cum *eruptione* conjunctis, ut *Variolis*, *Morbillis*, *Febre scarlatinâ*, & similibus, utilitatem *Aquæ Frigidæ* etiam laudat, etsi ea *sudores* in illis morbis non valeat elicere. Et reverà *Aqua Cocta*, demùmque refrigerata, in *Variolis* incipientibus longè præstat *Vino* & *Cardiacis* omnibus Inflammantibus. Sed in aliis illis *Febribus* ad *sudores* proclivioribus

bus desistendum est ab usu *Aquæ Frigidæ*, quamprimùm ex eâ causâ *sudores* emanaverint.

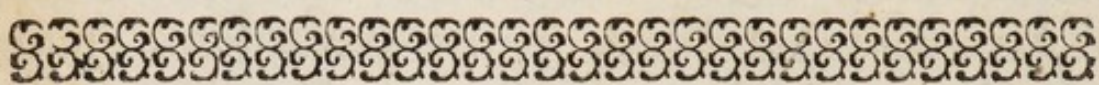
Tàm tutum verò tàmque vulgare remedium, facile est cuivis experiri; sed præjudicia vulgaria, & contemptus rerum vulgarium iniquos superare difficillimum. Quòd si hæc & hujusmodi utilia à doctis & indoctis unâ comprobentur, *Miracula Aquarum Pliniana* jam reticebimus, & præfenti sæculo gratulabimur, sicut à *Monacho Germano*, Bertholdo Schwartz bene vel secùs occupato, fortè priùs contigit *Pulveris Pyrii* dira & atrox inventio in exitium humani generis circiter *A. D.* 1380. ita nunc *A. D.* 1723. à *Theologo nostrati*, Domino *Johanne Hancock*, maximâ ex parte, inventum esse *Miraculum* quoddam *Medicum*, è vulgatissimis, ceu *Febrifugum* hoc *Magnum*, undique diffusum, neque id fallax *Chymicum Arcanum*, sed *Panacæam* naturalem & inexhaustam, ad salutem Febre aliquâ periculosâ decumbentibus citissimè & mirificè restituendam.

Est & aliud maximi apud me ponderis non modò in *Febris* curandis usitatum, sed ex permultis aliis occasionibus, ideóque scitu magis necessarium, & quod nunc volui opportunè subjungere. Idque omnibus medicinam factitantibus summè notandum est: Scilicet de *Epicacuannâ*, radice illâ Emeticâ nunc usitatissimâ; quæ quantamcunque
hactenùs

hactenùs laudem fuerit merita, pro egregiis suis virtutibus, in omnibus intestinorum profluviis sistendis, & in Ventriculo mundando ac liberando ab onere humorum superfluatorum Coctionem perturbantium, morbosque complures procreantium; tamen nunc in hâc improbâ & degeneri ætate, quæ *Simplicia* pleraque *exotica*, lucrandi causâ, vitiat, adulterat, *supponit*, sine conscientia unquam reclamante, maximum nobis est periculum *Epicacuannam* illam priùs perutilem, jam amplius temerè præscribere. Etenim nunc passim venditur, & usurpatur pro verâ *Epicacuannâ Brasiliense*, venenata quædam radix, vel radix *Apocyni*, quæ importatur à *Jamaicâ*, *Portobello*, & *Virginîâ*, & quæ formâ suâ, magnitudine, & colore, veram nimis repræsentat. Quandoquidem vera *Epicacuanna* fat leniter Vomitus movet cum εὐφορέια, & levamine, falsa & venenata, ut alia quædam Venena lethalia, immodicè sursum ac deorsum movet, sæpè ad vires omnes penitus exhauriendas. Et plures ut audio ex hâc causâ subitò interierunt. Cæterùm modus eas radices *Integras* distinguendi (nam in *pulvere* distinguere nequeunt) est potissimum in radice confractâ perspicuendâ, per cujus medullium scilicet exporrigitur vel protenditur filamentum vel fibra in verâ ac tutâ *Epicacuannâ* albidi aut cineritii coloris, in spuria ac venenatâ filamentum coloris fulvi: Et quæ distinctio subdifficiliùs compositores medicamentorum vulgares adhuc plerumque later

tet; sed non illos latet, ut opinor, multò vilius *Apocyni* pretium, ideóque valet hujus cooptatio præ altero pharmaco pretiosiori. *Quis talia fando temperet à lacrymis?*

De *Apocyno*, vel *Cynocrambe*, olim canum *Kwōv*, nunc hominum veneno, vid. *Galenum* lib. vi. de simpl. medic. facultatibus.

DISSERTATIO II.

De Variolis & Morbillis curandis.

Oct. 23. 1718.

UM *Chirurgi* plures, inter scribendum de rebus propriè *Chirurgicis*, sive *Externis*, præ se ferunt tractare de *Variolis* & *Morbillis* (morbis sæpè superantibus peritiam, & scientiam quantamcunque, Medicorum arte medendi instructissimorum, probéque exercitatorum, quando seriùs illis accersuntur Medici) propter externam, ut videtur, morborum illorum efflorescentiam, & cùm medicis perutile sit suam methodum medendi,

medendi, in tantis effectibus, tamque popularibus, oblatâ quâvis occasione, excolere; cumque omne auxilium, quantumcunque fuerit, ad subveniendum tam graviter periclitantibus, contemplationem nostram attentio-rem mereatur; detur jam facultas nobis manus auxiliares, super his blandè porrigere.

De his verò morbis optimè omnium, accuratiùs aliis, distinctiùs & maximâ cum laude conscripsit noster doctus Collega *Sydenhamus*, vir magnâ prudentiâ Medicâ, & exercitatione insignis, plurimisque observationibus peritissimus. Sed nemo unquam fuit ex omni parte perfectus, ut nullâ indigeat explicatione, illustratione, & nonnullâ fortassis emendatione. Etiamnum dici potest ut olim: *Multum post terga relictum est*, majorum scilicet nostrorum, *ante oculos plus est*, nempè posteriorum.

Cùm vel nomen *Variolarum & Morbillorum* adèò incognitum fuit majoribus nostris doctissimis, tamque obscura illorum morborum descriptio, sub voce generali *Exanthematum* ab illis tradatur, ut dubium videatur multisque incertum, an fuerint antiquitùs in rerum naturâ: Et cum à plerisque existimantur esse *Novi Morbi*, & nuperis his sæculis exorti, unâ cum *Lue Venereâ*, *Scorbuto*, *Rachitide*, similique sobole morbosâ neotericis exploratâ; & cum Medici celebres recentiores utrumque morbum complexi sunt in eodem capite, ac si perexigua inter illos fu-

erit differentia: Certè magnas debemus gratias præclarissimo *Sydenhamo*, qui primus longè distinctiùs aliis autoribus hos morbos descripsit, adeò ut cognitioni Signorum & Symptomatum ab illo traditæ nihil dignum scitu addi facilè possit. *Curatio* pro facultatibus ac peritiâ excellentium Medicorum semper immutabitur, & fortè in melius emendabitur, quamdiu Ratio & Experientia humana profectum facient, & adaugere pergent. Itaque de *Curatione* horum morborum observationes meas qualescunque, longâ tamen praxi conditas, vestro iudicio limatiori ego candidè exponam. Neque tam sperabo, Observationibus vestris meliora præscribere, quàm Commentariola quædam, fortè haud profusè inutilia, in tantum Autorem delineare.

Et imprimis dicere libet, *Variolas* magis periculosas longè sæpiùs pendere ab erroribus insulsis nutricum, muliercularum, aut aliorum astantium imprudentium, in primis morbi diebus admissis, quàm ab ægrotantium naturâ & temperamento; nisi quod à terroribus magnis fortè injectis non rarò contrahantur undique *Variolæ* periculosissimæ, & præsertim in foeminis, tenerisque naturis. Quamvis etiam juvenes quidam, fervidiore corporis temperie præditi, aut vini & liquorum spiritibus abundantium delinimentis excandefacti, aut venationibus frequentibus æstuantes, fortè possint sine Erroribus novis genus *Variolarum* deterius progenerare; & quanquam ipsi Infantes, mitissimo
omnium

omnium temperamento fruentes, nonnunquam incidere possint in *Variolas Confluentes*, nimirum nutricum fatuarum *Cardiacis* facillimè inflammati; tamen prorsus existimo, multifariâ experientiâ edoctus, rarissimè has diras *Tagœdias* conspici, nisi cum efficiuntur à regimine in primis calido & incendenti. Etenim cum *Variolæ* sint morbus planè *Inflammatorius*, & insigni sanguinis ebullitione stipentur, quam *dolor dorsi & sincipitis* gravior plerùmque demonstrat, medicamenta omnia excalfacientia in principio exhibita novas faces cœpto incendio certissimè subdunt. Et meâ sententiâ nihil unquam fuit in hoc morbo perniciosius, quàm vulgaris iste error præpropere expellendi *Pustulas Cardiacis* calefactoriis & intemperatis. Error, inquam, iste instar *Pestis* cujusdam longè latèque serpsit inter foemineum sexum, perindè atque inter Medicos non paucos olim diffusus est, in exitialem generis humani perniciem.

Et *Expulsio* illa *Variolarum* perniciofa, utcunque fuerit vulgaris, aquis *Cardiacis* calidisque, vino *Canarino* cum *Croco* infuso, *Theriaca Andromachi* & similibus, in primis morbi diebus plures homines delevit & è medio sustulit expulitque, ut mihi videtur, omnibus aliis Erroribus sive *Muliercularum*, sive aliorum Medicantium vi unitâ conjunctis.

Valdè exoptarem, nimirum benè diuque conscius dirissimæ undique stragis, quam po-

pulis universis, longè latèque diffitis, & præfertim populo nostrati, *Variolæ* inferunt deteriores, ex *Cardiacis* calidis infulsè administratis; in votis, inquam, haberem, ut foret sancitum, à summis *Regni Ordinibus*, nequis apud nos Pharmacopola, Empiricus, nutricula, vel alius, aliave qualiscunque, nisi docto alicui Medico præsentis id priùs æquum videretur, in rarissimo aliquo casu, Aquam ullam *Cardiacam*, Vinum, spiritus ardentis, cerevisiam aut potum inebriantem, *Theriacam Andromachi*, *Mithridatium*, aut aliud quodcunque medicamentum excalfaciens, in quâcunque fuerit formâ, idque sub *pœnâ* aliquâ graviore, ante eruptionem *Variolarum*, & ante inceptam maturationem, exhiberet. Et ut tale Edictum, vel statutum salutare sanciretur, in communem reipublicæ utilitatem, potui ipse, ut opinor, libenter mortem oppetere, & vitam hanc, quantumlibet charam, summisque in deliciis habitam, meliori & immortalialacriter commutare; si oblatio tam tenuis posset tantum Patriæ beneficium conciliare vel impetrare.

Et si minoris videatur momenti, tamen nequeo quin animadvertam *Sydenhamum*, propterea quod *cerevisiam tenuem* ipse adamaret & potum illum esse innocuum in omnibus Febris existimaret, cerevisiam eam nimis indulgenter permisisse, in omnibus *Variolis* cum distinctis, tum confluentibus. Veruntamen inducor multum suspicari ejus usum ita communem

communem non rarò esse noxium, quia *fermentationem* novam in ventriculo jam perturbato solet exuscitare. Quod quidem mihi luculentiùs apparuit ex quo tempore *Febres Intermittentes* mos mihi nonnunquam fuit *pulveribus testaceis* debito intervallo sumptis profligare. Dixi enim priùs, de *Febribus Intermittentibus* breviusculè loquens, si paroxysmo his *Testaceis* fugato cerevisiam aliquam sive tenuem, sive fortiorem bibat æger per sex vel octo deinceps horas ab elapso accessionis tempore, tunc *Vomitus*, aut aliud aliquod symptoma *Febrile*, solet exindè consequi. Sed notandum est, cerevisiam tenuem, quæ in hâc urbe vulgò fuit confecta, dum viveret *Sydenhamus*, & ante vectigal exin impositum, fuisse plerùmque benè lupulata, benèque coctam, & ventriculo debili gratiores; nunc verò temporis quid sit cerevisia nostra tenuis, quàm sana aut insalubris, & quo ritu vulgò confecta, nequeo benè augurari. Adeò ut *Hydropotis* prudentioribus æquum sit paulò congratulari.

Et porrò qui *Cerevisiam* tenuem in *Variolis* admodum suspicor, *Pomaceum* potum, quem alii non incelebres in eisdem permittunt, multò magis reprehendo, ut majorem fermentationem excitaturum.

Aliud verò est, quod *Sydenhamus* non modò proponit, sed & laudat, & res est longè gravioris discriminis plena, quam contempla-

tioni vestræ magis seriò propono. Nimirum *Emeticum Antimoniale*, sive *Vinum dictum Benedictum* consulit, in Dissertatione suâ Epistolari, pro *Emetico Eradicativo*, in principio *Variolarum Confluentium*, idque exhibendum post aliquot horas à Venæsectione celebratâ. Quasi tales *Variolæ*, post infixam invasionem, possint quocunque *Emetico* eradicari; aut quasi humores viscidi ventriculo adhærentes nullâ machinâ debiliore, quàm *Antimonio*, possint ejici vel depelli à tenaci amplexu. In tantâ corporis inflammatione, nè nîsus vomendi fortiores ulterius corpus incendiant, videtur *Cardui veriùs Benedicti* decoctum multò tutioris esse usûs. *Oxymel Scilliticum* humores in ventriculo tenaces adhuc magis incidit, & expulsionem aptos ac idoneos reddit. Sed maximè radix *Epicaçuannæ*, si modò citrà insulsam feri possetici aut ejusmodi ingurgitationem sumatur, humores ventriculi viscidos præ aliis attenuat, tutòque exantlat vomitione, neque vires ab eâ nimis dejiciuntur. Verùm *Antimonialia*, utpotè fortissima *Emetica*, robur ægrotantis insigne requirunt, ad operationem validam sustinendam, debilesque naturâ, & morbo sive Asthmatico, Peripneumonico sive alio Inflammatorio debilitatos, è medio sæpè & quamprimùm tollunt. Et notandum, his *Emeticis*, scilicet *Benedictis* à malo numine, promiscuè exhibitis, tam *hyeme* vomitioni contrariâ, quàm *æstate* eisdem favente, tamque in postremo *Febrium* statu, cum vires de-

deficiunt

ficiunt quàm in principio, cùm vires constant, id evenire, ut *antimonium* rectissimè dicatur *Triumphans*, utpotè mille hominibus, sed illis non tam hostibus quàm amicis, curæ salutari concreditis, ab illo facilè jugulatis aut suffocatis. Etenim si tempestate *frigidâ* & *impropriâ* sint propinata, non rarò *sanguis* ex ore eructabitur, vires citò exhaurientur, *Convulsiones* deindè contorquent, & tandem anima ipsa miserè efflatur.

Dolendum est Medicos non paucos, tam claros & illustres, quàm mediocriter doctos, *Chymicis Paradoxis* sive *Arcanis* olim nimis favisse, illos fortè spe benefaciendi, hos quæstûs studio, & abundè lucrandi inani spe seductos. *Duces* illis præcipui fuerunt, *Paracelsus*, doctus simul ac temulentus, atque *Helmontius* vesanus aut horridè iracundus, uterque *Arcanorum* mirandorum artifices. Hi duces audacissimi aliis *credulis* vitam pæne immortalem, aliis *avaris* aureos montes sunt polliciti. Sed *Paracelsus*, qui plures centenos annos, vi *Arcanorum* suorum discipulis suis affirmabat, 48 annum, vel potius 37 annum, secundùm *Carolus Patinum*, ipse non excedebat. Neque *Helmontius* admodùm confenuit, scripta sua *Paradoxa* pro thesauro pretiosiori *Mercurio* suo legans. Neque profectò *immortalis liquor Alkabeſt* ætatem ejus diu produxit, aut *Archæum* ita corroboravit, ut in senectute provecctâ vitam clauderet; cùm *Principes* nostri præclarissimi *Hippocrates* &

Galenus, quos omni autoritate iniquissimè spoliare voluit, sine *Arcanorum Chymicorum* ope ad summam ætatem, & ultrà annum centesimum, secundùm *Artem* illorum utilissimam, pervenirent.

Sanè *Emetica* fat propriè videntur indicari, & maximè requiri usurpanda in principio *Variolarum*, ad *Ventriculum* sublevandum, & humores vitiosos facilè commodèque ejiciendos. Sed *Emetica* sint lenia, mitia, temperata, quæ leniter auxiliantur naturæ conatibus, qualia fuerunt ferè *Syrmaisimi* veterum Medicorum; nunquam sint in hoc morbo fortia, vehementia, violenta, quæ conturbant corpus inflammatum, quæ amplius incendunt, quæ nixus vomendi nimis intendunt, quæ naturam horridè perturbant, & fursùm ad *Caput* humores inflammatos attrahunt, atque eâ ratione incendium febrile reduplicant aut triplicant.

Nec modò in exordio *Febris Variolosæ Vomitus* laceffit, undè *Emetica* indicantur; sed & in principio aliarum *Februm acutarum* par eorundem est ratio. Nimirùm in aliis sic se res habet: Pænè omnes *Febres Continuae*, præter symptomaticas quæ à variis scil. causis pendentes originem suam ducunt, aut à *Frigore suscepto* oriuntur, quod transpirationem humorum superfluum naturalem prohibet & occludit, illosque intrò repellit; quæ quidem eorum præternaturalis

lis repercussio offendit viscera, & imprimis *ventriculus* perturbatur. Itaque *ventriculus* in functionibus perturbatus, & gravi humorum superfluatorum sarcinâ onustus, istos *Vomitu* expellere ocyùs nititur. Sed tenacitas five visciditas illorum, calore febrili, æstu nimio atque effervescentiâ facilè aucta & confirmata, efficit ut nequeant sponte satis exturbari, nisi *Ars Medica* subsidium opportunum ferat, & vi liquefaciendi ac dissolvendi exantlandis illis opituletur.

Aut etiam *Febres* oriuntur, à *Constitutione aeris* intemperatâ. Etenim cùm corpora nostra, infirmitate aliquâ prædisposita, insalubrem aerem attrahunt & inspirant, neque afflatûs vitiosi contaminationi resistere ampliùs possunt, tunc thorax ferè primùm, & præcordia graviter laborant, & tunc *Ventriculus* facilè *compatitur*, infensosque redditos humores nausèâ & *Vomitu* conatur excutere. Et tunc Medicus, si tempestivè accersitur, optimè auxiliabitur *Emeticum tutum* commodumque exhibendo. Aut denique oriuntur *Febres Continuae* à *Crapulâ* aut ingurgitatione nimîâ, vel incongruâ cibi & potûs, quo in casu, aut aquâ tepidâ secundùm veteres, aut *Epicacuannâ* juxtâ recentiores, *promendum* ritè videbitur.

Quamquam igitur *Emetica* mitiora videantur auxilia maximè necessaria, in principio *Variolarum*, & sæpè sola tunc sufficiant sine aliis

aliis Evacuationibus, eaque Naturæ ipsius, ducis prudentissimi, motus præcipuè indicantes sequantur; tamen quia *Variolæ* sunt morbus *Inflammatorius*, & præ aliis partium Inflammationibus est universalis, *venæsectio* etiam videtur considerationem nostram mereri. Et prorsùs existimo, ut in viris præsertim adultis, athleticis, & temperamento sanguineo donatis, sæpè erit necessarium venam tundere in *brachio*: Ità in mulieribus profluvio menstruo obnoxiiis, ubi indicatur Venæsectio, *Saphenæ* sectionem illis utiliore & tutiore, quàm venarum quarumcunque superiorum, cum commodè fieri illa possit, & sine frigoris suscipiendi metu, plures ob rationes; quia scilicet. *Revulsionem* commodam facit à partibus Principibus inflammatis ad maximè distantissimas, & à *Capite* Variolis multùm obfesso deorsùm insigniter detrahit; quia *mulierem fluxum* in eo morbo salutarem non supprimit & retardat, ut solet sectio *Basilicæ*, sed potiùs accelerat; & quia *suppressio* muliebri fluxûs intempestiva, sive fuerit revulsione, sive medicamentis adversis est omninò periculosa, & æstum morbi ingeminat. Quinetiam quia diu credidi, vel observavi *Fonticulos* infrà genua incisione comparatos inter decursum vasorum, & juxtà rivulos sanguinis profluentes, esse longè pluris habendos, ad morbos *Capitis* sublevandos, quàm qui vulgò conficiuntur magisque incommodè, circa *scapulas*, in pomœriis corporis & extrà *Vitalium* societatem, in *Tergo* duro, & quasi calloso

calloso, verberibus excipiendis quàm Fonticulis magis accommodato; & denique quia *Balneum* pedum in lacte vaccino, juxtà monitum Domini *St. Andrè*, in libro suo de *Lumbricis, Variolas* mites comparavit, ubi id *Balnei* sum periclitatus, in principio *Variolarum*, ad *Pulchritudinem* Dominarum venustarum conservandum.

Sed ut denuò in instituto procedamus: Quemadmodùm calefacientia medicamenta, quibuscunque illa nobilitantur appellationibus, in primis diebus *Variolarum* usque ad tempus maturationis appropinquans sunt *specificè* perniciosa, ita *Sydenhamus* noster existimat *Narcotica* illa, *Laudanum liquidum* & *Diacodium* in decursu *Confluentium*, scilicet à sexto inclusivè, esse pharmaca unicè *specificà* aut *quasi specificà*; perindè ac *Cortex Peruvianus* in *Febris Intermittentibus*. Fatendum est *Narcotica* in tantâ inflammatione, copiosius propinata, temperamentis robustis, quorum pulsus manet fortis, neque illorum usu diminutus, esse nonnunquam necessaria, mirèque perutilia, sed in corporibus debilibus, melancholicis, atque in obesis, ut & in perterrefactis, & proximè in hunc morbum à terrore incidentibus, ea opprimere vires, caloremque nativum sensim extinguere. Si in usu *Narcoticorum* Pulsus ex magno fiat parvus, ex forti magis magisque debilis, certè ea suspecta sunt habenda, aut repudianda. Quocircà Me-

in *Narcoticis* rectè vel secùs usurpandis spectatur. Cautiones commodæ, de illorum usu tutiori, quotcunque fuerint, nunquam contemnendæ; sed regulæ omnes stabiles ac generales indiscriminatim respicientes utrumque sexum, varias ætates, variaque temperamenta, sunt perquam incertæ ac periculosæ. Sanè multæ sunt Fœminæ, quibus tantilla Narcoticorum dosis minimè convenit, & planè noxia est, quibus illa vigilias excitant, somnum fugant, & mente deturbant. Idem etiam nonnunquam de *juvenibus*, & *viris*, perindè ac *pueris* & *senibus* dicendum est. Valent enim in omnibus Idiosyncrasiæ, quæ non explorantur, nisi curâ adhibitâ, & observatione. At verò ubicunque *Narcotica* comperiuntur esse nociva, aut à temperamento particulari abhorentia, *Castoreum* semper, aut saltem utplurimùm soporem inducet, & requiem nocturnam conciliabit. *Testacea* etiam repetita spiritus tumultuantes non rarò component, quando *Narcotica* sunt adversa.

Cùm *Narcotica* sunt contraria, ego sæpiùs præscripsi, felici cum successu, Castorei opt. ℥ss. vel gr. xij. pulveris è chel. Cancr. simpl. vel comp. ℥j. vel. ʒss. confect. Alkermes q. f. ut f. Bolus, vesperi exhibendus.

Ut mihi videtur, *Providentia Divina* nobis suppeditavit tantam sylvam *Materiae Medicæ*, tot simplicia vegetabilia, tot mineralia, totque diversa medicamenta, per totam rerum
Naturam,

Naturam, ut ubique se offerant diligenti per-
scrutatori remedia accommoda singulis mor-
bis, omni ætati, omnimodisque temperamen-
tis, ad sanitatem restituendam, quodocunque
ita placet *Rectori* omnium *Optimo Maximo*.
Sed inter tam infinitam copiam auxiliorum
Medicinalium, rarissimè permittitur medica-
stris indoctis, & ignaris, neque semper con-
cessum est doctissimis viris, seligere & usur-
pare maximè propria & salutaria medicamenta,
ad morbos averruncandos, nisi benignè placeat
summo omnium directori ac moderatori, qui
occultè concurrere dignetur, & *cooperari*, ar-
bitratu suo sapientissimo, juxtà meritum vel
demeritum morbis laborantium.

Cardo curandi *Variolas* ut plurimùm versa-
tur, ut priùs conclusum est versari in *princi-
pio*, ita maximè in *ultimo* illarum *statu*, cum
Pustulæ exarescunt, cum repentina suffocatio
impendet à viscosis & glutinosis humoribus,
cum vires labefactatæ, & putredo universalis
afflatu quodam venenato *Cor* ipsum inficit &
invadit; tunc Medici judicium exploratur, pe-
ritia ejus perspicitur, & solertia Artis maxi-
mè cognoscitur. Et mihi videtur tantum
emolumenti tunc provenire à calidis aut *Car-
diacis* medicamentis, quantum periculi ab eis-
dem impendebat in *principio Variolarum*.
Neque diffiteor me sub *finem Variolarum* sæ-
pè propinandum exhibuisse *Vinum* tepefa-
ctum, sive *Hispanicum*, sive *Lusitanicum*,
copia

copiâ quâdam inusitatâ, ad vires prostratas redintegrandas; prospero cum successu.

Attamen nolô perperam intelligi, ac si alios adhortarer, ut me autorem haberent, vel temerè imitarentur, in *vino* magnâ copiâ concedendo *Variolos* indiscriminatim, in sero morbi progressu. Licet enim sint occasiones, ubi tutò & propriè possint ejusmodi exempla comprobari, nihilominùs in teneris naturis, & in deterioribus generibus, maxima cautela est adhibenda, tam in *vino* præbendo copiosiori, quàm in cæteris medicamentis, quæ solertia Medica solet præclarè excogitare. Diluentia humores viscidos, calidosque contemperantia, qualicunque ferè quantitate in hoc morbo exhibentur, rarò sine fructu, & semper dantur sine discrimine. Sed *Narcotica*, & visciditatem humorum suffocativam magis increfasciantia, utcunque soporis suavissimi beneficio nonnunquam feliciter succedant, tamen sæpè sunt dubia & incerta, ut quæ sæpiùs vires minuunt, & exindè ægrotantes in magnum vitæ discrimen præcipitant aut adducunt.

Atqui etiam maximi est momenti, inter tantam putrefactionem, alvum tunc difficilem sollicitare, vel *Enemate* acri & emollienti, vel *Electuarii Lenitivi* ℥ss. aut circiter, ad alvum exonerandam. Eodem tempore meminisse oportet, vires ægrotantis à *Lenienti* medicamento tunc facillimè debilitatas, quamprimùm restaurare, aut *vino Canarino*, aut aliis *Cardiacis*,

diacis, nè spiritus penitus fatiscant, in statu isto morbi maximè languescenti.

Et nonnunquam *Oxymel Scilliticum* tunc summè necessarium est, ad liquefaciendos humores viscosos suffocationem interminantes.

Quoniam nunc apud nos maximè invalescit novus quidam mos in *Variolis* adhibendi plura *Vesicatoria*, & præsertim amplum inter scapulas, circiter nonum ab eruptione, ut & monuit *Sydenhamus*, & quoniam Collega noster celebris, pariter atque doctus, scripto nuper asseruit, *Vesicatoria esse maximè tutum & expeditum auxilium in variolis æquè ac aliis Febris, in quocunque habitu corporis*: Ideò vos monere libet, de ultimo *Variolarum* statu, quo sputatio omnis supprimitur, cum reliquæ humoris priùs effluentis viscosissimæ sunt, eaque illius visciditas suffocationem repentinam perpetim interminatur; me nunquam observâsse, *Vesicatoria* tunc fuisse tam *tutum auxilium*; quinimo arbitror tunc illa sæpe fuisse infaustum atque perniciosum medicamentum, in *macilento* scil. ac retorrido corporis habitu; unde reliquus ille & perexiguus succus, in emaciatis, partim à morbo, partim à temperamento, intempestivè exhauritur, & unà vita languescens, & vix vitalis, citissimè effunditur. In *obesis* & succulentis temperamentis *Vesicantia* tunc temporis adhibita fortè possint nonnunquam meliùs succedere, sed in aridis ac macilentis, ubi magna jam inopia est humiditatis,

tatis, certè *Hydragoga* omnia, atque *Epispastica* pertimescenda videntur, atque effugienda.

Ego unum exemplum symptomatis gravissimi in Variolis ferò & repentè oborti, & quod quidem me paulò magis perterrefecit, vobis proponam, sed cujus curatio attentio-rem vestram considerationem fortè mereri potest.

Illustris Domina sexaginta quinque annos nata, *Variolis densis* unà cum *Tussi* vehemente fuit correpta. Post Eruptionem confectam mihi primùm invisere eam contigit. Et satis illa in tuto videbatur, usque ad diem morbi decimum quartum. Sed tunc procella inexpectata est exorta. Nè cochleare quidem jusculi, apozematis, aut julapii potuit propinare sine insequenti molesto tussendi paroxysmo, & per idem tempus horrendam sanguinis quantitatem, inter tussendum semper excreabat. Vox etiam sua tunc perquam rauca fuit, quæ eatenùs clara permanferat. Subiit mihi in mentem statim præscribere Mistruram hujusmodi Balsamicam, quæ constabat è *Balsami Capivi* ℥ss circiter, soluti cum vitello ovi, addendo aq. lact. alexit ℥ss. syr. de althæ. ℥jss. Die proximo tussis lenita, dirumque sanguinis profluvium multùm sistebatur; dieque insequenti penitùs evanuit. *Tussis* etiam prorsus conquiescebat, & vox ejus clara reddebatur. Interim verebar sanguinem tunc mittere, nè in tanto ejus dispendio vires prorsùs succumberent, & verebar nè *raucedo* illinc pertinaciter

pertinaciter confirmaretur. Verùm postea, duobus aliis diebus interpositis, audacter sanguinem detrahebam, & deinceps purgationem instituebam; & sic erepta est ab omni periculo: *Deo benedicensi gratiæ debitæ referantur.*

De *Morbillis* nullum habeo vobis Commentariolum proponendum, nisi quòd ego observaverim in *Morbillis* illis *Epidemicis*, qui non ita pridem apud nos grassabantur, & qui singulis septimanis plus 40 vel 50 ægrotantibus vitam eripiebant, nihil ita affectis meâ sententiâ majori utilitati tunc fuisse, quàm *Gummi Tragacanthum* copiosius sumptum, in Linctu, Decocto Pectorali solutum, & pulveribus Testaceis mixtum. Id enim *Gummi* catarrhum maximè leniebat, *Tussimque* indè prognatam, symptoma *Morbillorum* primarium, sistebat aut levabat, longè meliùs in infantibus & pueris, tutiùsque *Narcoticis*, quantumcunque hæc laudantur eò indiscriminatum à præclarissimo *Sydenhamo*, *omni nocte exhibenda ab ipso Morbillorum insultu per totum illorum decursum.*

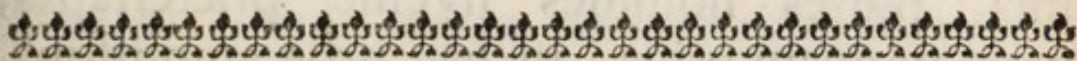
Sed nolo id de *Morbillis* prætermittere, quòd *Tussis* ista *Morbillorum* Pathognomonica, sæpè permolesta, & convulsiva, & nonnunquam lethalis, à *regimine* ipso omninò pendeat. Nempè si in hoc morbo *Cardiaca* quæcunque calefacientia paulò copiosè præbeantur, sive sint formâ solidiore, sive sint

E spiri-

spirituosa, tunc perturbatio ingravescit, efflorescentia debita inhibetur, & *Tussis* maximè exasperatur. Quòd si regimen illorum fuerit mite ac temperatum, & prorsùs exulent medicamenta omnia sanguinis inflammationem magis inflammantia, & simul absint *Narcotica* expulsionem cohibentia, *Febris* ipsa erit leviuscula, *eruptio* regularis, & *Tussis* mediocris, mitis, lenis, & quàm facilè ferenda. Adeò ut astantes, huic morbo assueti, mirabuntur attoniti, quid fiat de *Tussi* importunâ *Morbillis* usitatissimâ.

Sæpissimè admiratus sum maximam *Naturæ* Benevolentiam & Bonitatem toti generi humano, in valetudine hominum sustentandâ & restituendâ; si *Naturæ* conatibus benignis sapienter cooperemur. Et sæpè miseret me contemplari inscitiam stupidam, infelicitatem, & incogitantiam vulgarem, in manifesto abusu aut supino neglectu, summi omnium Bonorum terrestrium, id est, in *salute* conservandâ & recuperandâ: Quam sanam perfunctoriè projiciunt, tanquam rem nullius momenti, in omni demente consortio, die nocteque, & ad incertum omnem eventum; & quam læsam vulgò permittunt refarciendam ardelionibus quibuslibet imperitis, aut anilibus deliriis. Sed nunc plurimum sperandum est à vobis, *Viri Doctissimi*, qui ab erroribus ac præjudiciis communibus estis immunes, ut fera posteritas, laudabili experienciâ & indagatione hujus sæculi,

culi, vestroque illustri exemplo, probè instructa, valetudinem alienam consultiùs curet, & tandem *Longævitatem* antiquam sapientiorum, *Deo* volenti, consequatur.

DISSERTATIO III.

De Variolis deterioribus præveniendis.

Mar. 10. 1723.

EPISTOLA nuperrima de *Variolis*, à Collegâ nostro docto celebrique ad alium doctum celebremquè, ornatè conscripta, me protinùs extimulavit aut excitavit, ut paucis vos impræsentiarum acciperem, Domini Doctissimi, de eâdem re *Medicâ*, nimirùm de *Variolarum naturâ* ulteriùs perscrutandâ, & porrò adhibendâ, pro virili, earundem *Curatione*. Etsi enim priùs, quinque scilicet retrò annis, de *Variolis* jam dixerim, tamen nequeo me temperare ab eodem argumento rursùm discutiendo, quia *Variolæ*, licet meliùs clariùsque jam sint illustratæ, à præclarissimo no-

stro *Sydenhamo*, aut etiam aliis Medicis doctis, accuratiúsque fuerint jam cognitæ & exploratæ, quàm unquam antea à majoribus nostris fuerint usquam descriptæ, tamen nescio quo malo infortunio, hâc doctâ nostrâ ætate, & investigationum curiosarum laudabilium plenissimâ, plures homines hyeme præterlapsâ, quàm unquam priùs, in hâc urbe amplissimâ, medicantibus multis exuberante, ex Variolis, tanquam ex Peste quâdam interierint, aut delati fuerint.

Inter tantam Calamitatem, fortè *opprobrium* quoddam Arti & doctrinæ Medicæ, post tot scripta utilia, & lucubrationes egregias clarorum doctorumque virorum; nobis omnibus Medicinam profitentibus maximè incumbit, anxie perquirere & diligenter examinare, quænam *Causæ fatales* aut exitiosæ tantam apud nos stragem populi omnis nuper ediderint; & quibus cautelis, aut quâ Prudentiâ Medicâ, tam dira urbis augustissimæ quædam depopulatio, florente interim Pace salutari, in posterum, si *Deo* placet, devitari possit. Etenim pernicies tam generalis nequit ex cæco casu contigisse, sed certas suas *Causas Efficientes*, aut *Errores* lamentabiles concomitantes, nec fortè illos ita occultos habuisse reperietur. Morbus enim communis, sæpè Epidemicus, afflatu contagioso aliis propagatus, omnibusque Natis quicunque hujus Lucis usurâ & commodo fruuntur, ferius aut citius impendens,

dens, non videtur ex ipsâ suâ naturâ posse fieri tam exitialis. *Natura* scilicet est benigna & inter parentes maximè *Alma Mater*, hominibus humanissima, & universis animalibus benevola & amica. Neque ea est quoquomodo habenda, aliorum omnium animalium *Domino*, dura, noxia, aut tetrica *Noverca*. Miris modis *Natura*, & meatibus imperviis quos nunquam investigavit, nec unquam ope Microscopiorum exquisitissimorum investigare possit disquisitio Anatomica, quandoque extricat ægrotantes vel deploratos, à suis rerum angustiis, summisque difficultatibus; & Medicus doctus ac peritus plerumque præ se fert *Naturæ* solummodò *subministrare*, motibus *Naturæ* variis diligenter attendere, & quò ea cernitur vergere, observare & expectare, ut eò meliùs ac feliciùs auxilia sua Medica infirmis accommodet. Sed non est Medici benè docti *Naturam*, velit nolit, imperare, & repugnantem, quocunque vult ipse, cogere & propellere, aut idiosyncrasias contemnere. Non est Medici prudentis adversùs candidam & benignam Dominam tyrannidem exercere, & vi contumaci, importunâ, ac violentâ *Naturæ* dominari, eamque velle subjugare ad obsequium servile; nè tenera ac mitis vi illatæ & intolerabili ocysimè succumbat.

Certè *Gratiæ* nostræ debentur docto Collegæ nostro, propter *Epistolam* suam nuperriamam, de *Variolis* ampliùs *distinguendis*, &

præsertim quod inter ea incommoda, se restrictum jam prementia, non fuerit ille immemor salutiferæ suæ Societatis, & *Salutis* omnium communis. Et longè absit à nobis meritorum alienorum extenuatio, aut Existimationis & Dignitatis Medicæ à quocunque alio partæ iniqua diminutio. Quin potiùs omnium benè merentium studia, undecunque disseminata, incendamus, & lætè confirmemus.

Ut verò ritè expendamus, quænam sint veræ *Causæ deteriorum Variolarum*, quæ toties homines è medio tollunt, per totum terrarum orbem dispersitos, & maximè in regione nostrati, aliis multis temperatiore, considerandum est, & imprimis observandum, *Variolas* omnes esse *morbum Inflammatorium*, easque esse Inflammationem, non *unius* corporis partis, ut sunt *Pleuritis, Angina, Erysipelas*, & qui partium morbi *Febribus* suis concomitantibus tamen stipantur, quemadmodùm & *Ulcus* aut *Vulnus* cùm Inflammatione corripitur, aut denique *Tumor* alicujus partis Phlegmone conturbatus; sed easdem esse *totius corporis, totiusque Sanguinis Inflammationem*, & qualem totius Sanguinis generalem affectionem testantur & evincunt *dolores* illi sævi dorsi & syn-cipitis, prodromi *Variolarum* usitatissimè, magnamque *Sanguinis* ebullitionem, aut ardorem demonstrantes. Sed & *Abscessus* Pustularum toto corpore exorti, à capite ad calcem, *universalem* corporis *Inflammationem* manifestò ostendunt & confirmant. Et

Et precor vos diligenter expendatis, Viri Doctissimi, si in *Pleuritide*, aut aliâ quâpiam partis corporis singularis insigniore Inflammatione, adhibeatur *Vinum* aliquod potens, aut potus naturæ inebriantis, & quale *Vinum* haberi possit *Cardiacum* fortassè innocentissimum: Expendatis, inquam, quantum nocumentum, & quàm flagrans perniciēs, ex grato illo *Cardiaco*, insulsè propinato proculdubiò continget, in *particulari* minùsque periculosâ *Inflammatione*; & dicatis precor an fuerit probabile, malum levius, minoremque perniciem evenire posse ex conflagentibus medicinis, in *universâ* corporis, aut sanguinis totius *inflammatione*, perperam exhibitis.

Hæc notio hujus morbi vera & perspicua, nos ducere potest, cùm ad claram ac distinctam *Causarum* illius perniciēi *Lethalium* cognitionem, tùm ad morbum ipsum reddendum Salutarem, aut frequentius Curandum. Priores Medici, qui ante sæculum præsens suis scriptis inclaruerunt, quoniam rudem quandam & perturbatam *Variolarum* & *Morbillorum* perceptionem habuerunt, de utroque morbo in eodem capite plerùmque differuerunt, ac si perexigua aut nulla inter illos esset differentia; & porrò classi inauspicatæ Morborum *Malignorum* unanimi consensu *Variolas* in genere annumerârunt. Istud vero *Malignitatis* figmentum aut confugium non tàm innixum na-

turæ simplici *Variolarum*, quàm ex *erroribus* variis præsertim ante illarum eruptionem prognatum, homini pubescenti & accrescenti paulò comparemus. Nimirum homo primam suam ætatem, sive pueritiam, naturaliter transigit summâ cum innocentia, & vulgò instruitur, aut instrui debet, ad horrorem vel formidinem mendacii, furti, fraudulentia, aliorumque criminum manifestorum. Ille Cera tunc est mollis, facileque flexibilis, ad bonum & malum, juxtâ institutionem suam, ac primam disciplinam. Et unum fructum permanentem ac laudabilem honestæ *Puerorum* institutionis ego aliquoties observavi, quòd ità rectè instituti ab ineunte eorum ætate, si fortè postea degeneraverint in deteriores mores, rarò aut nunquam evadunt tam scelesti & profligati ut isti quorum teneri anni non fuerant exculti ad virtutem & probitatem. Sed *Pueri* primùm innocentes, progressu temporis corrupti, honestoque omni renunciantes, sæpè hominem deponunt, & paulatim degenerant in ferinos mores, luporum ferarumque aliarum. Et in hunc modum *Febres* multæ mites, & multitudo *Variolarum* salutarium, si in principio prudenter tractentur, modis *Naturæ* congruis & accommodis, facile profligari, aut benignè terminare solent. Quod si malè, aut muliebriter tractentur ab initio calidis *Cardiacis*, noxiis & *inflammantibus* medicinis aut potionibus, quæ ex levibus sæpè scintillulis magnam corporis conflagrationem accendunt, ocyssimè in pejus vergunt,

vergunt, & dicto citiùs degenerant, vel adolefcunt in *Malignas*, quæ perniciem luëtuoſam, nunc paucis, nunc paulò pluribus diebus proculdubiò inferunt.

Sed hic labor, hoc opus eſt, arduum ſcil. opus, & difficillimum, *præjudicia* popularia obfirmata, & clavo trabali depacta unquam *eradicare*. Quippè abſurda multa, populariter tradita, vulgus avidè devorat, fabellis facilè credit, & ab homine doſo & potenti, rem ſuam profundenti, libentiſſimè ſeducitur, ad perabſurda quæcunque, & rationi diſſentanea. Et hinc fit, quod populus univerſus, ab oriente ad occidentem, à ſæculo altero ad alterum, tamdiu tamque unanimiter *muta* colit *ſimulachra*, neglecto interim *Numine Inviſibili*, niſi à *Socrate* ſapientiori paucisque olim *Philoſophis*, niſi quidem neglecto Omnipotente in his doctis ſæculis recentioribus, ad alia plurima ſatis perſpicacibus. Itaque nil mirum eſt, ſi in curâ ac regimine *Salutis*, populus tam ſæpè decipiatur, ab impoſtoribus, agyrtis, medicaſtris imperitis, & inconditâ farragine mendacium *Empyricorum*. Et nil mirum, ſi in *Inflammatione Varioloſâ*, & in ipſâ *Inflammatione Peſtilentiali*, omnium ſummâ & maximè pernicioſâ, pænè omnes nutriculæ, mulierculæ, medicatrices, ſymbolam ſuam conferant, & quælibet illarum captet occaſionem *facem* ſuam corroborantem inferre, cœpto incendio increſcendo; cùm er-

ror

ror iste popularis altas radices egerit, & undique proserpserit.

Quis populo pro *Cardiacis* calidis præjudicato persuadere unquam possit, quantumvis ornatè aut copiosè dicendo, sive id fuerit *Ratione Medicâ & Experimentiâ*, sive sit tonando more *Causidicali*, sive interdum *Theologico*; febricitantem scilicet & *Variolas* adventuras metuentem, posse in discrimen aliquod vitæ conjici, ex usu *vini Canarini croco* imbuti, ex usu aquæ *Epidemicæ*, *Vini*, & spiritûs *Vini*? Quis Dominis illustribus, malè se habentibus, aut bonis mulieribus assistentium vice fungentibus, valeat persuadere, ut ea *Cardiaca* recentiorum, vel *Theriaca & Mithridatium* veterum Medicorum, ad *expellendas Variolas* ægrotantibus porrecta, & ad robur languentibus conciliandum, possint quoquo modo in summum periculum quenquam conjicere? Et tamen multùm dubito, annon è *centum* hominibus hoc morbo pereuntibus, si computatio accurata haberi possit, non fuerit verum, quod *nonaginta quinque* illorum *Cardiacis calidis* impulsè propinatis, in primis morbi diebus, interficiantur, ubi *quinque* ex illis cæteri morbi ipsius sævitiâ naturali, ac truculentiâ animas suas efflârunt.

Sed & aliud infortunium deplorandum in hoc casu videtur maximè invalere. Post perditos enim carissimos *amicos*, post defunctos

ex

ex eâ causâ *liberos* dilectissimos, nimirum his incendiis *Cardiacorum*, nemo est inter matres indulgentes, aut inter mulierculas benevolas, quæ suspicabitur se prius *errâsse*, aut quæ in posterum abstinebit à *priori errore* in usum rursùm revocando, si alia quæpiam occasio *Variolas* curandi illis ministretur.

Audacter hic verum dicam, vel saltem quod verum sentio, in *Salutem* communem, ita diu persuasus, & *Experientiâ* aliquali ductus, quin potiùs fretus, idque in hâc Urbe frequentissimâ, *Variolarum* haud parùm feraci: nimirum si *centum Pueri* in viciniâ *Variolis* corripentur, & regimini nostro temperatiori concrederentur, à primâ illorum perturbatione ad postremam (sed quod molestiæ nunc ego minimè concupiscerem, præmio licet amplo allectus) possim equidem magnam sponsonem facere, plûsqvam *nonaginta quinque* illorum *centum* incolumes à morbo evasuros, & sine *Signorum* foedorum reliquiis: Eâ interim lege, ut nullus medicinaram distributor, nisi accersitus, illas ædes intraret, cum deleteriis suis in hoc morbo *Cardiacis*; utque nulla *Nutricula*, quam vocant, *Perita*, consilium suum ineptum immisceret, nostrumque confunderet; eâ etiam lege, ut nullum alium *Doctorem* haberent illi præter *Domesticum*, & simul cum *Testaceis* innocuis in promptu habitis, pro re natâ; eâque denique lege, ut ministri & assistentes fideliter im-

perata

perata peragerent, sine quâcunque mandatorum mutatione amicâ vel inimicâ.

Et profectò ex erroribus communibus notatis, & longè latèque proserpentibus, prodit, ut mihi videtur, densum illud agmen *Variolarum Confluentium*, quæ urbes & familias ita diminuunt, tantamque nonnunquam stragem hominum faciunt; & ex eâdem Causâ prodire possunt, licet quàm rarissimè, inter *discretas Variolas*, quædam *irregulares*, quas qui amant cudere vel comminisci nova rebus Nomina, possunt appellare, si ità libet, *Crystallinas, Siliquosas, Verrucosas*, à quâdam similitudine, vel alias adhuc Novas, à pisco, milio, hordeo, aut alio quovis legumine, grano vel semine, propriè vel impropriè denominatas. At verò *Philosophicum* est illud, & prudens videtur, *frustrâ fieri per plura, quod potest denominari per pauciora*. Quare nunquam ego favere potui istis inconditis & muliebribus *Variolarum* denominationibus, ut *pullariis, porcinis, perlatis*, & nescio quibus aliis phantasticis illarum generibus; contentus scilicet differentiis notis & perspicuis *Variolarum* mitium & periculosarum, *Distinctarum & Confluentium*, sine nimiâ Entium superfluatorum, & inani multiplicatione.

Confluentes Variolæ nulli parcunt ætati, sexui, temperamento, gradui sive ordini hominum, aut regioni; verùm eâ tantummodò condi-

conditione sæviunt, ut *Febris hæc Inflammatoria*, quæcunque primùm fuit, tractetur sub initium, ut plerumque solet, regimine aut medicamentis calefactoriis, quæ subjectis flammis propagent inceptam corporis conflagrationem. Etenim ut de aliis taceam, qualifcunque fuerint ordinis, vel ætatis, vidi Infantes anniculos, temperamento mitissimo præditos, & Variolis detentos, quibus Nutricum fatuarum operâ & maximâ benevolentiam, facies fuit *Erysipelatodes*, & quibus *Petechiæ* multæ efflorescebant, & denique *sputum sanguinis* aut *miçtus* fataliter accedebat.

Quòd verò ita suspicor, vel ita fert mea sententia, pœnè omnes *Variolas* periculosiores nasci ex flagrante illâ Medicinâ primùm adhibitâ, tanquam ardenti quodam *Volcano* passim erumpenti, eò magis inducor ut credam, quia contigit historiam aliquamdiu didicisse, quæ plurimùm confirmat ejusmodi nostram opinionem. Accepi enim à viris perspicacibus, qui in *Indiis Occidentalibus* multùm sunt versati, *Indos* scilicet nativos traditionem apud illos permanentem solere narrare, & nostro proposito maximè congruam: Nempè nunquam illis cognitæ fuisse *Variolas* ante adventum *Euro-pæorum* in *Americam*, ante introitum peregrinæ & delicatæ intemperantiæ, & nunquam cognitæ dum populus permaneret *Hydropota*, dum *Vina*, dum spiritus, liquoresque inebriantes, illis minimè innotescerent.

Et cum hæc ita sint, quid nobis agendum restat ad præveniendas vel submovendas tam diras Calamitates *Variolis* exoriri solitas? Nolo animadvertere de iis quæ nuper sunt disceptata, utinam paulò tranquillius, de *Inoculatione*, cùm controversiis & contentionibus nemo me minùs gaudet. Solummodò dicam, simpliciorum illum morem *Turcicum* radendi vel pungendi cuticulam brachii aciculâ, ad eliciendam guttam sanguinis, & statim loco læso applicandi tantillum lintei rasi, cum tantillo puris imbuti, idque sine usu scalpelli, vel phlebotomi, & sine præparationibus supervacaneis, aliis modis operosioribus debere longè præponi.

De aliis verò rationibus præveniendi, si possibile sit, *deteriores* istas *Variolas*, animum diu multumque advertens, equidem concludo, nihil eò posse conducere, melius, utiliùs, & efficacius, quàm familias plerasque magnoperè hortari, ut salario quodam modico, & facultatibus accommodo, sibi retineant *Medicum Domesticum*, peritum & vicinum, quem citò & blandè compellare possint, in ipsis morborum principiis, ante illorum progressum, & ante jacturam temporis opportuni, nunquam postea revocandi. Et audeo polliceri, & si fas sit *fidem dare*, familias illas quæ tantâ sapientiâ salutis suæ prospicient, nullam habituras causam de eâ re pœnitendi, aut iterùm
exop-

exoptaturas reditum cujuscunque cum *Julapiis* suis *Cardiacis*, ad inopiam peritiæ corrigendam, & locum supplendum Medici Ordinarii.

Et propterea gaudeant gentes, five dicantur Barbaræ, five sint Civiles, in quibuscunque illorum Medici *primam* apud ægrotos *authoritatem* tenent; ubi principiis morborum citò accersuntur, antequam fiant ancipites, aut imperitorum operâ ingravescant; ubi Medici sunt *sui juris*, & nullo nexu obligantur vili alicui dominatui serviliter obtemperare; ubi audent honestè præscribere in salutem ægrotantium, parvi pendentes suum commodum, vel quæstum alienum: Et lætentur illæ familiæ, quæ à *Medico* candido, perito, & amico, auxilium salutare & tempestivum solent ferre, & non sequuntur occæcatæ seductores cæcutientes.

DISSERTATIO IV.

De Aquæ aliquot usibus Medicis.

Mar. I. 1719.

INTER omnes Artes quas studuerunt excolere, variis olim sæculis, viri præstantissimo ingenio præditi, nulla utilior, nulla præclarior, nulla in altam excellentiæ suæ admirationem rapere omnes debet, ut illa Ars quam nos hîc profitemur. *Subiectum* enim hujus est ipsum humanum corpus animatum, quod aut sanum conservare, aut millies mille modis debilitatum & languescens, ad sanitatem restituere *Ars Medica* studiosè nititur. Cùm aliæ omnes Artes versantur in rebus longè inferioribus, aut scilicet in domo extruendâ, aut supellectile accommodandâ, aut in mercimoniis negotiandis, aut in agro colendo, aut rebus similibus multò minoris momenti. Etenim *Medicina*, Ars illa longa, multis nominibus difficilis, & undequaque se exporri-

gens,

gens, totum orbem perlustrat, omnem regionem perscrutatur, per omnem montem, sylvam, convallem lætè progreditur, omnem herbam solet contemplari, & penetralia terræ abscondita intimiùs rimari; ut scilicet optima exploret medicamenta, in usum, solamen & beneficium ægrotantium. Sed inter tot, tàmque innumera medicamenta *Simplicia*, quæ nobis suppetunt, nihil communiùs, nihil fortè majoris momenti, & tamen nihil ferè negligentius, præteritur aut pro vili habetur, *Aquâ Simplicî*; neque facultates & excellentia ejus, quantumvis fuerit vulgaris, nonnullis satùs innotescunt. Volui igitur aliquando de hâc re ita communi, ita undique diffusâ, pauca vobis habere; quæ etsi *Bacchi* cultoribus non poterint esse admodùm grata, neque ità grata ut Vini laudationes, tamen *Hippocratis* discipulis, & sapientibus *Temperantiæ* Doctoribus, non possunt nimis improbari.

Sæpissimè admiratus sum immensam Bonitatem *Providentiæ Divinæ*, quæ tantâ copiâ suppetitavit toti generi humano, æquè ac aliis universis animalibus, tàm inexhaustum potulentorum flumen, ad sitim extinguendam, pariter satque promptuarium locupletissimum victûs salubris ad vitam sustentandam. Vix centesima pars est hominum, ut modicè dicam, quâcunque patet terra, qui alio vulgò potu, quàm *aquâ*, sese reficiunt; & rara est eisdem inopia, quantumlibet egenis vel barbaris, dulcissimi lactis, butyri salubris, panis aliqualis, orizæ, ovorum, olerum & radicum, &

similium. Neque vel illis penuria est digna querimoniâ, propter defectum cæparum, allii, aut porri, ad fovendam & indulgendam naturam, cùm calor internus frigidis opprimitur.

Quinetiam populis Orientalibus, aliisque *Asiaticis* vicinioribus, parvo viventibus, haudquaquam deest *Aromatum* competens copia, & præsertim *Piperis nigri*, quo, quodocunque convenit, victum suum vilem, aut vulgarem, ad libitum illi condiunt; æquè ac alii sæpè solent, qui rebus necessariis magis abundant, sed quibus *Vinum* lege interdicitur.

Benignissimè suppeditavit generi humano *Bonitas Divina* tantam copiam *Piperis Nigri*, omnium *Aromatum* saluberrimi, utcunque calor ejus intensus vulgò à Medicis ipsis vitio vertitur; eademque *Bonitas* omni cultu dignissima est, quæ tantam *Aquæ Frigidæ* affluentiam undique dispertivit, non modò ad *Sitim* animalium omnium restinguendam, sed & *Ventriculos* hominum æstuanes contemperandos. Dixi *Piper Nigrum* *Aromatum* saluberrimum, quia *Indi* ipsi sic vulgò sentiunt, qui *Aromatis* nativi salubritatis videntur habendi maximè idonei judices, & quia ipsi nullo alio *Aromate*, præterquam *Pipere*, victum suum condire solent; & quia tanti æstimatur, tamque salutare apud *Indos* habetur *Piper Nigrum*, ut *Febribus* correpti unum aut alterum cochleare ejusdem deglutire non reformidant, ad *Febres* suas profligandas. Sed & multum

multum apud me valet autoritas *Ætii*, insignis autoris, qui dicit in *Tetrab.* 3. Serm. 1. cap. 14. *Siquis ventriculo humidiori affectus, aut frigidâ ejusdem intemperie, omni horâ Piperis utatur, nullum exinde nocumentum experietur.* Quod quidem *Senibus* præsertim notandum est, quorum ventriculi ac temperies sunt frigidiores, & humoribus excrementitiis, æquè ac fauces, redundant.

Huic *Aquæ* potui, & sobrio atque illiberali victui, & priusquam *Ars Coquinaria* è *Luxu* sumptuoso esset prognata, partim debebatur *Longævitas Patriarcharum* ante *Diluvium*; & hujusmodi *Diætæ* modicæ non immeritò referri potest *Gigantea* illa corporum antiquorum moles, jamdudum formidabilis. Et ad hanc causam efficientem, nimirum sobriam vivendi rationem, unà cum aëre campestri puro, jure referre possumus miram illam *Longævitatem*, sæculo præterito, rustici nostratis *Parri*, qui post centesimum ætatis annum *Pœnitentiam* agebat publicam, pro comprimendâ, & imprægnandâ, ut aiunt, ancillâ; qui uxorem ducebat anno centesimo vicesimo, quæ lepide percontata diffiteri non potuit, illum secum rem habuisse, bonorum more maritorum; & qui tandem Regi *Carolo* primo spectandus exhibebatur ab Illustrissimo Comite *Arondelio*, cum jam compleverat centesimum quinquagesimum secundum ætatis annum, novem mensibus demùm numero adjectis.

Videtis, Auditores Consultissimi, quanti momenti sit Temperantia, doctrina illa perpetua Medicorum Sapientum, ad Senectutem assequendam. Videtis quantò præstat Aqua Vino, victus tenuior sumptuoso, si Senilem ætatem, Senilem sapientiam unquam consequi velitis. Natura est omnibus Mater clemens & benigna, non Pellex fraudulenta, non tetrica Noverca. Et quamvis omnia nostra bona, omne momentum vitæ producendæ primariò debemus Numini Opt. Max. & Providentiæ ejus beneficentissimæ; tamen Dominus noster Omnipotens vitam & mortem, salutem & valetudinem adversam, res prosperas & calamitosas, ob oculos semper nobis proposuit, ut eligamus utrum volumus; ut vel tramiti virtutis & Prudentiæ angusto insistentes, sanè, benè, diùque vivamus; aut viâ patulâ incedentes, & luxûs atque libidinis irritamentis implicati, vitam brevem, infelicem, vel morbidam, si ita nobis placet, miserè traducamus. Et sæpè suspicatus sum, vix unum hominem inter quamplurimos morientes, mortem suam præmaturam ritè tribuere debere *Naturæ inclementiæ*, & staminibus nativis malis, sed omnes ferè perire ex *erroribus* admissis in sex rebus non-naturalibus, multos ex symposiis nocturnis, neque minimam illorum partem blandissimæ *Veneri*, totos se dedentes, molliculam vitam celeriter immolare.

Oracula illa Medica, *Hippocrates* in libro de Aëre, Aquâ & Locis, & *Galenus* commentariis suis in illum librum, satis amplè dixerunt de Aquis salubribus & infalubribus. Sed quotusquisque nescit aquas stagnantes & paludosas esse minùs salutare aquis fontanis & fluentibus. Uterque Principum sapienter docet, sanos non oportere imprudentibus scrupulis angi in electione unius aquæ præ aliis potandæ; sed licere sanis bibere de istâ aquâ quæcunque adest. Verùm miror aliquantùm, quamobrem tanti Principes existimârint aquas falsas constringere, non solvere alvum; nisi istæ intelligantur minore quâpiam portione hauriri; cùm nostræ falsæ sunt admodùm catharticæ, & cùm tanta apud nos fama percrebuit, de sale cathartico amaro, & sale mirabili Glauberi tam exploratè Cathartico.

Quinetiam compertum est, aquas illas ex quibus conficiunt cerevisiam vulgarem, in oppidis juxtâ littus marinum fitis, istamque cerevisiam non solere alvum constringere, sed Diarrhœam permolestam sæpè ciere, pluribus indigenis, & maximè hominibus alienis; quatenùs aqua falsa vel marina, per meatus subterraneos, vicinis omnibus fontibus se communicat & illabitur.

Aquæ Fluminum in genere videntur valdè salutare. Et benè nôrunt cerevisiarii nostri Aquam *Thamesis* coctam efficere cerevisiam

omnium optimam, & quæ potest transferri, præ cæteris aliis, in suo statu primaria, ad *Indias* ita longinquas. Undè nequaquam capio, cur aqua *Sequana*, sive fluvii *Lutetiam Parisiorum* alluentis, à docto nostro *Listero*, ut causa illis *Calculi* tam frequentis culpatur, cùm vina illorum tenuissima, sed gustui gratissima, sint petrificationis istius causa multò magis probabilis. Tam de Fontibus quidem Petrificantibus aliquando legimus, quàm de Venenatis, & in *Plinio* de *Miraculosis*, sic dictis, sed nunquam de fluminibus magnis tali culpâ vitiatis, aut tali prodigio donatis. Et reverà quò majus fuerit flumen, tantò aqua ejus semper salubrior. Undè Magnus ille *Chinæ* Imperator, de nullâ aliâ aquâ solitus est bibere, nisi quæ desumpta est ex alveo *Gangis* amplissimo, quæ camelorum dorso sibi longè circumferebatur, & quam saluberrimam *Gangis* aquam, nobis advectam, ego *Londini* degustavi, quæ paulò assimilis videbatur vino albo tenui *Parisiorum*, aquâ scilicet diluto. Nonnè igitur illius aquæ salutaris potationi aliquantum tribuere possumus longævitatem illam admirandam Imperatoris *Aurenzebe*, qui centenos annos exegisse, aut excessisse dicitur? Verùm nihil uspiam audimus de cruciatibus *Arthritidis* & *Calculi*, ubi desunt vina, aut sunt infueta, populique sunt *Hydropotæ*, & simplici Orizæ victu vulgò nutriuntur. Et notum est *Parisis* non modò juniores, sed & octagenarios, Medicosque ipsos senescentes, quantumcunque *Galenî* doctrinâ

doctrinâ claros, nonnunquam *Calculo vesicæ* excrucitari, ipsamque ejus exectionem pati, si clarissimo illorum *Guidoni Patino* fuerit fidentum.

De *Calculo* speciatim dicam; nihil, quod scio, magis præservare à *Calculo generando*, quàm haustus aquæ salubris unus aut alter matutinus jejunè propinatus, nisi quòd & haustus ejusdem ante decubitum in eundem finem conducere videatur. Et in multis *Calculo Renum* obnoxiiis quibus Aqua adversa est, magis conducere possint duo haustus matutini *Hydromelitis* Extemporanei, quàm *Aquæ Frigidæ*. Sed haustus illi matutini debent majores esse vel minores, pro ratione tempestatis vernalis & æstivæ, aut humidæ & hyemalis; aut pro ratione temperamentorum. Etenim cùm concreciones & obstructions solent comparari à visciditate humorum præternaturali, quæ secretionem humorum superfluum prohibet; & cùm decubitus corporis nocturnus, stagnationi humorum favens, eapropter illorum viscositati adaugendæ, ac deindè calori increfcendo, proclives reddit: Quæ diluunt, aut incidunt viscidos humores, sive in ventriculo stabulantes, sive in renibus aut aliis partibus congestos, ea maximè resolvendis, & submovendis, vel præveniendis ejusmodi concrecionibus videntur accommodari.

Incidentia & attenuantia medicamenta sunt omnia *Calida*, excepto *Hordeo*, eâque ratione

conveniunt calidis temperamentis. Sed in Frigidioribus temperamentis, in quibus abundant lenti, crassi viscidique humores, Incidentia & Attenuantia sunt usûs præstantissimi. Et observatione nostrâ maximè dignum est, quod *Galenus* tradit, cap. 1. libri de Attenuante victûs ratione: Ubi dicit, *Solo victu attenuanti morbos plerosque Chronicos, absque ullis medicamentis, tolli solere; & se vidisse non paucas Arthritides Nodosas eâ ratione mitiores redditas; Asthmaticos plerosque ita sanitati restitutos ut aut prorsus revalescerent, aut paroxysmi illos longè rariùs, leviùsque affligerent. Item magnos Lienis tumores Hepatisque Schirrhos eâ colliquatos. Epilepsias etiam mitiores, & incipientes, eâdem ratione penitùs sanatas, inveteratas porrò fuisse non mediocriter allevatas.* Attenuantia verò alimenta copiosius explicat *Galenus* capitibus subsequentiibus ejusdem libri. Et *Ætius* ea omnia succinctè complectitur Serm. 2. Tetrab. 1. capite 240. Sin autem judicarem Incidentia Medicamenta fore in usum ducenda, præservandæ sanitatis gratiâ, ego *Acetum Scilliticum* saccharo, vel melle edulcatum, aliis longè anteponerem, quia nullas, ut aiunt, obstructions in corpore finit accumulari, & nullas concretiones permittit ubicunque indurescere; & quia omnes coagulationes incipientes sensim dissolvit, ventrem modicè laxat, urinamque movet. Dicitur scribere *Pythagoras* hoc saluberrimum medicamentum fuisse in usu omnibus sui temporis

Impe-

Imperatoribus; & quicumque confuesceret illo uti, longam duceret vitam, & confirmatam sanitatem obtineret. Ipse verò *Pythagoras*, consensu omnium *Princeps Philosophorum*, idemque Medicus excellens, quantum *Philosophia* sua dilectissima permetteret, testante *Diogene Laertio*: Hic, inquam, sagacissimus *Pythagoras*, qui primus omnium *Philosophorum* res naturales perscrutantium, tellurem esse rotundam existimabat, *Aceto Scillitico* incepit uti, anno ætatis suæ quinquagesimo, eoque medicamento fortiter communitus integram sanitatem conservabat, usque ad centesimum decimum septimum annum, nullâ interim adversâ valetudine tentatus. Hæc de *Aceto Scillitico*, & de *Pythagorâ* eo utente conscripsit, aut dicitur conscripsisse *Galenus*, in libro tertio de medicamentis facilè parabilibus. Et ipse ibidem affirmat, seipsum ejusdem medicamento periculum in se fecisse, atque firmam ac constantem valetudinem illius vi salutari custodivisse. Quinetiam dicit, si manè parùm sorbeas id genus *Aceti*, sine *Asthmate*, sine *Cardialgiâ*, sine oris affectibus, sine oculorum hebetudine, vel aurium, sine raucedine vives, & sine quocunque secretionum delicto. An vera sint hæc tanta, tamque tumida promissa, nequaquam in me recipio; eaque subdolè esse ascripta *Galeno* potiùs suspicarer; idque præsertim, cum affirmat *Voluptuarium* intemperatum posse eodem medicamento immunem a morbis conservari. Sed facile est cuilibet experiri

cochleare

cochleare ejus unum aut alterum quolibet manè, & postea paulisper deambulare. Neque calor *Scillæ* omninò metuendus est, utpotè aceti frigore aliquali domitus, aut contemperatus.

Veruntamen quia inflammationibus, calidisque affectibus nostri populi sunt multoties obnoxii, à carniùm tanto esu, viniq̄ue & spirituum consuetâ perpotatione; *Aqua Frigida* manè pota, quatenùs calorem decubitu nocturno obortum delinit, caloremque compositionum vespertinarum multùm compescit, compluribus bibonibus videtur propria, maximèque posse conducere. Etenim illa potenter diluit viscidos humores, emollit, fluxilefque reddit, & calefactos suaviter refrigerat. Neque alienum erit à studio salutis conservandæ, siquis etiam haustum *Aquæ Frigidæ* sub decubitum bibere consuescat. Et quia *Aquam Frigidam* tantò laudare placuit, narrationem summè memorabilem, quæ plùs omnibus speculationibus confirmat nostram sententiam, vobis jam exponam.

Bartholomæus Moles, Medicus *Hispanicus*, in Speculo suo Sanitatis, sive libro de Sanitate tuendâ, qui *Salmanticæ* imprimebatur in anno 1545. in octavo, tradit *Balantem*, Regem totius *Assyriæ*, totiusque ferè *Asiæ* minoris, Regem tam potentem, tamque opulentum, ut alter *Alexander* nuncuparetur, hunc, inquam, Regem Medicos complures celeberrimos,

leberrimos, è *Græciâ*, *Indiâ*, *Mediâ*, aliisque regionibus, ad Aulam suam convocâsse, ut deliberarent, vel consultarent, quo pacto se sanum conservare possit, & prorsus immunem à morbis tutari, *sine quâcunque ope Medicorum aut Medicamentorum.* Quinetiam amplum illis præmium magnificè pollicebatur, si quod sibi tale Prophylasticum communicarent. *Sanages*, Medicus *Græcus*, qui electus est illorum *Orator*, statim à *Rege* petiit triduum de eâ re deliberandi; quo demùm finito, omnes illi viri Boni, Medicique præclari, coràm *Rege* comparuerunt, & *Sanages*, medicinæ peritissimus, simul ac facundissimus, sagaciter prolocutus est, duos haustus *Aquæ Frigidæ* manè à jejunante propinatos, aut *quolibet manè sumere aquam bis pleno ore*, ut autor hic sese exprimit, velle *Regis* sanitatem, præ aliis omnibus, tueri incolumem. Quod Consilium salutare nobis summè notandum est. Sed intelligendum est dari, eâ omninò ratione, quòd mediocrem parcimoniam cibi & potûs quispiam observaret, quod prudenter interim viveret, non enormiter, non intemperanter. Verùm hic Rex Magnificus *Balas*, sive *Alexander* cognominatus, fuit humili genere prognatus, ut nonnunquam emergunt è tenuissimâ conditione *Magnanimitas*, Excellentia, Prudentia, Doctrina & Scientia præclarissima, maxima Fortunæ ornamenta, omnis denique Philosophia, ad Virtutem & Industriam in omnibus excitandam; sed postquam propter rationes Politicas publicaretur esse

esse Filius *Antiochi Epiphanis*, dirissimi istius *Judæorum* hostis, adversus *Demetrium Assyriorum* Regem, & filium *Seleuci Philopatoris*, sed virum turpem & inertem, otiosè & ebriosè tempus absumentem, in arce quatuor turribus communitâ, quam condidit *propè Antiochiam*, ibique perpotationibus confectum & enervatum; & postquam iniquæ *Alexandri* ambitioni faveret *Senatus Romanus*, & tandem conjungeretur copiis Regum *Confoederatorum*, *Demetrium* profligavit, proelioque interfecit, & sic se collocavit in Imperio *Syriaco*.

Non hic possum non maximè admirari spectatam integritatem hujus *Consultationis* tam numerosæ, quàm candida fuerit, quàmque libera ab omni fraude, technisque dolo-
 sis. Neque minùs admirari convenit Majorum nostrorum Sapientiam, præclaramque probitatem, qui *Statuta* nostra *Moralia* primùm condiderunt, in quibus regulæ *Consultandi* prudentissimæ nobis fanciuntur, cum omni urbanitate & æquitate invicem agendi, & quibus *Statutis* æquissimis nos omnes *Fidem* solenniter damus.

Denique pace vestrà dicam, meipsum, licet jam senescentem, talem *aquæ matutinum potum*, non sine quopiam fructu, ut fortè videatur, aliquamdiu in usum duxisse. Et in gratiam *Studioforum*, quibus *Exercitium* corporis maximè convenit ad robur conciliandum
 delaf-

delassatis studio viribus, libet etiam narrare, me paulò post *aquæ* matutinos haustus, folere manibus fuscipere, quando vacat, duo plumba longula, utrumque sex vel septem librarum ponderis, & panno laneo tecta, quorum partes extremæ sunt medio majores, ad illa meliùs tutiùsque retinenda, & ea plumba me sæpenumerò fursùm attollere folere, quamdiu placet exercere. *Quod* quidem *exercitium* non modò partes vitales præ aliis corroborat, sed & functionibus tam naturalibus quàm vitalibus ritè obeundis videtur summè conducere. Sed detis veniam, quòd post tantam præceptionem priùs recensitam, ego exemplum splendidius, magisque hortativum doctissimis Medicis non proponam. Neque enim hæc, neque alia quævis consuetudo laudabilis, neque ipsum *Exercitium*, summum illud Prophylacticum, vitæ producendæ, & sanitati conservandæ quicquam conducet, nisi jungatur *Prudentia*, vivendi regimen & *Temperantia*, quicquid contrà placuit auctori prænominato, cùm *Acetum Scilliticum* laudaret.

Res est notatione nostrâ digna, quòd *Hydropotæ* apud nos quidam magno versentur errore. Sive enim vanitate ducti, sive phantasticâ aliquâ perviciâ occæcati, nolunt ullum alium potum nisi aquam bibere, quæcunque illis fuerit ratio, vel necessitas. Hoc verò perperam faciunt & absurdè. Etenim Temperamenta nostra sæpè alternantur, ut solent tempestates anni immutari. Nunc una quali-

tatum

tatum temperies prædominatur, nunc alia valet. Fluxus est quidam & refluxus valetudinis, in teneris præsertim corporibus, non prorsus absimilis mensibus periodicis in foemineo sexu. Et certum est, *Vinum* moderatè sump- tum, sæpè *Hydropotis*, pariter atque aliis, vesperi velle convenire, ut aqua ipsa pænè semper utilis est manè. Neque minùs certum est, frigidos morbos pluribus metuendos, æquè ac aliis calidos. Quarè nimis constan- tium illorum *Hydropotarum*, aut pervicacium, misereri oportet, qui non intelligunt, se in re- gione vivere, ubi tempestates variantur mirâ & frequente vicissitudine; neque considerant se in *Insulâ* maximè *Fortunatâ* vitam du- cere, ubi nec nimis diuturnæ incalescentiæ vi- res nostras labefactant, neque immodici ri- gores corpora nimis tremefaciunt; ubi nulla est inopia rerum omnium commodarum, quæ toto orbe disperguntur; ubi nunquam conve- nit nimis rigidus vivendi modus, neque perti- nax tenuitas potûs, vel cibi parcimonia, ro- bustis nostris indigenis consentanea est, aut in- fimæ plebeculæ usitata; ubi denique *multi perturbantur aegritudine libertatum, neque pauci succumbunt crapulæ felicitatum.*

De *Aquæ Frigidæ* potu in *Febribus*, peri- culosum est uberiùs dicere, nè in malam par- tem dicta vertantur, & nè fortè quempiam perducamus in errores extimescendos. Quæ *Romæ*, quæ ad meridiem possunt nonnun- quam convenire, ea *Londini*, & in Boreâ, dif- criminis

eriminis sæpè plena. Et miror *Lomium*, inter *Batavos* toties pingues & phlegmaticos medicinam facientem, ita audacter consulere copiosam *Frigidæ* ingurgitationem, in *Statu* sive achme *Februm Acutarum*. Nisi verò hoc fuisset *Experimentum Periculosum*, aut in ipsâ administratione, aut in regione quâ in usum abiit, certè *Lomius* de curandis *Febribus Continuis* priùs revivixisset, & è tenebris suis erupisset, pænè ducentos annos occultè latitans, ante sera hæc nostra tempora quæ *Coelum & Terram Aquamque* ita diligenter explorant; cùm *Typographia* interim quaqua-versùm occupata fuerit, & minoribus occasi-unculis quàm *Febribus* curandis continuè vacaret.

Multæ *Februm* nostrarum in *Sudores* facilè abuntur spontaneos, quos *Sudores* reprimere, & *Frigidâ* repentè cohibere, foret valdè perniciosum. Multæ nostrarum *Februm* vehemente stipantur *Tussi*, & quas *Peripneumonias Nothas* nunc vulgò appellamus, in quibus sanè *Frigida* nocent, & nequaquam sunt usurpanda. In teneris naturis, in ventriculo debili, & macilento corporis habitu, *Frigidæ* potus, iuxtà *Lomium*, planè noxius. Neque etiam in frigidis & phlegmaticis temperamentis *Frigida* febricitantibus epota magis tuta est, ut facillimè apparet. Et nescio an in quocunque alio remedio, inter æstûs febrilis agitationem festam, an in *Opii* ipsius usu cautela major fuerit adhibenda. Quinimò si prudentia Medici, ju-
dicium

diciumque consummatum unquam requirantur, ea videtur maximè necessaria inter consulendam *Frigidæ* potionem, in *Febribus Synochis* nostris curandis: dico, in statu illarum postremo, ancipiti, & incertissimo. Illud effatum *Hippocratis*, in hoc casu, plurimisque aliis, sæpissimè ruminandum est: Ἀσκεῖν ᾧ τὰ ὑσθήματα, δύο ὠφελεῖν, ἢ μὴ βλάπτειν. Duo sunt præ oculis Medico semper habenda; primùm, quantum poterit, ægris prodesse, deindè cavere ne inconsideratè illis noceat.

Si in *Febribus Acutis* ego auderem consuliere *Aquæ Frigidæ* potum, id consilii nostris darem, non in *Statu* illarum dubio, sed in *principio*, aut primâ circiter die febricitandi, & quo tempore *sudores*, calorem contemperantibus sæpè facillè eliciuntur; & cùm tam citò copiosè profunduntur, & permittuntur fati diu profluere, rarò cessant febrem quamprimùm profligare, & extinguere; utpotè Febre tunc debili & non confirmatâ, viribusque corporis tunc validè constantibus, ad resistendum æstui febrili. Sed *Aqua* illa sit potiùs *cocta*, bibaturque aut frigefacta aut tepefacta.

Neque in ipsis *Variolis* incipientibus nimis suspicarer *Frigidæ* potum, utpotè toto genere contrariæ incenditibus omnibus perniciosisque medicamentis. Imò haudquaquam dubitarem post aliquot experientias, *Variolas* mites ac benignas fore deindè subsecuturas, si primum
ardorem

ardorem istius intensæ *Inflammationis* sic contemperarem.

Neque est hîc prorsùs prætereundum, quod *Dioscorides* tradit in libro de Deleteriiis Pharmacis sive Venenis, capite ultimo ; ψυχρὸν ὕδωρ ἀθρόον πρὸθεν, &c. quòd *Aqua Frigida* confer-tim ac sine interspiratione bibita, præsertim à cursu, aut alio exercitio corpus plurimùm ex-calfacienti, strangulatus doloresque maximè inflammatorios infert. Quot *Pleuritides* huic causæ ritè debemus ? Quot malos, imò pessimos corporis habitus, quos vulgò appellant *Surfeits* ? Et ipse novi in *Flandriâ* milites nonnullos, cùm ad fontem *Aque Frigidæ* ad-venerint, & æstuantes de eo biberint avidè & copiosius, inter æstivam profectiorem milita-rem, intrà horas aliquot exanimatos concidisse, & strangulatos periisse.

Prudentissimè igitur agunt populi *Indiæ Orientalis* meridionales, in calidioribus illis regionibus degentes, Sudoribusque pænè per-petuis diffluentes, qui *Aquam* ipsam tepe-factam, non *Frigidam*, omnemque alium po-tum similiter tepesfactum, bibere solent. Ita-que concludamus cum Poetâ egregiè Philoso-phico : *Nullum numen abest, si sit Prudentia,* & maximè in rebus dubiis aut periculosis.

Hæc fortè plùs fatiis de *Aquâ Frigidâ*.

DISSERTATIO V.

De Vini usibus Medicis & Chirurgicis.

Mar. 20. 1722.

IXI Prælectione priore de *Aquæ* Communis multiplici beneficio, & quantum ea fuerit Salutis Præservativum, si commodè bibatur, ac tempestivè. Et quò simplicius id fuerit, & parabilius omnibus Remedium, eò magis eidem favere dignabuntur Medici, qui reverà sunt studiosi Sanitatis conservandæ, & summæ hominum Felicitatis amplificandæ. Humanitas enim, institutio præclara, & ratio officii, urgent & incitant præsertim Medicos semper præbere se facilè propitios hominibus miseris, qui multis animi corporisque incommodis, gravissimis morbis, & calamitatibus pænè perpetuò obnoxii, longè acerbiùs & frequentius istis malis perturbarentur, nisi *Ars Medica Divina*, nunquam satis extollenda, illos variè afflictos ope suâ salutari sublevaret, sollicitudines reficeret, morbisque graviter jacentes sublevaret. Etsi enim opes ingentes, copia rerum benè vivendo necessariarum, ami-

ci, liberi, regio temperata, libertas, honorum splendor, multaque alia valdè exoptata possint multùm conducere *Felicitati* qualicunque adipiscendæ; tamen sine *Sanitate* corporis, aut conservatâ aut restitutâ, omnia hæc fugacia & caduca viro doloribus excruciato, utcunque Splendoribus priùs intumuisset, facilè vilescent, & fordebunt.

Nunc libet *Vinum* considerare, alterum Nobile Remedium, *Aquâ* longè *Nobilius*, si non fuerit & nonnunquam *Utilius*; atque usibus pluribus *Chirurgicis* maximè congruum, usibus *Medicis* compluribus summè auxiliare. Sua enim laus Medica utrique illorum auxiliorum jure merito debetur.

Ut vetus dictum, verumque fuit *Thaletis*; primi illius *Græci*, qui *Sapiens* nominabatur; & primi è septem illis *Sapientibus* coætaneis; & adhuc celebratis: Nimirùm omnia ex *Aquâ fieri*, sive $\delta\epsilon\chi\eta\nu\ \tau\ \pi\acute{\alpha}\nu\tau\omega\nu\ \acute{\upsilon}\delta\omega\varsigma$; & planè constat recentioribus nostris Philosophis omne nutrimentum ab *Aquâ* suppeditari universis animalibus, plantis, & arboribus: Ita *Vinum* est admirabile, & Divinum quoddam auxilium, hominibus dicatum, quod multis illorum occasionibus supplebit, ubi vis & potentia *Aquæ* optimæ deficiunt, invalidæ sunt & imperfectæ. *Vinum*, inquam, hominibus dicatum, ut temperatè sumptum mordaces omnes curas, dirasque sollicitudines animo excuteret; intervalla illorum ætatis relaxationibus & hilaritatî

laritati nonnunquam darentur, vitam suavem meliùs degerent, & Genio interdum indulgerent.

Sed quid ego dixerim de *Thalete*, aliisque *Græcis* illis Sapiantibus, qui *Ciceronis* sententiâ non suo, sed omnium populorum suffragio, sic nominati sunt, cùm nostro sæculo scientiori, *Dicta* illorum *sapientia*, toties, tamque diu in Scholis bonarum literarum celebrata, jam quotidie antecellantur, inter colloquia mensalia Ingeniosorum exhilaratorum; cùm *Patres* venerabiles, *Principesque Medicinæ* illustres, nunc adeo evilescunt, ut *Opera* illorum præclarissima videantur abjicienda, instar inutilis ponderis, in superiora domûs coenacula, & in futurum habenda sint inter farraginem projectam vetustarum Bibliothecarum; cùm *Hippocrates* ipse, *Hippocrates Magnus*, memoriæ Immortalis, tot sæculorum admiratio, & quoddam *Oraculum Medicum*, nunc etiam vilescit, & nullo numero habetur, ejusque opera hætenus tam præclara, nunc censentur vix digna, quæ typis amplius excudantur, aut legi unquam mereantur; cùm denique *Aphorismi* ejus, *Sacrum* hætenus opus, & imprimis præclarum, summæ *Sapientia*, pariter atque *Experientia* fidelissimæ fundatum; opus denique dictum Πολυβρύχλητον & Πολυθαύμασον, h. e. opus præclarissimum, undique concelebratum, & maximè admirabile, quod paucis & breviter universam Medicinam habebatur complecti; hoc, inquam, Enchiridium,

passim

passim Nobilitatum, jam transit scurriliter in Collectionem inanem trivialium & contemptibilium Observationum, & modò transmutatur opus tam serium, quod maximè mirum est, in librum *Jocorum & facetiarum* ?

Discimus tandem, eâdem operâ, Medicinam veterem, *Græcam & Romanam*, fuisse infantilem, & in teneris suis crepundiis, nostrâ verò ætate maturam, adultam, ac virilem ; sed fatès constat *Scientiam* veterum Medicorum admirabilem, sapientem, & vix imitabilem, nimirùm vires omnium undiquaque rerum, diligentissimè perscrutantem, *nullum* nunc vulgò *habere Inimicum, præter Ignorantem*, & in scriptis illorum clarissimis nunquam, vel *minimè* versatum.

Improprium nunc esset, & supervacaneum, differentias *Vinorum* multiplices recensere, cùm tot ferè sint *Vinorum* genera, quot regiones latè patent, à *Gadibus* ad *Gangem*, quot disperguntur *Provinciae* in eisdem, quot genera *Terrarum* in eâdem regione aut provinciâ, quot denique *Climatum* varietates. Sed percommodum est, multisque populis feliciter cecidit, quòd propria sua cuique *Vina*, indigenæ incrementi, præ aliis peregrinis tam vulgò perplaceant. Et æquum est, quemcunque populum eâ forte fore contentum, quam singulis tribuit, plena benignitatis Naturalis Providentia. In *Hollandiâ* olim audivi, ut rem eximiam, vinum *Rhenanum*, illis vicinum, sed optimum sui generis, esse

esse febribus quandam *Panacæam*, idemque croco vel coccinellâ tinctum, vel succo *Brassicæ rubræ*, quò meliùs celetur, haberi mirum *Arcanum*, in ipsis *Febribus* curandis, si calidiusculum propinetur. Et quod *Arcanum* à Medico docto *Delphensi* Ancillæ suæ joculariter communicatum, in *Febrifugum* admirabile à Circulatore isti Ancillæ conjuncto postea convertebatur. In *Italiâ* ubi nascuntur *Vina* delicatissima, ubi Vinum *Falernum*, de Monte *Fiascone*, *Lacrymæ Christi*, ortum suum præclarè habent, siquando *Itali* voluerint quenquam ut vitam suam in longum producturum verbis cohonestare, vulgò dicent, ille nequit non ad summam suam ætatem pervenire, quia de *tali Vino*, de optimo tali *Vino* solet constanter bibere.

Sed quid ego loquor de *Vinis* aut *Vinetis*, per tot terras ubique & uberrimè diffusis, quasi Providentia Divina *Vinum* & *Aquam* æquè perutilia ac necessaria judicaret, conservandæ valetudini totius generis Humani? Quid pluribus agerem de *Vino* sincero, hâc nostrâ ætate iniquissimâ, fraudulentâ & adulterinâ, cùm ipsum *Vinum Canarinum*, paucis aliis cedens, si purum exhibeatur, nunc temporis apud Nos, id *Vinum* Nobilissimum perditè amantes non ità pridem præ omnibus aliis populis, passim conficitur, spiritum aliquem ignobilem, non *spiritum Vini*, immiscendo dulciori *Hydromelati* uvis passulis præparato: Ut vix centesima, fortè ducentesima *Vini* pars
pro

pro *Canarino* habiti, sit nunc *Vinum* verum *Canarinum*, sed vicem ejus præstet mellita ista adulteratio. Et aiunt ejusmodi adulterationem nunc invalere in plurimis partibus *Germaniæ*. Sed ibi impostura paulò meliùs se habet, utpotè *Spiritu Vini*, pervilis apud illos pretii, semper conficta.

Circiter trigintà annos jam præterlapsos *Vinum Gallicum* potens ac genuinum, aliaque similiter *Vina*, in plerisque nostris Oenopoliis mediocri pretio vendebantur; sed postquam magnum vectigal *Vinis* illis importatis ab *Ordinibus Regni* exigeretur, & pretium illorum indè magis intenderetur, ab illo tempore imposturæ, adulterationes & inventiones variæ *Vinorum supposititiorum* pro genuinis apud nos turpiter invaluerunt, & Ars Cauponariæ laudabilis nimis sæpè transit in Artem occultam, tenebricosam, & deleteriam. Nullum verò *Vinum* a veteratoribus callidis faciliùs effingitur, nullum *Vinum*, ut artis est, compositum, quæstui venditorum lucroso magis conducit, quàm *Vinum Gallicum*, maximè sociale *Vinum*, & compotores invitans, ideòque nullum videtur frequentiùs apud nos corrumpi & assimulari quàm *Vinum Gallicum*. Ab epoche illius Vectigalis impositi dolium cum *Aquâ Vitæ* tenuissimâ repletum incepit à cauponibus denominari *Wines*, & *Pomaceum* ab illis tractatum eò referri debet. Ab eo tempore vafra quædam foemina, & fortè Mysteriis istis cauponis amicè initiata, cum *Bacchus* & *Ve-*

nus perpetuam amicitiam undique contraxerint, *benevolè* voluit, si liberet, dolium vini *Gallici* in usum domesticum conficere, pro 20 solidis, cùm genuinum constaret circiter bis totidem libris monetæ *Anglicæ*, scilicet proponens, ut memini, id maximè componere, ex passulis, prunis sylvestribus, & succo baccarum Sambuci. Nihil verò tunc audivi de *Arsenico*.

Sed relictis his fraudibus iniquis, *Vino* ipso tam Nobili, tamque copiosè suppeditato, prorsus indignis, convertamus nos jucundiùs ad studiosè contemplandam *Vini meraci* Excellentiam Medicam.

Itaque *Vinum* modicè sobrièque bibitum, est summum medicamentum corpori debilitato restituendo, animoque exhilarando, quando-cunque curis acerbis discruciat; &, ut paucis multa complectar, est ventriculo languenti, fastidioso, cruditatibus squalenti, & illuvie humorum perperam oblinito, peculiariter dicatum. Et cùm *Ventriculus* malè affectus morborum internorum pænè omnium sit parens, & maximè Chronicorum; & cùm rarissimè *Febris Continua* quempiam corripiat, quin citò compatiatur sensitivus *Ventriculus*, ut *Nausea* ejus & *Vomitus* demonstrant concomitantes: quantis laudibus & quàm eximiis meretur *Vinum* celebrari, quod *Ventriculo* imprimis accommodatur, quod *Concoctionem* adjuvat tam Senum ætate fractam & languentem, quàm juvenum variis erroribus

immi-

imminutam & labantem, quod omnem mœstiam ex animo delet, quod sanos & incolumes à morbis diutissimè confervat, & sæpiùs quibuscunque aliis deploratos tandem restituit? Quæ omnia velim intelligi, si prudenter & mediocriter sumatur *Vinum*, non intemperanter, si eodem ritè utamur, & non abutamur. Intemperatos solummodò monebo: *Immodicis brevis est ætas, & rara Senectus.*

“ Sed ô beatam *Temperantiam!* Nunquam
 “ fatis laudandam, nunquam fatis admiran-
 “ dam! Quæ confervas homines quoscunque
 “ in plenâ stabilique fruitione & exercitio
 “ facultatis Rationalis, & in manifestâ recog-
 “ nitione *Divinæ* animorum *Originis!* Quæ
 “ reddis homines idoneos Societati tam *An-*
 “ *gelorum*, quàm defunctorum Sapientum!
 “ Te perpetuò comitantur *Sanitas & Hila-*
 “ *ritas*, vultu placido & juvenili, grato &
 “ amabili. Te *Opes* competentes sæpissimè
 “ sequuntur, sed sæpiùs Te comitatur *Opi-*
 “ *bus* omnibus longè præstantior, confirmata
 “ *Salus.* Te *Fortitudo, Justitia, Pruden-*
 “ *tia, Comitas*, cæteræque omnes Virtutes
 “ vinculo quodam facili colligatæ vel confo-
 “ ciatæ subsequuntur. Te *Vinum & Aqua*
 “ lætè concomitantur, non cum poculis majo-
 “ ribus, aut *Herculeis*, duodecim librarum
 “ vel laborum, non cum aureis, aut gem-
 “ matis, sed cum vulgaribus, modicis, ac
 “ minoribus poculis, singulorum tempera-
 “ mento prudenter accommodatis. Tibi *A-*
 “ *qua*

“ *qua* salubris bis vel ter sese porrigens bi-
 “ bendam tempore præsertim matutino ; tibi
 “ *Vinum* sincerum, impermistum, & inteme-
 “ ratum, & *Ne quid nimis* clarè clamitans,
 “ temporibus vespertinis proximè vel propiùs
 “ accedit. Denique Tu rectà deducis Tui
 “ cultores ad longam, & jucundam, morbis
 “ immunem, & perturbationum expertem
 “ *Senectutem*; & post vitam hanc fragilem
 “ placidè, & sine doloribus finitam, Tu
 “ leniter illos traducis ad vitam immortalem
 “ & Gloriam sempiternam: Per *Gratiam* scil.
 “ *Domini* nostri Clementissimi, omnibus so-
 “ briè benèque vitam degentibus, benignè do-
 “ natam, quicquid contrà obstrepunt amaru-
 “ lenti, Zelo fervidiori & inhumano occæca-
 “ ti.

Asclepiades, Medicus singularis, celebrif-
 que, Populo *Romano* fuit gratissimus, & propè
Divinus vir habitus, & quasi Coelo delap-
 sus (ut quo tempore Simulacra & res plures
 à Jove visæ sunt delabi) eò quod populum
 curare pænè sine Medicamentis, & cum *Vino*
 tempestivè exhibito, cum Exercitationibus ido-
 neis, & cum victu congruo, liberare ab omni-
 bus suis morbis præ se ferret ; ea scilicet reme-
 dia, sive propria vivendi ratio, illi habebantur
 pænè pro omni supellectile Medico, & fermè
 totâ officinâ Pharmaceuticâ. Sed interim *As-*
clepiades Venæsectionem non contemnebat, id
 auxilii habens potissimùm utile, si Febris fue-
 rit cum dolore conjuncta, aliàs fore inutile aut
 peri-

periculofum. Ille *Vini utilitatem vix quâcunque aliâ Deorum potentiâ posse superari* vel æquiparari, clarè pronunciauit. Magnum illi fuit, & valdè gloriofum, neque minùs temerarium viro docto, inter tot incertitudines fragilitatis humanæ, quòd fe abdicare medicinam voluerit, fi fortè in quempiam morbum ipfe incideret; quod etiam verum mirè expertus est, donec circà nonagesimum ætatis annum, laudabilem quidem Senectutem, *lapsu* *scalarum*, ut ait *Plinius*, vel potiùs de scalis descensurus, præceps delaberetur, & *exanimatus periret*. *Vossius* existimat, sed nescio quâ conjecturâ adductus, aut argumento suffultus, quòd metuens *Asclepiades*, nè ità grandis ætate in morbum aliquem tandem incideret, suâ sponte se præcipitem daret, ad Prædictionem suam prægrandem verificandam. Porro autem *Medicamentorum usum*, inquit *Celsus*, *magnâ ex parte, neque sine causâ, sustulit Asclepiades, quùm omnia ferè Medicamenta ventriculum ledant, malique sint succi*; itaque ille ad ipsius victûs rationem potiùs omnem suam curam transtulit. Verùm ut illud in plerisque morbis utilius est, sic multa admodùm corporibus nostris incidere consuerunt, quæ sine medicamentis ad sanitatem pervenire non possunt. Hæc *Celsus* candidè & prudenter. *Asclepiadem* verò speciatim veneror, quia primus omnium Medicorum *Galeno* ipsi videbatur, qui probè docuit, *Ulcerâ esse rarò detegenda, & non nisi tertio quoque die medicamenta fore illis adhibenda*

benda. Dicit Galenus lib. 4. & cap. 4. de Compositione Medicamentorum secundum Genera, de Medicamentis memoriæ proditis ab *Asclepiade*: *Ulcerata Chironia* aut curatu difficilia quæ nuncupat maximè *Maligna* & contumacia, inter curandum tertio quoque die esse solvenda vel detegenda, ac deindè fomentis esse mitiganda, &c.

De facultatibus Vini loquens *Paulus Ægineta*, juxtà *Galenii* sententiam, ait, *omne Vinum alit, & insitum calorem languentem suscitatur, undè & Cruditates corriguntur, sanguis emendatur, ipsumque alimentum, quandoquidem promptè Vinum penetrat, per universum corpus deducit: Quam ob rationem ex ægritudine aliquâ Emaciatis, bonum habitum corpori, vividum aut floridum colorem vultui restituit, & appetentiam abolitam ventriculo revocat. Ejusmodi plurimum beneficiorum, inquit, autor est Vinum, moderatè bibitum.*

Et ex his rectè consequitur, quàm dignissimum sit vestrâ sedulâ consideratione, & studiosissimâ meditatione, ô Medici præclari, quòd tot *Emaciati* ex variis morbis, jam vulgò committantur, tanquam ad Sacram Anchoram, *Lactis Asinini* potui, & interim *Vinum*, ut res suspecta, illis plurimum interdicator, cum sputa copiosa, unà cum tussi sæpiùs rejecta, ventriculum illorum labefactari, & colluvie humorum pituitosorum obrui planè demonstrant,

strent, & quos humores pituitosos, in ventriculo fluitantes, *Lac* non diminuit, sed coacervat. Etenim *Lac* omne, ut fanis multis convenit, & salubre est, ita & apud nos præsertim, sumptuosè ut plurimùm viventes, in frigidis ventriculis facilè acefcit, & alimentum exindè vitiat & corrumpit, in calidis verò nidorem contrahit, & bilem intendit aut accumulat, ideóque in *Febricitantibus* summè noxium videtur & incongruum. Sed *Lac* ferofius, ut *Asininum*, ventrem etiam facilè solvit, eamque ob causam multis corpore aut ventriculo debilitatis, multisque Emaciatis admodùm periculosum esse debet. *Vinum* è contrà generosum ut totum corpus corroborans, & alimentum coquens, atque partibus universis distribuens, ut & *ventriculo* debili ac fastidioso novas vires addens, & nervis omnibus amicum, si modò temperatè sumatur; quamplurimis horum ita malè se habentium magno commodo esse possit, si loco *Lactis* intempestivi id obtinuisset.

Quid verò de hâc re commodè scribit *Mauritius Tirellus* in *Historiâ suâ Vini & Februm, Venetiis* editâ in 4to. *A. D.* 1630. & in *lib. 2. cap. 23.* de *Febribus Hecticis* curandis? *Vinum per me, Vinum*, inquit, *omnium alimentorum & medicamentorum Hecticis saluberrimum, ut jure supra Lac & Balneum efferrî debeat eminentissimum.* In eodem capite *Tirellus* collationem facit inter *Vini & Lactis* facultates, ad *Hecticas* curandas, &

perpensis utrinque argumentis, palmam facile adjudicat *Vini* præ eminentiæ, & *Lac*, utcunque dulce & admodum gratum, *Vino* longè postponit, in quovis *Hecticæ* statu. Sin autem *Hecticis* & extenuatis modò fuerit periculum magnum, à *Lactis* usu, & merita sit suspicio morbi indies ingravescenti, à *Lactis* frigiditate nimiâque humiditate, in ventriculis potissimum frigidis & pituitosis, ut sunt plures intabescentium ventriculi: Certè prudentes Medici deterrebuntur ab inundando amplius *ventriculos pituitosos Lacteis* incrementis humorum superfluatorum, & cruditatum nutritioni adversantium.

Nonne igitur videntur paulò reprehendendi, quicumque indiscriminatim *Emaciatos*, sæpè ex *Luis Venereæ* reliquiis tenacissimis, & sæpè ex *ventriculo* malè affecto, & *crapulâ*, primâ mali origine, amandant ad tenuem ac ferofum istum victum *Lactis Asinini*, & paulatim transferendos ad decumbendum, aëris purioris gratiâ, in rure vicino, & paulò post, fortè postridiè, ad moriendum refocillatos in aëre aprico, sereno, ac salubri. Horum Dominorum ad plures celeriter abeuntium ingentem numerum testari potest celebratus vicus *Kensingtoniæ*, aliæque villæ nobis vicinæ, quarum campanæ funebres, funestos *Emaciatorum* exitus, cum *Lacte* assiduè ingesto, pro *viatico extremo*, publicè denunciant.

Et cùm tot homines illustres, ad *Lacteam Dietam* aeremque rusticanum relegati, tam sæpè in deterius vergant, donec fato fungantur, certè erit operæ pretium, contrariam methodum, & quid *Vinum* valeat, & nonnunquam quid *Guaiacum* & *Sarsaparilla* & *Æthiops* mineralis noster valeant, quid *Allium* coctum, & quid *Balneum* dulce valeat experiri. Ideòque commodam hanc facultatem habens, liberè dicam, meipsum vidisse aliquot homines *macie* contabescentes, & periculosè languescentes, cum *Tussi* vehementer agitados, aut sine tussi, cum *appetentiâ* ità *dejectâ* ut omne alimentum nutriens averfarentur, adèò ut tantillum carnis ullius tenerioris non possent deglutire; eosdemque ægros affirmo me nonnunquam restituisse, ad bonum corporis habitum, ad vividum vultûs colorem, ad appetitum ciborum & digestionem, & ad integram illorum sanitatem, idque paucis diebus, ne dicam ullis septimanis, & quod mirum videri possit, sine quibuscunque medicamentis, solummodò illis consulendo ut *Vinum* sincerum *Lusitanicum*, idque Rubrum de *Oporto* compararent, atque tres vel quatuor haustus ejusdem *Vini* sinceri biberent, cum pane comesto, inter tempus prandendi, totidemque circiter haustus ejusdem *Vini* repeterent, cœnandi tempore; & ex quo consilio salutari, *appetitus* naturalis illis citò rediit, *tussis* profligata est, *absumpta* caro redintegrata, & mirè ac citissimè convaluere.

Videtis,

Videtis, auditores in Medicinâ clari, tot animadversiones *Medicas* in mentem mihi jam venisse, ut eò pauciora, quamvis & ea maximi quidem momenti, adhuc restent de *Vini* viribus eximiis in re *Chirurgicâ*.

Et imprimis observatione nostrâ dignissimum est, quòd *Vinum* fotu adhibitum, aut infusum parti affectæ, eam *refrigeret*, caloremque ejus restinguat, quantumcunque id introsumptum corpus solet calefacere. Idem etiam dicendum est de *Spiritu Vini*, & *Aquâ Vitæ*, quòd omnes illi calidi Spiritus externè adhibiti, non novum calorem afferant, sed planè liberent à nimio æstu partem inflammatam. Hanc verò *Vini* facultatem *Refrigerantem* veteres Medici præclari silentio fortè præterierunt, præter *Plinium Secundum*, multiplici eruditione clarum, & rerum Naturalium exploratorem summum, post principem *Dioscoridem*. *Plinius* suam sententiam sic tradit: *Vini natura est, hausto accendendi calore viscera intus, foris infuso refrigerandi*. Etsi autem veteres de facultate *Vini Refrigerante* nullam mentionem fecerint, tamen de viribus ejus insignibus in *Ulceribus*, *Abscessibus*, & *Inflammationibus* curandis, veteres Medici præclarissimi neutiquam siluerunt. *Hippocrates* librum suum de *Ulceribus* sic exorditur. *Ulcera, quæcunque ea sint, præterquam Vino madefieri non debent*. Et *Galenus* libro 3°. *Methodi*, cap. 4to. dicit: *Vinum omnis Ulceris,*

ris, quâ *Ulcus* est, optimum est medicamentum. Eaque res est præcipuæ notæ, *Vinum* haberi à *Galeno* *Ulcerum optimum medicamentum*. Ut alios taceam, *Dioscorides* dicit, *Vinum esse commodius* aut *utilius* *Vulneribus*, & *Inflammationibus*, *in lanâ succidâ* sive *illotâ impositum*. Et tanto viro *Vinum* internè tantæ fore efficacîæ videbatur, ut plusquam 50 genera *Vinorum Medicatorum* recensere non dubitaret.

Ad propositum verò *Chirurgicum*, possum equidem affirmare, experienciâ aliquali edoctus, lintea *Spiritu Vini* fervefacti imbuta, & ambustis partibus ab aquâ bulliente, ab igne, & pulvere *Pyrio*, vel à pice liquefactâ, adhibita sæpenumerò, citiùs omnibus aliis medicamentis ambusta loca sanare, doloremque excruciantem tollere. Inter alia possum specialem testari, puerum quinquennem non ita prius fotu *Spiritus Vini* citissimè sic sanatum, in cujus oculi pupillam, partem maximè sensibilem, fortè illapsa est gutta *Picis* liquefactæ, & in medio oculi, in ipsâ ejus acie, cavitatem dididii pisi magnitudinis effecit; aliumque puerum quinquennem eodem fotu nuperrimè curatum, & citissimè curatum, qui adductus mihi fuit *pulvere Pyrio* ignito occæcatus, & quorum uterque visu privatus, die proximo post illum fotum, obtutum oculorum priorem sine aliis medicamentis recuperavit.

Infuper affirmo *Vini* calefacti fotum imprimis conducere fanandis *Vulneribus*, *Ulceribus*, & *Inflammationibus* partium corporis omnium, & præsertim partium maximè sensibilium, nervis, tendonibus, aliisque pluribus vasis repletarum, ut sunt læsi digiti manuum & pedum, à puncturis incisionibusque, quarum acerbi dolores sæpè magis magisque per artus extenduntur, donec extremum periculum *Gangrænæ* insequentis, *Chirurgiam* diram necessariò requirat.

Turcæ, arte nostrâ *Chirurgicâ* vulgariter destituti, nisi fortassè inter illos eam quodammodo exerceat *Judæus* vagabundus, solent *Vulnera* sua *Vino* abluere aut fovere, & postea illis *Saccharum* inspergere, laudabili cum successu; reliquamque committunt curationem *Deo Omnipotenti* & *Pseudo-prophetæ*. Et utinam illis notum esset, aliisque omnibus notum, ut meretur, *Balsamum* illud utile, & admirabile, multis splendidis compositionibus, quas usus recepit, longè anteferendum: Nimirum *Oleum* *Vino* rubro incoctum leni igne, donec *Oleum* absorbuerit *Vinum*, aut *Vino* fuerit fatis imprægnatum.

Adhæc, fatus cum *Spiritu Vini* fatis diu adhibitus, & nonnunquam iteratus, ardorem *Erysipelatum* citiùs aliis fotibus extinguit, sive sint verè & exquisitè *Cutanea*, sive sint spurriè paulò profundiora, quod hæctenùs nimis
latuit

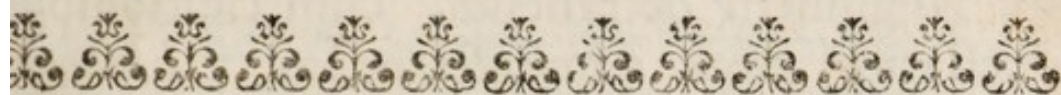
latuit tam Medicos præclaros, quàm Chirur-
gos præstantiores, diuque exercitatos. Idem-
que successus exindè consequitur, si fortè *E-*
bispastica in corporibus cacochymis dolores
excitent fæviffimos, & *Gangrænâ* miniten-
tur; siue dolores fuerint *Erysipelatodes* in
Vulneribus aut *Ulcèribus*; siue etiam *Pana-*
ritia malè tractata, cum unguentis & oleosis
noxiiis, totum brachium excrucient, usque ad
psum humerum, & dolor idem ab humero
communicetur ad Cor, & Syncopen efficiat,
ex appropinquante *Gangrænâ*, ille fatus debi-
tè adhibitus, ceu potius immersio diuturnior
Digiti *Panaritia* vexati, in *Spiritu Vini* cale-
facti, dolorem subito leniet, periculum ex in-
perato avertet, *Ulcusque* reddet facilè sana-
bile.

Potui jam exempla hujusmodi Curationum
afferre, si foret necessarium, vel tempus id
permitteret. Quinetiam idem dici possit de
Totuum vi eximiâ, cum *Vino rubro* calefacto,
cujus operatio ferè consimilis est, sed modo
nitiori, aut debiliori.

Sed vix sperandum est, ut faciles illæ, uti-
lores, magisque parabiles Curandi rationes
vulgò invaleant apud homines in opibus con-
ferendis unicè versatos. Felix illud sæculum,
& rarius ac putatur, quo deteriores mores mi-
ùs valent, quo *Corruptela lucem timet*, &
quo fraudes ac turpitudines non audent impu-
enter & palam grassari.

Per me verò floreat & increbrescat, quicquid Salutis Publicæ tuendæ conducit, & valeat plurimum *Aquæ* ipsius usus prudens ad Præservandum & Curandum; floreat *Vini* usus temperatus internè ad morbos internos, externè ad *Vulnera, Ulcera, Abscessus, & Inflammationes*, citò, aut potiùs citissimè fomentationibus curanda. Vincat Pax & manufaciat lenitate suâ jucundâ Bellicas furias. Concordia & amicitia, candor & innocentia, apud Togatos floreant, præ amarulentiâ, livore, & inimiciis; & exoptemus saltem, utpotè Liberalibus disciplinis optimè instituti, ut in omnibus *Medicinæ* partitionibus, & maximè in *Chirurgiâ*, crescat semper & invaleat *integritas* præ *astutiâ*, & probitas ac benevolentia, præ turpi lucrandi cupiditate, & pro nescio quibus Hæredibus, dignis an indignis, sapientibus an stultissimis, siti *Divitiarum* præposterâ, insanâ, & insatiabili.

DISSERTATIO VI.

De Venæsectione in genere.

Oct. II. 1722.

Venæsectio meritissimè annumeranda est inter *Primaria auxilia Medica*, utpotè quæ sanguinem inflammatum, à liquoribus spirituosissimis vulgò nimis usitatis, à plenitudine, à perpiratione impeditâ, multisque aliis modis, imprimis compescit; ideoque diligentem Medicorum considerationem maximè meretur, ad morbos quamplurimos propulsandos. Chirurgi juniores præ aliis omnibus instituuntur à Magistris suis, in *Phlebotomiâ* dextrè peragentiâ, ut commodè citòque illi exequantur mandata Medicorum solennia, utque ipsi postea meliùs medeantur *Phlegmonibus, Abscessibus, Vulneribus, Ulceribus, Fracturis ossium, & Luxationibus*, cum ante Medicum accersuntur, vel ipsi soli petuntur vel postulantur ejusmodi Curationibus incumbere.

Itaque ratio, usus, & emolumentum singulare sanguinem detrahendi, cum cautionibus necessariis circa administrandam *Phlebotomiam*, unà cum morbis in quibus maximè convenit, videntur deliberationem nostram benè mereri.

Sed primò libet reprehendere illorum Medicorum sive inscitiam, sive pertinaciam, atque insignem Empyricorum impudentiam, qui *Venæsectionem* in morbis curandis in totum damnant. *Galenus* eruditissimus scripsit librum adversùs *Erasistratum*, tanti auxilii Medici superbum contemptorem, qui dicitur à *Plinio* fuisse *Aristotelis* filiâ genitus, & qui stolidè ausus est ambire ipsum Principatum Medicinæ, Maximo *Hippocrati* juremeritò debitum. Quippè *Erasistratus* in operibus suis nè nomen unquam *Venæsectionis* fecit, nisi semel in sanguinis rejectione; & in quo tam necessario casu affirmat fatius esse vincere membra taliter affecti, eundemque uti inediâ, quàm venam secare. Neque *Erasistratus* ille pertinax à sententiâ suâ sive præjudicio contrà usum *Venæsectionis* ullis rationibus dimoveri possit: Quandoquidem speculationibus inanibus comminiscendis ad opinionem suam temerè susceptam defendendam se totum daret, domique se continens ægros ipsos invisere nequaquam dignaretur. Cùm *Galenus* Romam primum advenit, plures ibi invenit *Erasistratæos*, sive sectatores *Erasistrati*, qui præfractè noluerunt

luerunt *Plenitudine* suffocatos à morte liberare per *Venæsectionem*; ideoque scripsit etiam libellum adversus infulsos istos *Erasistratæos*. Sed & infania illa non modò *Galenî* tempore invalebat, verùm & eadem adhuc passim nimis invalescit. Inter cæteros *Helmontius* maledicus fremitu acerrimo, & *Cynicâ* petulantia, insurrexit contra veterem Medicinam; sibi que maximè applaudens, & supercilium attollens, *Philosophum per ignem* se primum dixit, & Sapientiam omnem veterem prorsus contemnens, novam quandam & inauditam Medicinam voluit gloriosè condere. Quarè *Venæsectionem*, tantum veterum Medicorum auxilium, noluit in *Febribus*, nè in *Pleuritide* quidem, utilem habere, sed ut noxiam incusare. Gloriatur ille nulli se *Pleuritico* sanguinem unquam misisse, nimirùm sterces equinum, à rustico quodam sibi communicatum, Arcanis suis aliis humiliter, quod mirum est, præferens. Utebatur autem sagax ille rusticus *stercore jumentî* laboriosi pro viro *Pleuritico* curando, & *stercore caballi* lascivientis ut magis commodo mulieribus. Tanta scilicet est hominum cerebroforum infatuatio, ut vilissima quæque præ melioribus ita magnifaciant, ut vel granum aliquod commune, instar *Galli* in *Fabulâ*, in sentinam corporis citò descensurum, Margaritis pretiosissimis, vel ridiculè, vel contumaciter anteponant.

Chinenses utcunque ingenio præditi, tamen hoc præsidium adversus morbos suos negli-

gunt, & verentur quâcunque ex occasione sanguinem detrahere, similitudine quâdam populari capti vel seducti. Nimirùm dicunt, aquam in vase ebullientem, ad ejus refrigerium obtinendum, non debere quoquomodo exhauriri è vase, sed ignem subter vas positum debere subduci. Sed nequeo assequi quomodo *ignis Febrilis* in corpore accensus, à perspiratione impeditâ, vel aliis modis, possit extinguui, auferendo, more præstigiioso, *Ignem* aliquem *Fatum*, aut imaginarium & invisibilem, circâ lectulum ægrotantis lepidè circumvolantem. Et notum est *Similitudines*, etsi rem propositam paulò illustrent, non esse, nedùm doctis, argumenta. Certum est verò, populis *Orientalibus*, victu sobrio utentibus, orizâ vulgò vescentibus, & aquam pro Potu bibentibus, vel infusum Teæ, aut quibus *Vinum* interdicitur, & aër ut plurimum serenus, *Venæsectionem* non esse adeò frequenter necessariam, ut *Europæis* nostris, sumptuosè viventibus, sæpiùs gulosis, bibonibus, & intemperatis.

Quod attinet ad *Empyricos* infulos, *Agyrtas* fraudulentos, & *Fumivendulos*, inimicos publicos *Venæsectioni*, & rerum omnium ad benè medendum utilissimarum ignaros, non sunt isti argumentis ullis expugnandi, sed à Magistratu debito tempore castigandi. Quòd si illos non licet ut oportet reprimere, gaudeant parumper *Arcanis* suis sive *Stercoraceis*,

ceis, five aliàs olidis, donec Magistratum dormientem tandem exuscitent.

Sed præteritis vel contemptis his nebulonibus, contumacibus veritati rerum, ad institutum redeamus. *Phlebotomia* vulgò habetur facillima omnium Operationum *Chirurgicarum*, etsi sit etiam nonnunquam difficillima. Idiotæ, barbitonfores, imberbes, rudes & imperiti audent tundere venam, & sæpè non malè succedunt; cùm nonnunquam *Chirurgi* celeberrimi, peritissimique, domi forisque, contingunt delinquere, aut pro *Basilicâ arteriam* pungendo, aut pro *Medianâ Tendinem* Bicipitis musculi; in quos duos scopulos interdum impingunt vel peritiores *Chirurgi*. Et enim ubi venæ sunt amplæ, & expanduntur in brachio, facillimè quidem aperiuntur, sed cùm angustæ sunt, & imperceptibiles, ut in quibusdam carnosis ac obesis, tunc res videtur quâvis aleâ periculosior, prudentesque Magistri à venâ illorum incidendâ abstinebunt. Sin morbi magnitudo, viresque ægrotantis, sanguinis detractionem in talibus necessariò postulant, *Cucurbitulæ* cum Scarificatione scapulis adhibitæ, vel *Hirudines* brachio, aliisve partibus possunt commodè supplere *Phlebotomiam* declinatam. *Aneurisma* enim ex arteriâ sectâ, aut punctura *Tendinis*, existimationem *Chirurgi* clari in discrimen facilè dejiciet.

Chirurgus verò, ut *Phlebotomiam* tutiùs & accommodatiùs exequatur, debet esse acerrimâ oculorum acie præditus. Quæ quidem consideratio me olim inhibuit ab experiundâ sectione venæ, cùm *Parisiis* ad aliquod tempus transigenti, *Gallus* quidam intrepidus, sed præceps animi, liberam mihi daret facultatem, quamlibet è suis venis incidendi, toties quoties, pro tenui mercede nummuli quinque denariorum; & quam occasionem mihi pulchrè oblatam ego protinùs respuebam, quia oculi, inter *Variolas* in Infantiâ contractas, lotionibus impropriis aut refrigerantibus nimis debilitati, non videbantur idonei operationi tantam perspicacitatem requirenti benè obeundæ.

Similiter *Chirurgus* debet manum, digitosque accommodos habere: Neque vino esse deditus, nè manus tremula fiat. Item ambidexter, ut utrumque brachium, pro re natâ, æquâ facilitate incidat; nam dextrâ manu dextrum brachium, sinistrâ sinistrum, est paulò obliquè incidendum. Etenim in omnibus Inflammationibus *rectitudo* partium, in sanguine detrahendo, est summoperè observanda: Quicquid contrà obstrepuerunt Medici *Arabici*, aut quicquid volunt reclamare quidam è *Chirurgis* recentioribus, defuetudinem suam vel incapacitatem utendi manu sinistrâ æquè ac dextrâ ità subdolè celantes. Ideoque in istum finem celandi imperfectam illorum facultatem

venam

venam finistri brachii finistrâ manu incidendi, clamitant prædicantque, unâ cum doctis quibusdam Medicis, in eâdem sententiâ consentientibus, inventum illud præclarissimum nostri Magni *Harveii*, de Circulatione Sanguinis; quasi ab epochâ illius Inventi, foret adia-phorum, utrùm vena dextri lateris an finistri, utrùm Basilica an Cephalica, vel etiam Basilica an Saphæna secaretur; cùm Circuitus Sanguinis, æquè per totum corpus infrâ & suprâ delati, videatur eam sententiam ritè confirmare. Sed profectò *Experientia* nostra, ut & omnium priorum sæculorum, firmissimè testatur, *Venæsectionem* in sinistro latere, affecti *Pleuritide* finistrâ, magis compescere ingentem illam Inflammationem, quàm quæ fuerit dextro ejus latere celebrata; itemque eadem fidelis *Experientia*, omnibus ratiociniis longè præponenda, evidentius & communiùs demonstrat, *Saphenam* in *Mensibus Suppressis* apertam, multò magis foeminis sublevandis conducere, quàm alia quæcunque *Venæsectio* in partibus corporis umbilico superioribus. Quinimò è diverso constat, sanguinem è brachio taliter affectarum detractum, loco alicujus commodi illis allati, Suppressionem istam Mensium magis obfirmare, & obstructionem corroborare. Et certum est regulas sapientes de *Venæsectione* à veteribus Medicis stabilitas, non speculationibus subtilibus aut inanibus inniti, sed potiùs stabiliri à *Naturæ* ipsius, & operationum in morbis Naturalium observationibus diligentissimis.

Et hîc nequeo quin animadvertam, quòd in mulierum morbis summè necessarium sit respicere ad defectum, vitium, aut irregularitatem *Mensium*, ut *Causam* semper *Adjuvantem*, si non fuerit *Causa morbi Principalis*; & propterea Curandi rationem eò dirigi debere, nisi frustrà & sine fructu velimus laborare. Sin *Menses* illarum fuerint immodici, tunc foeminae id Medico facilè significabunt. Quòd si Suppressio illa fuerit, ut sæpiùs fit, parca & imperfecta, non totalis, verecundia sexûs eam celabit, nisi Medicus quæstiunculis propriis prudenter adhibitis à Domesticâ verum expiscabitur. Et reverà nisi natura foeminarum perturbata quoquo modo redeat ad naturales suas periodos, difficillimum erit in illis vel *Ulcus* benè sanare, vel *Tumorem* dissipare, vel *Cachexiam* corrigere. Inter alia remedia hujus *Mensium* defectûs, non est contemnendum *Elixir Proprietatis* dulce, longâ & frigidâ infusione, atque sine caloris vi præparatum; & de quâ præparatione, ventriculo omnium gratissimâ, Lectores cujusdam libelli ego multò priùs admonui.

Ad *Phlebotomiam* universis, & præsertim Dominis delicatioribus leniùs & gratiùs exequendam, imprimis est curandum ut instrumenta chirurgica comparentur *acutissima* ad venam sine dolore incidendam. Vix credibile est inexpertis, quanta sit differentia, inter *Venæsectionem* acutissimo Phlebotomo

botomo peractam, eamque quæ fit paulò obtusiori. Usqueadeò ut Dominæ meticulosæ, vultum suum à conspectu operationis avertentes, aliquandò quærent, plagâ inflicta, an fuerit ea jam absoluta. Ità levis fuit plaga & insensibilis, peracuto Phlebotomo confecta. Ideoque si Chirurgus cupiat se omnibus opem suam postulantibus gratum, Dominisque delicatulis se acceptissimum reddere, exquisitissimos instrumentorum artifices illum oportet exquirere, neque debere cariorem impensam optimorum instrumentorum gravatè ferre.

Aliam cautionem, *Tyronibus* utilem, inter secandam venam, libet inculcare; ut scilicet Phlebotomo in venam intruso, eundem retrahentes scindant venam supernè, inter attollendum; atque eo pacto orificium reddant amplius: Ut ex eo profluat sanguis paulò uberiori canaliculo, & exindè quantitas sanguinis à *Medico* præstituta melius extrahatur & emanet. Nunquam verò Chirurgus permitendus est, arroganter immutare quantitatem sanguinis à Medico præscriptam, nisi id sit retinendo ejus fluxum, si ægrotus appareat pallidior solito, & videatur esse deliquium passurus.

Quantitas Sanguinis emittendi non æstimanda est, tam copiâ ejus toto corpore diffusa, quæ in genere humano ut plurimum videtur pænè æqualis, sit ne homo sanus vel ægro-
tans, sive in hâc vel illâ versetur regione; sed
potius

potiùs juxtà *magnitudinem* Morbi, *viresque* hominis naturales. Eaque determinanda est juxta regiones in quibus agitur, & secundùm cibum & potum in diversis illis regionibus usitatum. Et profectò in Septentrione ac Meridie, in Oriente temperationi & Occidente magis intempesto, judicium determinandi de quantitate sanguinis detrahendi, æquius permittendum est *Medicis* illorum doctis, in variis istis locis vitam traducentibus, quàm speculationibus, conjecturis, vel pulchræ doctrinæ *Medici* cujuscunque, quantum libet clari, vel periti, in particulari ac remotâ aliquâ regione continuè versantis. Ideoque iniquissimè judicamus in *Angliâ*, si in Medicos alibi medicinam facientes, acriore censurâ animadvertamus, quia scilicet non metiuntur sanguinem eliciendum ægris, juxtà modulum nobis congruum vel usitatum. Et quia Observationes Medicorum doctorum de eâ re perindè ac de aliis plurimùm discrepant propter locorum & temperamentorum, nunc conspicuam, nunc abditam differentiam, hinc fit, quòd in regionibus nonnullis, vena meritò incidatur *variùs*, in aliis æquemeritò *frequentius*; & in illis minor sanguinis quantitas, in his major vulgò detrahatur.

Inter cæteros igitur fontes *Indicationum*, quæ auxilia Medica singulis morbis propria indicant, rectè annumeratur à *Galeno*, Medicisque aliis, ipsa *Regio*, in quâ degunt ægrotautes. Aliæ verò Indicationes sumuntur ab
affectuum

affectuum differentiâ, ab ætate, sexu, temperamento, anni temporibus, & maximè à *Consuetudine*, Cibi scilicet & Potûs, ut & exercitii. Sed situs *Regionum* mirè variat & immutat, cùm affectuum naturam, tum agendorum rationem. Undè prudenter ait *Celsus* lib. I. de Re Medicâ, *differre pro naturâ locorum genera Medicinæ, & aliud opus esse Romæ, aliud in Ægypto, aliud in Galliâ.*

In *Angliâ* sæpè perutiliter demuntur uncix duodecim, ad *libram sanguinis* unâ vice, quia nostri populi, plùs aliis genio indulgere solent; & quia propter copiam rerum gulæ ubique gratificantium, liberè comedunt, liberèque bibunt *Angli*, undè abundat illorum sanguis, & simul incalescit. In *Lusitaniâ* & *Hispaniâ*, ubi *Veneri* spiritus exhaurienti, quam *Baccho* celeriter nutrienti, viresque instauranti, multò magis indulgetur, ibi tunditur *Saphæna*, si *Lue Venereâ* fuerint vitiatæ, sin minùs, *Basilica* febricitantibus bis in die inciditur ad $\frac{3}{4}$ v. vel vj. quâque vice, donec *Febris* cessaverit. Sed ex eâ consuetudine nimis permanente malum istud aliquandò *Mercatoribus* nostris contingit, si fortè illic febricitaverint, quòd sanguis toties illis detractus efficiat eos nonnunquam in omni vitâ, plusquam nocturnis chartis, *impallescere*.

In *Galliâ* frequenter venam secant in *Febribus*, & copiâ satis amplâ, sed non toties in die, nisi id rariùs. Neque illi sanguinem sine ratione

tione frequentius multis aliis solent detrahere, ubi scilicet aër purissimus, victus saluberrimus, vinumque illorum totum corpus facile pervadit, ad nutriendum. Hinc spiritus illorum omnium mirè vividi, agiles, levioresque vulgò fiunt. Sed oligophora illorum Vina *Parisiis*, & alibi, reddunt populum magis obnoxium *Calculo Renum & Vesicæ*, adeoque *Febribus* proclives, ut quisquis ibi paulùm modò malè valet, siquando interrogetur quomodo sese habeat, statim sit responsurus, *equidem nunc febricito*: Quemadmodùm nos omnes, malè valentes, *frigus suscepisse* vulgò conquerimur. *Parisiis* verò, ubi Vina vulgò bibuntur tenuiora, sed quàm gratissima, *Chirurgi* quosdam adeunt quolibet mense, ut calidum illorum sanguinem, tanquam rem statam & fixam adimant; & quasi viri illi, perindè ac mulieres, *Menstruis* suis indigerent. Apud *Batavos*, situ suo inferiores, & fermè Phlegmaticos, minimè omnium Phlebotomo videntur uti, & siquando ità audaces fiant, perparcè eo utuntur, aut quodammodò pueriliter. Sed vulgares illorum aliis infensi redditi, non verentur in plateis cultros suos minaces præ aliis telis invicem vibrare. Ibi plures provectâ ætate, & paulò grandævi, possunt bellè gloriari, se mirè frugi fuisse, in patriâ usitatè frugalissimâ; nimirùm se sanguini suo semper, quamdiu vixerint, ut thesauro inæstimabili, providè pepercisse, neque jacturam guttæ sanguinis à quoquam Chirurgo unquam fecisse.

In *Germaniâ* Nobilissimâ, quæ quidem regio multiplex & longè porrecta, atque Commerciorum transmarinorum multò inops, nisi à Regionibus marinis fuerit antehac suppeditata, non tam copiâ ingentium divitiarum, quàm generis *Nobilitate* intumescit, neque comedunt pariter atque bibunt copiosè; neque fortes illi viri timidè verentur aut suum aut hostilem sanguinem effundere; sed ferax *Inventorum* admirabilium populus, & summam disciplinarum laudem consecutus, *Chymicis* pluribus *Paradoxis*, inanibusque virorum cerebroforum promissis, videtur nimis fidere & patrocinari. In *Italiâ* ratio exigit, ut prudentiùs venam secent, ubi tot *Academiarum* præclaræ, & *Gymnasia Medica* effloruerunt, ubi *Padua Docta* diu præ aliis multis caput extulit *Medicum*, ubi *Schola Salerni* honestissima inclaruit; ubi olim *Galenus* peritissimè medicinam fecit, & æternâ suâ cum gloriâ copiosissimè scripsit; & denique ubi insignissimi Professores, *Fallopianus* & *Fabritius ab Aquapendente*, ubi *Hieronymi* illi eximii, *Capivaccius* & *Mercurialis*, ubi *Jo. Bapt. Montanus*, aliique plures eruditissimi, ubi *Magatus* & *Septalius*, *Prosper Alpinus*, *Andreas à Cruce*, *Vidus Vidius*, & *Joannes Vigo*, non oblito *Baglivi*, recentiori *Italorum* ornamento, cum *Medicinam*, tum *Chirurgiam*, summâ cum laude docuerunt.

Sed nos imprimis oportet, & diligentius considerare, qualis *Venæsectio*, & in quibus morbis,

morbis, tam internis quam externis, populo præsertim nostro convenire debet. Quæ quidem disquisitio diuturniorem temporis rationem exigit, quam præsens nunc permittit. Quare in aliam oblatam occasionem ea quotquot fuerint sint dimittenda.

DISSERTATIO VII.

De Venæsectione, ut morbis nostris accommodandâ.

Oct. 8. 1723.

DE inimicis *Venæsectionis* veteribus & novis, à superbo quondam *Erasitrato*, usque ad recentem *Helmontium*, multò magis *Erasitrato* iracundum & acerbum, & neque minùs illo superbum; de cæteris etiam publicis adversariis tanto auxilio Medico: Nimirum ignavis & indoctis, stultis & vafriis nebulonibus, qualem isti animadversionem aut contemptum mereantur, Prælectione priore vobis exposui. Eodem tempore etiam de pluribus ad *Phlebotomiam* spectantibus paulò differui,

differui, & de *Rectitudine* partium semper observandâ inter *Phlebotomiam* administrandam. Et tandem perstrinxi dispares modos, vel mensuras, sanguinem detrahendi, in variis *Europæ* regionibus usitatos; aliis minorem sanguinis quantitatem, aliis majorem auferentibus, aliisque frequentius, aliis rarius venam secantibus. Et porrò reprehendi communem illum errorem iniquâ censurâ animadvertendi in alienos modos, peregrè vel alibi usitatos, mittendi sanguinis, modò parcius modò liberalius, quàm qui vulgò apud indigenas domiforifve invalefcit.

Nunc consideremus *Venæfcctionem*, ut *Morbis* nostris curandis maximè conducit. Sed antequam illos morbos specialius expendamus, videamus paululùm, quanto fit usui *Venæfcctio* ad morbos quamplurimos præveniendos. Et hic nequeo temperare à summâ *Admiratione Providentiæ & Bonitatis Divinæ*, quæ nunquam usitatè genus humanum morbis gravioribus affligit, quin homines præmoneat *Signis* quibusdam aut *Præfagiis* periculi adventantis, ut ab omni incommodo imminente se tempeftivè tueantur ac confervent. Illis verò *Signis* neglectis aut contemptis, plerùmque citò irruunt torrente quodam violento graviffimi morbi, in illos fupinè fe habentes, parùmque confideratos. Quod fi eadem tempeftivè fuiffent cauti, & parati fe defendere adversùs morbos impendentes, ut primùm triste clafficum à Naturâ caneretur, &

Signa ægritudinis appropinquantis manifestò apparerent, tunc facilè periculum dirum effugissent, minimoque negotio à subsequenti malo fuissent liberati. Et sæpè animo meo contigit contemplari, quàm *pauci* mortalium *con-senescent*, & quanta illorum multitudo, aut in juventute temerè perit, aut nunquam senium attingit, propter spreta *prima Signa*, vel *Principia* morborum fientium, & nondum penitùs factorum aut formatorum. Eandem etiam ob rationem ego rariùs virum senescentem specto, quin conjecturam aliquam favorabilem faciam illum esse aut fuisse aliquatenùs *Sapientem*, & ex quâ Sapientiâ, cautelâ aut vigilantîâ, existimo illum mirè devitâsse communes illos scopulos *Intemperantiæ*, errores in sanitate tuendâ, vel neglectus improvidos primi impetùs morborum, in quos sanè *scopulos* juniores toties solent perditè impingere.

Venæsectionem maximè indicant, *Plethora*, nimia Plenitudo, five exuperantia Sanguinis, virium in morbis robur, & magnitudo morborum. Cùm sanguis insigniter redundat, audaciores viri temperamento suo freti, existimant ad breve aliquod tempus, se optimâ sanitate frui, animos suos intrepidè erigunt, omnemque *formidinem* cujuscunque periculi à se aliquamdiu excutiunt; nihilominùs paulatim *Lassitudo* spontanea eos corripit, vires corporis opprimit, onereque ponderoso eosdem prægravat, quo tempore si *Signum* illud morbi advenientis contemnatur, & *Venæsectio*, aut alia
 neces-

necessaria evacuatio negligatur, tunc subito compages corporis horrore concutitur, & malè valens, si *Senex* fuerit, in summum discrimen conjicitur, sæpèque *Apoplexiâ* aut *Paralyfi*prehenditur; si verò junior sit, & athletico temperamento præditus, tunc ille *principium Febris* suæ fermè contemnit, & ipsam *Venæsectionem* tamdiu procrastinat, donec in extremum discrimen se præcipitaverit, donec *Pleuritis*, aut alia maxima *Inflammatio*, progressum nimium fecerit, eâque ratione vir bonæ spei inopinatò fuerit abreptus. Et nonnullis horum virorum *robustissimorum* (qui poculis majoribus impunè indulgebant) in ætatis robore, & in optimâ valetudine illis prædixi, me vereri vitam illis fore brevem, propter posthabita auxilia *Medica*, cunctatione quâdam stupidâ & fatali, nimisque id verum eventus paulò post comprobavit: Cùm libra sanguinis opportunè detracta, cum regimine debito paululùm observato, extrâ periculum illos certò citòque constituerat. Et dolendum est, *Medicos* quosdam nostros præclarissimos, memoriâ nostrâ, nimis attentos, aut multitudini ægrotantium à morbis suis liberandæ, quod quidem sperandum est, aut fortè etiam pecuniis corradendis, propter eandem rationem negligendi vel procrastinandi curam sanitatis propriæ, *morte repentinâ* & inopinatâ è medio fuisse sublato: In admirationem vel terrorem superstitum qui notitiam habebant perspectam scientiæ illorum, & peritiæ *Medicæ*,

aliis fortè clanculùm gaudentibus, aliis humaniter dolore perturbatis.

De *Signis*, quæ, ad homines opportunè monendos, vulgò præcedunt morbos *Capitis*, *Thoracis*, *Ventriculi & Vesicæ*, & quæ morbos graves paulò post subsequentes certius portendunt, si quando contigerit ut *Signa* illa floccipendantur; & de modis facillimis & innocentissimis quibus morbi isti interminantes tutò possint ac tempestivè præcaveri, legi potest utilissimè *Epistola sapiens* & imprimis bona *Dioclis*, Medici peritissimi, data *Antigono* Regi: Eaque describitur in fine libri primi *Enchiridii Pauli Æginetæ*. Eademque *Epistola* tam præclara est habita, ut fuerit ascripta ipsi *Hippocrati*, per *Janum Cornarium*, editorem & interpretem *Principum Medicinæ*, in secundo illorum Volumine, ante librum *Marcelli Empirici*, de Medicamentis. Sed existimo, imò constanter affirmo, hanc eximiam *Epistolam* referendam esse acceptam *Diocli*, non *Hippocrati*, quia nullus fuit Rex *Antigonus* florente *Hippocrate*, qui fuit coætaneus *Dario Notho & Artaxerxi Longimano*; sed post obitum *Alexandri Magni*, cum divisum esset Imperium ejus amplissimum inter *Primarios* suos *Duces*, tunc *Antigonus*, unus ex illis *Ducibus* inclarescebat, & debellatis fociis suis aliis, *Imperium* suum in Oriente longè latèque amplificabat; quo quidem tempore celebris fuit *Diocles*, quem *Plinius* nuncupat *ab Hippocrate secundum*, &

ætate

etate & famâ, & quem *Athenienses* appellare solebant *Hippocratem* Junio-rem. Videtur verò *Cornarius* voluisse huic *Epistolæ* honorem non mediocrem reddere in attribuendo eam *Hippocrati Magno*: Quò gratior posteris redderetur, & utilior.

Quanquam verò à *Plenitudine* gravissimos morbos, & præsertim *Acutos* appropinquantes denunciante, præcaveat illos & avertat præ aliis omnibus auxiliis *Venæsectio* prudenter administrata, tamen *alvi subductio* tempeſtiva, à lenientibus nostris, neque iis insalubribus catharticis, cum *Temperantiâ* debitâ conjuncta, sæpè vicem *Venæsectionis*, commodèque supplebit; & *Plenitudinem* istam diminuet, ubi errores frequenter prædominantur circà res non-naturales, & aut nolunt delinquentes, aut nequeunt convenienter se submittere sanguini detrahendo. Et in levioribus casibus à *Plenitudine* obortis, ubi nullum perspicitur periculum *Inflammationis* subsequæntis, reverà melius est & consultius alvum solvere, & humores redundantes exonerare; aut onus illorum tollere leniore *vomitione*, ventriculum alleviando & ità subsidium ferendo, quàm sanguinem ipsum inutiliter aut inaniter diminuendo.

Nunc *Venæsectionis* utilitatem, aut usum necessarium, in *nostris Morbis* curandis speciatim expendamus.

Et quia Febris Inflammatoriis, ut *Pleuritidi, Erysipelati, Anginae, Peripneumonii, Rheumatismo, &* ejusmodi, nec non aliquando *Febris* aliis *Continentibus*, plurimum exardescentibus, sumus obnoxii, propter *luxum* nimis frequentem in hoc populo sumptuoso, aliosque liberalissimè accipienti, & propter rerum omnium commodarum affluentiam copiosam, domi forisque suppeditatarum, præ aliis fortè omnibus populis, sanguis illorum plurimum incalescit; *Venesectio* requisita summè necessarium est auxilium. De his verò *Inflammationibus* accuratiùs aut distinctiùs omnibus aliis autoribus, utiliùs, & sine importunâ prolixitate aut obscuritate, videtur scripsisse præclarissimus noster *Sydenhamus*. Sed quanquam maxima nobis ratio est gaudendi, & paulò *gloriandi*, quòd *tantus Medicus* apud nos, & intrà hoc *Collegium*, non ità pridem floruerit, tamen nunquam est sperandum, quemcunque virum vel Medicum, non *Hippocratem* sapientissimum, non *Galenum* studiosissimum, non *Sydenhamum* practicis apud nos *Observationibus* addictissimum, fuisse vel fore prorsùs consummatum, nedùm infallibilem, in doctrinâ suâ, vel curandi methodo. Aliquod ulterius *vobis* addendum restat, aliquod *exteris* eximiis, & aliquod *posteris* addendum semper restabit. Id autem habeo, semperque habebo, inter singulares foelicitates, quæ unquam mihi ceciderunt in hâc vitâ, quòd ab ineunte meâ *Praxi Medicâ* tantus vir, *primus omnium Medicorum*, in hâc urbe mihi innotuerit, &

pro

pro summâ suâ humanitate magna mihi familiaritas cum illo jam indè semper increverit, & denique quòd valetudo ejus infirma, ex *Podagrâ & Calculo*, publica quædam Calamitas, frequentes mihi occasiones differendi cum illo de rebus *Medicis*, & sub eo, quoad poterim, proficiendi, opportunè ministraret.

Et ut paululùm cōfirmem, quod modò perstrinxi, liceat etiam meminisse, quòd idem Autor insignis, cùm *Opera* sua omnia ultimò editurus esset *A. D.* 1685. à me præ cæteris amicè peteret, quoniam ipsi difficile fuit ac permolestum, in Elencho priori rerum in scriptis suis contentarum, quippiam alicujus momenti, quod voluit, promptè invenire, ut scripta ejus rursùm perlegerem, & *Indicem* rerum præcipuarum *Alphabeticum* pro se jam annoso & infirmo ego conficerem; quod muneris equidem non ut quid molestum ægrè tuli, sed ut mihi jucundum, omnibusque perutile futurum, tunc alacriter libenterque exegi. Et *Indice* illo impresso gratè fatebatur Dominus præclarus, nihil eorum, quæ sciscitari postea voluit, omninò effugisse suam facilem indagationem aut inquisitionem.

Quicumque in *Pleuritide Venæsectionem* procrastinat, vel parciùs æquo sanguinem mittit, vel ratione quantitatis emittendæ, vel iterandæ phlebotomiæ, interim fidens anilibus deliriis, aut nugatoriis quibuscunque medicamentis, optatam salutis recuperandæ occasionem,

sionem, citissimè præterlapsuram, certocertiùs amittet. Quicumque etiam *vinum*, spiritus ardentés, vel cerevisiam fortem, vult inter tantam *Inflammationem* pertinaciter bibere, sibi mortem inevitabilem celeriter consciscet. Verùm de *Venæsectionis* copiosæ manifestâ necessitate, inter *Pleuritidem* curandam, nulla est jam dubitatio apud doctos *Medicos* undique degentes. Sin uspiam omitatur, id solummodò fit ab ignaris, infanientibus medicastriis, à fumivendulis, nebulonibus, aut mulierculis. Sed paulò ambigitur à sagacibus, utrùm in hoc morbo *Nitrum*, partem inflammatam, sanguinemque ipsum refrigerando, an *oleum Lini* copiosè etiam introsumptum, calorem pectoris præternaturalem obtundendo, majorem laudem mereatur. Proculdubiò hæc duo *Simplicia* medicamenta hanc *Inflammationem*, situ tam vicinam partibus corporis principibus, vi unitâ, possunt potenter compefcere. Id solummodò de hoc morbo annotabo, si fortè *Pleuritis* à casu, aut pectoris contusione pridem præcedenti oriatur, ut nonnunquam diligenter inquirendo tandem observavi, *Venæsectio* toties quoties celebrata, vix unquam *Febrem* profligabit, nisi *Emplastrum de Minio*, ad absorbendos humores concretos, vel *Emplastrum de Meliloto*, vel confimile ad illos emolliendos, attenuandos & discutiendos, in linteo extensum, toti lateri dolenti adhibeatur.

In *Erysipelate*, quùm *Inflammatiô* partem aliquam corporis primariam, & præsertim *Caput* corripit, *Venæsectiô* idonea imprimis conducit, & paulò post *Catharticum Lenitivum*; ad æstuentes humores evacuandos, & bilem prædominantem compescendam. *Diaphoretica* calida recentiorum videri possunt propria, quia ab internis visceribus adversùs Cutim quod molestum est foràs propellunt, sed ea sanguinem magis calefaciendo, morbum exasperant, & reverà producunt. *Refrigerantia* & *Repellentia* veterum Medicorum Topica, sunt maximè incommoda & periculosa, quatenùs noxios humores à Cute introrsùm vertunt, & quatenùs *Schirrosis* tumoribus prognerandis, aut *Gangrænæ* subsequenti inserviunt. Cataplasma illud veterum ad *Inflammationes* præstantissimum, è micâ panis albi in lacte vaccino coctâ, sine oleosis aut aliis poros obstruentibus confectum, ideóque sæpius renovatum, usûs est insignis, si quod *Cataplasma* in *Erysipelate* possit tutò & utiliter adhiberi. Similiter *rapa* cocta & contusa, si parti *Erysipelate* inflammatae admoveantur, plurimùm profunt. Sed præ aliis Topicis *Fotus* è floribus, foliis, & cortice *Sambuci*, arboris illius medicinalis, in aquâ decoctis, cum spiritu vini copiosè addito, lenit calorem *Erysipelatosum*, citò dissipat, & extinguit. Dubium videri possit, utrùm *Diaphoretica Chymicorum* spirituosa, & exhibita *Theriacalia* doctorum simul & indoctorum cale-

calefacientia, an veterum *Refrigerantia* Topica, fuerint in hoc morbo magis pernicioſa.

Sed & aliud *Topicum*, citiùſque parabile, præſtanti illo *Fotu Sambucino*, in *Eryſipelate* adhibendum, ſive faciem obreperit, ſive partem aliquam inferiorem infeſtaverit, jam vobis proponam, experienciâ quidem propriâ edoctus & confirmatus. Etenim *fotus* partis affectæ diuturnior cum *Spiritu Vini* calefacto, & bis vel ter in die repetitus, intereâ *Bolum Lenitivum* exhibendo alternis noctibus, ad alvum poſtridiè ſolvendam; talis inquam *fotus*, citiùſ aliis, aut etiam efficaciùſ, ad præveniendam recidivam, *Inflammationem* iſtam pertinacem penitùſ diſſipabit.

Et porrò, ut obiter etiam atque etiam dicam de eodem *Spiritu* egregio, extrinſecùſ uſurpato, in *Colicâ* iſtâ mulierum obfirmatâ, & lateri abdominis nunc dextro, nunc ſiniſtro, infrâ umbilicum, quaſi clavo trabali impactâ, & cujus dolor intolerabilis, triſtiſſimis planctibus evulgatus, quaſi *Phalaridis* taurum videtur exæquare, tametſi nullâ Vomitione concomitante extimuletur: *Fotus* è *Spiritu Vini* calefacto cum pannis laneis duplicatis, & majoribus, in eo quàm calidiſſimè imbutis, fatiſque diu applicatis, dolorem iſtum deplorandum eodem die conſopiet, & diſſipabit, cùm *Narcotica* ſient fruſtranea noxia vel adverſa. Et profectò, ut mihi videtur, hæc potiffimùm *Colica*, profunda, & maxime terribilis,

ribilis, meretur nuncupari *Hysterica*, potiùs quàm alia quæcunque cum *Vomitu* enormi conjuncta, & quæ in *Colicæ Biliosæ* classem aptiùs referenda est.

In *Anginâ* præ aliis maximè necessaria est copiosa *Venæsectio*, è brachio imprimis, & *Cucurbitulæ* scapulis cum *Scarificatione* sæpè conveniunt, vel *Epispasticum* amplum nuchæ, nè suffocatio repentina hominem citò jugulet. Et confestim *Enema* est injiciendum, ad emolliendam alvum, quia tunc ea semper est astricta, propter humores intestinorum, liquefaciendis irritandisque fæcibus necessarios, fursùm ad fauces attractos & abreptos, ab *Inflammatione* & intumescentiâ fauces strangulante, & à *Dolore* eam concomitanti. Ideoque etiam necessarium est, post *venam sectam*, & *Enema* injectum, ut abdomen quamprimùm paulò plùs exoneretur, ad divertendos ac detrahendos humores fursùm irruentes. Idque commodiùs fiet, non tam *Catharticis* calefacientibus, quàm solutivis mitioribus, ut *crystallis Tartari*, non mediocri quantitate exhibitis, & cum *Sulphure vivo*, quod efficacius aliis omnibus medicamentis, & certè tutiùs, si non citiùs, *Calomelano* ipso, *Tumores* plurimos discutit, dissipatque: Si nempè eadem in *Anginâ* repetantur cochleatim, singulis ferè horis, donec *Tumor* multùm imminuatur aut evanescat, & deglutitio angustiis suis reddatur liberata. *Suppuratio Tumoris* hoc modo evitatur,

tatur, imminensque periculum *Suffocationis*, aliàs affiduè augmentans, facilè propulsatur.

Quicumque in *Febrium Acutarum*, five *Continentium* principio, *Venæsectioni* repugnat, videtur esse prorsùs vecors, aut mentis inops, & ipsi *Arti Medicæ* abrenunciare. Nisi & Vomituritio, *Vomitus*, aut Nausea, in principio illarum se exhibentes, *Emeticum* priùs indicent. *Galenus* 4to Meth. cap. 6. de *Vulneribus* etiam dicit: *Omni Vulneri* (quod *Chirurgis* notandum est) *recens factò, nisi sit in ventre, expedit ex eo statim sanguinem plùs minusve detrahere.* Quippè *Phlegmone* sic minùs tentabitur, tùm *Ulcus* ipsum, tùm loca quæ sunt circumposita. In *Febribus* verò *Continuis*, *Doloris* expertibus, cavenda videtur nimia, nimisque frequens *Venæsectio*, nè loco auxilii, salutemque reddendi, comminuantur & exhauriantur vires ægrotantis: Idque maximè si ægrotans fuerit *senilis*, quod prudentibus Medicis summè notandum est. Præstat enim *Medico*, parciùs aliquantò, & tutiùs, & sapientiùs agere, quàm periculum quodcunque aliis inferre, aut quenquam opem nostram submissè implorantem, in majus vitæ vel salutis discrimen, ex imprudentiâ nostrâ, temerè conjicere.

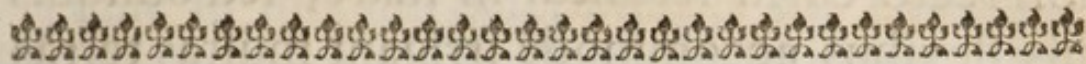
Sed ut *Venæsectionis* usum necessarium, vel commodum singulare jam præteream, in morbis *Capitis*, ut *Apoplexiâ*, *Vertigine*, *Ophthalmiâ*, *Dolore aurium* sæviori, five illa fuerit

rit effecta per sectionem *Jugularis*, five per sanguifugas ponè aures positas: Aut ut etiam præteream ejusdem utilitatem in *Palpitatione Cordis*, quo quidem in casu vix unquam *Venæsectio* supervacanea est; aut etiam in *Hæmoptysi*, atque in dolore *Nephritico* graviore: Sed certissimè *Phlegmones*, five *Inflammationes* omnium partium, tam internarum quàm externarum, auxilium *Venæsectionis*, habitâ virium ratione & diurnitatis morbi, necessariò requirunt. Sed in *Phlegmonibus* partium externarum Chirurghi versutiores, qui lucro præsertim inhiant, non ità favent necessariis *evacuationibus* quæ Tumores dissolvant, humoresque confluentes solent dissipare, ut *Cataplasmatibus* suis *Emollientibus*, quæ negotia permanentia illis faceffunt, & quæ *Tumorem* dolentem facilè perducunt ad *Suppurationem*, hamum illum aureum diuturna negotia colligantem. Etenim Tumor incisione adaperitus, & *Turundarum* ope præpotenti apertus conservatus, quamdiu probo artificii placuerit, laboribus *Chirurgicis* assiduis ansam commodè præbet, & conflando quæstui non exiguo, qui jejunæ mercedi *Venæsectionis* longè præferendus est, idoneam occasionem præstat. Quàm pauci mortalium istis lucri lenociniis pro virili resistunt! Quam pauci in officio, quantumlibet fuerint probi, non aliquando claudicant!

Et profectò maximè dolendum est, paucas esse occupationes, paucissima vitæ genera, in
3
quibus

quibus homines *Arte* aliquâ instituti, inter eandem exercendam dubitant alios astutè fallere; cùm iidem artifices fuerint interim *probi*, & in *alienis* vivendi generibus justitiam ritè ac religiosè observaverint. Tanta est obliquitas, tantusque dolus pervagatur, in juniorum iniquis institutis & seniorum pravis exemplis, ut pauci unquam possint se postea expedire, ab erroribus istis & fallaciis, quibus ab ætate pænè ineunte à *Magistris* suis fuissent imbuti & educati.

Sed benè sperandum est, *Artem* nostram præclarissimam, maximè *Liberalem*, maximè *Misericordem*, Saluti hominum recuperandæ singulariter destinatam, ab alienis dolis esse liberrimam, & à sordibus turpibus *Artificum* mercenariorum omninò expurgari. Ut ab *Hippocrate* sapientissimo nos instruimur, *Sapientiam* ejus perdiscamus; ut à *Galeno* studiosissimo, integerrimo, & supra omnem fraudem longè evectoro, præ aliis Autoribus imprimis docemur, instar *Galeni* simus incorrupti, in omnes benevoli, & ipsi *Temperati*, ut *Longævitatem* venerabilem, dignam *Medicis* salutiferis, dignamque *Galeni* doctrinâ & exemplo, *Deo* volente, tandem assequamur.

DISSERTATIO VIII.

De Varice, & Aneurismate.

Apr. 28. 1724.

POST *Venæsectionem* prius vindicatam ab arroganti contemptu vel neglectu infulsorum Empiricorum, qui res omnes *Medicas*, quoad poterint, perturbant; & post liberatam illam ab erroribus Medicorum quorundam phantasticorum aut delirantium, tam florenti *Galeno* doctissimo ac peritissimo, quàm temporibus nostris recentioribus: Et post insignes & maximè necessarios usus ejusdem auxilii Medici in morbis præsertim *Inflammatoriis* curandis, paulò explicatos, sequi potest non ineptè *dilatationis* cum *Venæ*, tum *Arteriæ* diligentior consideratio.

Vena Dilatata dicitur à *Græcis* *Κίρρος*, *Latinis* *Varix*, à *varus*, quia *venæ* obliquè vertuntur vel divaricant in suo cursu, non modò meliùs reducendo sanguini in *Cor*, ex quamplurimis canaliculis, huc illuc dispertitis, sed ad commodius partium nutrimentum; quem-

admodum flumina omnia, ingentes illi canales, non recto cursu feruntur in mare, sed obliquis suis flexibus accommodè irrigant multas terras vicinas in transitu illorum multiplici huc illuc longè diffuso. Quæ quidem res, tam in structurâ partium corporis exquisitissimâ à *Conditore* omnium *Sapientissimo*, quàm in formando figuram telluris in quâ nos agimus, sic inæqualem, & montibus aut monticulis, convallibus & planitiebus ità constantem, ut illinc ex sinuosis aquarum cursibus plus terræ reddatur cultum & fructuosum; hæc, inquam, debent animos hominum *Sapientiorum* ducere, & quodammodo rapere in altam *Sapientiæ Divinæ* & frequentem admirationem.

Ut *Causam Dilatationis Venæ* meliùs perscrutemur, non modò *Tunicarum* ejus naturam oportet considerare, sed & *Valvulas* in illis positas debitis quibusdam intervallis. *Tunica Venarum* sunt molles, teneræ, & flexibiles, ut *Tunica Arteriarum* sunt duriores, fortes, & magis accommodæ, ut ictum assiduum & impulsus sanguinis fervidi à *Corde* sine noxâ sustineant. Crediderunt veteres *Medici Venam* habere unicam, simplicem, & prætenuem *Tunicam*, *Arteriam* verò duabus *Tunicis* constare. Sed recentiores *Anatomici*, acutiùs illas inspicientes, ope *ocularium specillorum*, & maximè *Microscopiorum*, concludunt utramque, tam *Venam* quàm *Arteriam*, quatuor *Tunicis* circumvestiri.

Hunc in modum describuntur hæ *Tunicæ* à neotericis Anatomix administratoribus. Prima ex illis quatuor membranarum *Venarum*, est textura fibrarum nervosarum rectâ lineâ decurrentium. Secunda est retiformis, ex multitudine vasorum minimorum constans, ad cæterarum membranarum nutrimentum. Tertia est Glandulis referta, ad serum prioris membranæ absorbendum, idque postea colandum in ductus excretorios, sive *Lymphaticos*. Quarta componitur è fibris musculosis & annularibus, quæ contrahendo sanguinem rectâ impellunt. Similiter etiam *Arteriarum Tunica* magnâ ex parte describuntur, quod prætermitto, nè molestiam jam facerem.

Verùm *Arteriæ* videntur non modò distribuere alimentum corpori per orificia in extremitatibus suis hiantia, sed & idem frequenter vibrare & dispergere per *latera Tunicarum* suarum, utcunque *Arteriæ* fuerint membranarum fortioribus totidem communitæ. Et verisimile videtur *Arterias*, inter profluendum sanguinem in suis canalibus, tantillum ejus, multis in locis, sed certis quibusdam intervallis, ejicere in partes vicinas, per latera totius suæ longitudinis, ad irrigandas eas & nutriendas. Ut enim inter contemplandum & conspiciendum motum *circularem sanguinis*, in caudâ viventis Piscis planè & peripicuè observavi, sanguinem per *tunicam Arteriæ*, fortè vix centesimam partem guttulæ sanguinis, instar *imbris*

vel *nebulae sanguineae*, nonnunquam inspergi in musculos vicinos, ad nutrimentum illis distribuendum. Et paulò post, morâ aliquâ interpositâ, vidi eandem imbris sanguinei insperfectionem, adinstar *Decumani* cujusdam fluctûs, *Decumanâ* circiter *Pulsatione*, similiter iterari. Quasi *Valvulae* quaedam imperceptibiles in *tunicis Arteriarum* certo ordine disponentur, quæ claudant aditum & aperiant, lege Naturæ stabilitâ.

Etsi verò extravasatio Sanguinis præternaturalis sit periculi plena, & in *Abscessum*, *Empyema*, *Fistulam*, aut funestum aliquem morbum facilè transeat, tamen illa perexigua aut minima vasorum arterialium, non depletio, non sanguinis fluitatio, sed mitis ejusdem *exudatio*, tuta est, commoda, & secundùm naturam, omnique periculo vacat.

Hujusmodi Observationes, propiùs intuitæ, ope *Microscopiorum*, in formatione foëtûs indies progrediente, & in toto systemate corporis humani perspiciendo, ut nihil dicam de cæteris animalibus, insectis, & infinitâ copiâ animalculorum; hæc, inquam, debent *Medicos* præsertim, tantorum spectaculorum calientissimos, incutere metu ac reverentiâ *Conditoris* omnium *Omnipotentis*, & oculis illorum subjicere peritiam maximè exquisitam, quam adhibuit in illis condendis *Sapientia Divina*, longè, imò infinitè transcendens imperitiam operum omnium Sublunarium, summo

mo cum artificio confectorum, & reprehendens lippitudinem hominum excellentissimorum, in operibus suis factitiis.

Multa dixerunt veteres de *Anastomose Arteriarum* cum *Venis*, quasi ea *Anastomosis* visibilis illis fuisset, eamque penitus explorâssent: Sed magis Lyncei nostri Anatomici, nullam ejusmodi agnoscunt, neque reperiunt quâcunque indagatione talem *Anastomosisin*. Verùm *Inosculationem* Venæ cum Venâ, Arteriæ cum Arteriâ, neoterici sæpè percipiunt. Sed licèt arduum sit explicare, & ante oculos exponere confluxum, vel potiùs conjunctionem, aut continuationem utriusque amnis sanguinei, *arterialis* in venosum, ductibus illorum quodammodò disruptis in extremitate itineris arterialis, & jam sublatâ veterum *Anastomose*, tamen possumus abundè perspiciere sanguinem eodem celeri motu cursum suum conficere utrinque, tam profluendo procellosè in *Arteriis*, quàm refluendo placidè ac pacatè in *Venis*, ac si ambabus unus esset ac continuus ductus, nequaquam terminatus aut interruptus. Confluxus enim utriusque canaliculi ex ordine peragitur, ac si mutua esset utriusque conjunctio, qualitercunque nobis imperceptibilis. Restet igitur hoc Phænomenon posteris nostris curiosis ad amussim explorandum.

Sed ut eò, undè digressi sumus, redeat sermo, & causam *Dilatationis Venæ* adhuc penitiùs scrutemur, præ aliis considerandæ sunt

Valvulae in omnibus artuum *Venis* reperiuntur, cum nullae intra *Arterias* visibiles reperiuntur. Ejusmodi etiam *Valvulae* à curiosis observantur disseminari, in *Venis Lacteis* & *Ductibus Thoracicis*, ad prohibendum *Chyli* regressum, inter ascensum suum è communi receptaculo versùs Venam Subclaviam; sed illis privantur *Arteriae*, quia neque illarum *Pulsatio*, neque *Cordis Pulsatio*, possunt quocunque modo sine noxâ admittere impedimentum *Valvularum* in motibus suis impetuosiss. Etenim si copiâ sanguinis nimia ventriculi *Cordis* opprimantur & redundant, tanta turba, tamque conferta sanguinis nimis copiosi, ut & melancholica ejusdem crassities, facilem egressum sanguinis præterlapsuri necessariò inhibent & retardant; undè oriri solent *Palpitatio Cordis* & *Intermittens Pulsus*. Neque *Arteriae* admittunt in canalibus suis *Valvulas* vel obstacula, ad coercendum rapidum sanguinis motum, quia idem Pulsus vel *Pulsatio*, quæ incipit in *Corde*, transfertur & permanet per totam *Arteriarum* longitudinem vel continuitatem.

Hæ *Valvulae Venarum* sunt membranæ quidem tenuissimæ, sed satis fortes ut ab illis prohibeatur retrocessio sanguinis, profluentis versùs *Cor*. Collocantur illæ *Valvulae* gradatim in venis, debito quodam intervallo segregatæ circiter pollicis majoris unius aut alterius distantiam, vel etiam ampliùs, prout abdomini aut pectori propiùs appropinquant, vel longiùs

giùs ab iis distant ; & præcipuè disponuntur in femoribus & pedibus, in brachiis & manibus, quia sanguis lege *Circulationis* rediens ab extremis illis partibus magis postulat opem & adminiculum *Valvularum* ad sustentandum sanguinis ascensum, & motum ejus accelerandum, quàm cæteræ venæ in abdomine aut thorace contentæ, utpotè quæ sunt propiores fonti motûs & caloris *Cordi*, & *Venæ Cavæ*, magnis illis sanguinis receptaculis. Mirè & aptissimè componuntur hæ *Valvulae* falcatae suâ fabricâ, ut scilicet facilis introitus pateat sanguini præterlabenti, idemque meatus intercludatur sanguini reversuro.

Mollities igitur *Venarum* propensas eas reddit huic *Dilatationi*, sed venam efficit intumere *Valvula* aliquis offensa, vel multùm læsa in functione suâ peragendâ, sive à copiâ sanguinis redundantis, sive à crassitie ejusdem *Valvulam* pondere incongruo opprimentis. Et enim ego speciatim observavi, in ortu *Varicis*, *Tumorem* apparere in regione *Valvulae* supra *Dilatationem* positæ, eundemque apparere vel *ante Dilatationem*, vel unâ cum *Venâ Dilatata*. Quem quidem conspectum, & observationem *Tumoris Valvulam obsidentis* nullus quod scio omnium autorum, qui de *Varicibus* conscripserunt, vel tradidit nobis quicquam, vel unquam missitavit.

Quocircà propria *Varicis Curatio* respicere debet utrumque illorum, cùm *Venam Dilata-*

tam, tùm Valvulam tumefactam, Venâ turgidâ proximè superiorem.

Ad *Venam Dilatam* sive curandam, sive palliandam, remedia *astringentia*, nunc & olim sunt adhibita parti affectæ, tam à veteribus *Medicis*, quàm à recentioribus *Chirurgis*, ut membranæ relaxatio, quæ est in venâ, ab illis applicatis foret corroborata & constringeretur. *Astringentia* quæ invalescunt, sunt bolus *Armena*, sanguis draconis, terra sigillata, Corallium rubrum, cum albumine ovi & aceto. Item acacia, hypocystis, rosæ rubræ, balauſtia, cortices granatorum, vulgò Malicorium, & nuces cypressi, cum oleo myrtino, aut rosaceo applicata, & cum fasciis constringentibus retenta.

Hanc verò curandi rationem maximè improbare libet, quantumcunque eam Autoritas stabiliverit, vel consuetudo longa hâc in re obtinuerit, quoniam *astringentia* constipant & condensant sanguinem, qui priùs fuit nimis condensatus. Prætereà eadem sæpè repellunt humorem præternaturalem vel melancholicum, in partes nobiles & principales; quod in summum vitæ discrimen ità affectos non rarò conjicit. Quandoquidem *Varices* exorti, & *Hæmorrhoides* tumentes, aut fluentes, utpotè fæculentias sanguinis, & plurium morborum feminaria recipientes, solent liberare à morbis periculosis. Ideoque docuit *Hippocrates*, Sectione 6ta Aphorismorum. *Insanientibus si Varices,*

Varices, vel profluvium Hæmorrhoidum accesserunt, Insaniæ fit solutio. Et, Melancholicis & Nephriticis Hæmorrhoides supervenientes, bono sunt. Item, Hæmorrhoidum fluxum diuturnum curanti, nisi una earum venarum servetur incurata, periculum est nè Hydrops vel Phthisis succedant. Jam demùm si hæc ita sint, si ab expulsionem morbidi humoris extrorsùm tantum fuerit beneficii, quantum è contrà periculi *varicosis* debet imminere, postquam sanguis fæculentus benignè fuerit à naturâ amandatus in *Venam Dilatam*, sive in ano, sive in femore, aliisve partibus, si tandem *astringentibus*, frigidis & repellentibus medicamentis, idem sanguis repercutiatur in viscera interiora, quorum semper imbellius præ cæteris partibus hospitem importunum facilè admittit, & se duræ ejus potestati meritò submittit.

Nec modò *Astringentium* usum in *Varicibus* curandis equidem reprehendo, sed & *Fascias Varicem* vulgò constringentes valdè suspectas habeo, quoniam circuitus sanguinis, qui liber esse debet, istis arctis deligationibus multùm perturbatur, celerque ejus progressus impeditur.

Ætius, insignis autor, quanquam in *Varicibus* inveteratis astipulatur, unà cum *Galeno*, diræ *Sectioni Chirurgicæ*, & insequenti *Amputationi* prætumidæ venæ, post expressionem sanguinis inibi stagnantis, tamen ad inci-

pientes

pientes *Varices* videtur plurimum favere applicationi *Emplastrum* præstantioris, quod constat è Pice vel Bitumine *Judaico*, oleo vetusto, Terebinthinâ, & Sulphure vivo; quod quidem *Emplastrum* longè magis meretur approbationem nostram, quàm *astringentium* usus. Interim dum de *Ætio* loquor, audiamus parumper vos oro quid de illo dicit *Cornarius*, doctus ejus interpres in Epistolâ suâ ante Tetrabiblos: *Crede mihi*, inquit *Cornarius*, *quisquis es rerum Medicarum studiose: Si totum Galenum contractum, si totum Oribasium explicatum, si Paulum Æginetam amplificatum, si omnes veterum speciales, tum per Pharmaca, tum per Chirurgiam, curandi modos, ad omnes affectiones, in summâ habere voles, Ætium habes, undè totum hoc petere, ac ferre potes.* Neque etiam prætereundum est, quod Doctissimus Professor *Leydensis*, Dominus *Boerhaave*, de *Ætio* pronunciavit, nimirum ejus Quaterniones excellentissimos tantundem in re *Medicâ* ac *Chirurgicâ* comprehendere, quantum in *Jure Civili* complectuntur præclari *Codices Justiniani* Imperatoris.

Forestus tradit lib. 29. Observ. 25. se in hunc modum curâsse *Hispanum Varicibus* diuturnis in utroque crure laborantem, ex quo compedibus ille ferreis arctè fuisset astrictus apud *Turcas*. Post universalia, usus est decocto *Sarsaparillæ*, *Chinæ*, & *Guaiaci*, adjectis herbis melancholicum humorem mundificantibus, & foliis *Sennæ* & *Epithymi* ad eundem

eundem humorem expurgandum, quibus remediis, inquit, egregiè tandem curatus fuit. Et hujusmodi *Curatio* pergrata est nobis, & magnoperè placet.

Aliis in hunc finem maximè celebratur succus radicis *Bryoniae*, pro mirabili *Arcano*, ad *Varices* discutiendos, & sanguinem in iis stagnantem reddendum fluidiorem: Vi suæ acrimoniæ, quâ crassos humores attenuat & exagitat. Idemque succus aliis eum valdè admirantibus *Nectar* nuncupatur, non propter suavem ejus gustum, sed si quicquam propter effectus admirandos in dissolvendis & expurgandis concretionibus internis periculosis. Ideoque *veteres Medici* audebant ℥j rad. *Bryoniae* Albæ exhibere per annum totum, *Apoplexiæ*, *Epilepsiæ*, & *Vertigini* obnoxiiis, non verentes qualitatem ejus septicam vel adurentem.

Ego *Varicem* in femore tumentem foeliciter curavi, lenibus primùm frictionibus partis circumcirca, ac deindè illinendo eam sæpè cum spongiâ madefactâ in *Tincturâ Myrrhæ*, & quæ *Tinctura* conficitur sine calore, frigidè infundendo *Myrrham* in spiritu vini rectificato. Utilitatem hujus *Tincturæ* in *Varicibus* curandis probè didici experiri ab observando insigne ejusdem beneficium in discutiendo tumorem *Venarum Hæmorrhoidalium* Dilatatione suâ anum infestantium. *Myrrha* imprimis exiccat, aperit, attenuat, maturat, discutit,

cutit, putredini resistit, & fluxiones sistit. Ideoque favorem nostrum & approbationem videtur plurimum mereri *Emplastrum Diasulphuris Rulandi*, propter *Myrrham* copiosè ingredientem in ejus compositionem; quam & Prudentia non permittit, ut temerè assentiamur eulogio illi *Rulandi*, quod illud suum *Emplastrum* sit certum & infallibile in curandis omnis generis *Ulceribus*, & *Vulneribus* quibuscunque. Nimirum ignoscere oportet huic magniloquentiæ, sive vanitati gloriosæ multorum autorum, & maximè *Chymicorum*, in remediis suis propriis amplificandis. Sic verò describitur ejus *Emplastrum Diasulphuris*: \mathcal{V} . Olei, seu potius *Balsami Sulphuris* \mathcal{Z} iij. ceræ \mathcal{Z} ss. colophonix sive *Picis Græcæ* \mathcal{Z} iij. *Myrrhæ* ad pondus omnium f. Empl. f. a. Huic *Rulandi* Emplastro proximè accedit, vel saltem idem propè æmulatur, viribus suis, nimirum *Sulphure* & *Myrrhâ* imprægnatum, *Emplastrum* nostrum *Diasulphuris*, in Pharmacopœiâ nostrâ recentius editâ descriptum, & ad varios usus, ut spero, utilissimum. Quod verò ad *Tumorem Valvulæ* duriusculum, & supradiçtum, attinet curandum, qui protuberat & se extendit, in superiore parte *Venæ Dilatatae*, & juxtâ regionem *Valvulæ* debilitatæ, possumus illum *Tumorem* dissipare, adhibendo illi *Emplastrum* de *Minio*, vel *Diachylum* cum gummi, quod conservavi affixum Tumori, tutumque à defricatione vestimentorum, solummodò imponendo illi *Emplastro* transversim tæniolas longiusculas

las illinitas Emplastro *Adhæsivo*, & utrinque procurrentes ultrà marginem Emplastri de Minio; Et sic in femore devitavi nocumentum quod potest contingere ex *fasciis* venas deligantibus, & motum sanguinis liberum nimis reprimentibus. Sed gestet æger braccam commodam lineam vel laneam, paulò laxam ad præveniendam Emplastri defricationem, ex progressu, decubitu, vel femorum leni attritione.

Emplastrum verò de *Minio*, quo diu sum usus, ad omnes partium Subluxationes, summo cum auxilio & successu, non est vulgare, sed conficitur hujusmodi: ʒ. ol. Olivar. ℥j. ol. chamæm ʒij. unguent. Popul. ʒiiij. post debitam illorum agitationem cum spatulâ super ignem, vel carbones ex ligno adusto, tandem adde Minii ℥ss. & denique dissolve Ceræ candidæ in frustula confractæ ʒiiij. & continuetur agitatio, donec reducantur in massam Emplastri, in cylindros formandi.

Restat solummodò, ut nos paulò indignantes notemus, & culpemus horridam istam carnificinam, sive temerarias executiones, cum *Venæ*, tum *Arteriæ*, in *Varicibus* & *Aneurismatis*; sive fuerint perpetratæ *immisericorditer* à veteribus Medicis, ut consulit *Celsus*, sive effræni audaciâ, aut insigni feritate, à Chirurgis ullis recentioribus. Æquè enim omnes sunt reprehendendi, quicumque humanitatem suam abjiciunt, qui rariùs parcunt,

8

cùm

cùm penes illos sit, miserè afflictis acerbiùs affligendis.

Unum exemplum hujusmodi horridæ *Inhumanitatis* vobis exhibebo: Generosus juvenis, optimæ indolis, nunc doctrinâ clarus, vix 15um ætatis annum tunc consecutus, ex *Phlebotomiâ* imperitâ, ruri præstitâ, *Aneurisma* perpeffus est in brachio, arteriâ scilicet vulneratâ. Tumor deinceps in cubito exortus est, circiter pugni magnitudinem. Sed illo Tumore indecoro juvenis graviter vexatus, summè percupiebat ejus extirpationem periclitari; missusque est *Londinum*, ut Operationem, si æqua videretur, prospicerem, diligenterque curarem. Ego Chirurgum clarum, dominum *Gulielmum C.* accersi jubebam, ut deliberaretur, an Operatio talis prudens foret, & juveni tuta. Ille verò statim consilium præbuit, ut Operatio perficeretur, & munus istud atrox, sine scrupulo aliquo injecto, facilè suscepit, diramque vasorum stragem immisericorditer quidem fecit, juxtâ *Celsi* consilium Chirurgis datum, inter *Operandum*, totumque illum Tumorem, cum omni appendice vasorum & sanguinis concreti, audacter abscidit. Postquam opus illud sævum tragicumque utcunque absolverat, discissis vasis filo forti utrinque ligatis, tanquam scissurâ in vestimento dilacerato, *Dolor* Vulnerationis permanebat acutissimus, undè *Febris Acuta* symptomata. Propterea ut vitam maximè periclitantem Domini lugubriter, clarè, & indefinenter ejulantis ego conservarem, citò præscripsi *Julapium Narcoticum*

ticum cum Syrupi de Meconio unciis duabus imprægnatum, ut sat copiosè de eo biberet, alternis ferè horis, donec Dolor immanis leniretur, quod secundo ut memini die, Numine secundanti, aut ad summum die tertio evenit; & tunc Febris remittere incepit, & Victima illa *Aneurismatis* incolumis, licèt ægrè evasit.

In tantâ Sanguinis amissione æquius videbatur, longèque tutius *Narcotica* sensim dosibusque minoribus tunc exhibere, quàm quantitate copiosiore, nè illa uberiùs data reliquum virium robur repentè superarent. Sed id mihi mirum præ aliis fuit, meque attonitum reddidit, quod *Chirurgus* ille tam *insignis* laudes suas immodicè palamque creparet, pro exequendâ Operatione tam temerariâ & inhumana, ut mihi planè videbatur; cùm Tumor ille neglectus solummodò perturbationem medicam creare possit, non vitam in tantum discrimen adducere. Nimirùm hoc facinus gloriosè fusèque paulò pòst exposuit in *Transactionibus* editis *Regiæ Societatis*, exindè proponens rem tam diram pro exemplari, ut alii inexperti id imitarentur.

Sed quæ comparatio esse possit, inter tolerandum leviusculum incommodum, vel quoddam *indecorum*, & sævissimos dolores ac cruciatus, ex istis *diris Operationibus*, perferendos? Quænam comparatio inter morsum quasi Pulicis contemptum, & quendam equuleum maximè terribilem; inter exiguam animi anxietatem & extremam ipsius vitæ periclitationem?

Et profectò si omittantur istæ atroces Operationes, in *Varicibus & Aneurismatis* curandis, nullum consequitur magnum Salutis detrimentum; nequaquam tollitur ex illo neglectu omnis dulcedo vitæ. Multa enim consolatio viro virtute prædito, à Philosophiâ, ab amicis, à rebus reliquis secundis potest adhiberi. Quid si fortè Meretricula, fortè amasia, ejusmodi *Tumorem* aversetur & ægrè ferat? Certè id illis tantò melius, pro illorum *salute*, pro fortunâ, pro existimatione, pro æquanimitate. Certè in stultitiâ prosequendâ, in servitute inanium voluptatum, vel inter consuetudinem communem *gregis Epicuri*, sive stupidi sive urbani, neque prospera ac permanens valetudo corporis, neque jucunda animi tranquillitas, *Summum* illud *Bonum* saniorum *Philosophorum*, est commodè habenda, vel expectanda.

DISSERTATIO IX.

De Oedemate & Scirrho.

Oct. 13. 1719.

QUONIAM vicissitudines tempestatum inconstantes variis defluxionibus humorum calidorum, & congestionibus frigidorum, nos facilè obnoxios reddunt; & cùm perpotationes frequentes, vespertina multorum & dilectissima recreatio, sine quâ vix vita putatur vivere, innumeris morbis ansam præbent, atque sensim cædunt plures his otiiis nimis sedulò incumbentes, pænè eâdem certitudine, quâ gladius & sclopetum dicto citiùs alios perimunt: Cùm verò in aliis aciditas, in aliis viscositas humorum, omnibus corporis partibus pertinaces obstructions nonnunquam figunt & confirmant, tumoresque ex illis progenerantur, tàm in tenellis atque in foeminis, quàm in viris bibacibus ac vinolentis, de Frigidis Tumoribus pauca differamus, & præsertim de *Oedemate, Scirrho, & Scirrhosis Tumoribus.*

Veteres Medici, inter quos Magnus *Hippocrates*, omnes *Tumores* voce *Oedematis* nuncupârunt, derivantes illos ab *οιδέω* tumeo. Sed nos illo nomine speciatim insignimus *Tumorem mollem*, laxum, à dolore vacuum, digitorumque compressioni facilè cedentem.

Galenus libro de *Tumoribus* præternaturalibus capite nono, primùm distinxit *Oedema* à cæteris *Tumoribus*, aliique deinceps Medici *Galenum* in determinandâ notione *Oedematis*, eamque accommodandâ ad mollem solummodo, laxumque illum *Tumorem*, generaliter secuti sunt.

Etsi tales *Tumores* in omnibus mollibus corporis partibus exoriri possint, tamen imprimis conspici solent in manibus pedibusque, sive *Hydropicorum*, sive *Cachecticorum*, aut *Phthificorum*. In mulieribus utero gerentibus sæpè quidem cernuntur, nec rarò in viris ignavis, & otio immodice indulgentibus. Critici nostri, qui *in scirpo nodum* nonnunquam *quærunt*, hos dicunt humores congectione accumulari, utpotè frigidos, non defluxione, quemadmodùm calidos. Quid si fluant sensim, ut in partibus congerantur? solvitur nodus. Certè otium & desidia corpus debilitant, vires omnes, cùm animi tum corporis, labefactant, & in membra præcipua, laboribus maximis dicata, ut *manus* & *pedes*, vindictâ quâdam inertiae, præ aliis partibus animadvertunt, idque tamen clementer, sine molestis cruciati-

bus.

bus. Siquidem homo nascitur labori perferendo, & præsertim *agriculturæ* prosequendæ, operæ, siqua alia, laboriosissimæ. Labor & exercitium humores attenuant, fluxilesque reddunt, ut munere debito fungantur, ut superflui ritè perspirent, utilesque alii universas corporis partes benigno rore humectent. Fieri non potest, ut *salus* conservetur incolumis, citrà modicam corporis *exercitationem*. Et difficile est animum tueri sanum, & *Sapientiam* aliis præluxuram procedere, nisi studiis incumbendo, nisi industriâ indefessâ, nisi bonis artibus constanter invigilando. Etenim non *progredi studiis*, verè dicitur regredi.

Curationem *Oedematis* Symptomatici, Hydropem aliosque morbos graviores consequentis, haud gravatim amandamus Medicis illis peritioribus qui morbos deploratos propulsare valent, aut ejusmodi permittimus, si ita libet, ignaris ardelionibus, & summâ audaciâ fretis Empiricis, qui Schedulas suas benevolentissimas, sed impudentiæ & mendacii plenas, per vias distribuunt amicè omnibus progredientibus, & Panchymagoga sua *Arcana* apud artifices reponunt, omnibus præsertim stolidis, asinisque stupidis semper, accommoda.

Oedema simplex & exquisitum, quod aliis morbis inveteratis non conjungitur, curatur Diætâ congruâ, Pharmaciâ, & Topicis medicamentis.

Veteres Medici præclariores, candore & benevolentia singulari præditi, *Oedemati* adhibebant solummodò Externa, Topicaque Remedia, tacentes omninò de Internorum usu; quæ tamen certè videntur propriè indicari, ad corrigendam sæpè impuram ac vitiosam corporis intemperiem. Quòd verò talis intemperies in his fermè prædominetur, tristè testari possunt pauperes & egeni, qui hoc morbo præ aliis laborare solent, propter victum eorum insalubrem, atque inopiam rerum commodarum, & necessariarum, ad vitam & salutem ritè sustentandam. *Divites* contrahunt istam Intemperiem, à Luxu, ab οἰνοφλυγία, à desidia, & lusoriis multâ nocte lucubratiombus.

In hunc ferè modum iste *Tumor* generatur: Cùm Pituita præternaturalis in corpore nimis coacervatur, Natura nititur omni sua vi illam propellere à partibus principibus ad remotas, minùs nobiles, & inferiores, aut ad exteriores, ubi hærens & conclusa à Cutis densitate, & frigidiusculo ejus temperamento, utpotè subdiali, paulatim accumulatur in musculis, tandemque efficit hunc *Tumorem* mollem, laxum, digitisque prementibus cedentem, nempe Pituitâ molli prognatum, qui dicitur *Oedema*. Itaque hic Tumor non omnes corporis partes promiscuè invadit, sed imprimis manus & pedes, & nonnunquam Scrotum in Herniâ aquosâ, aut etiam palpebras, maximè in foemini-

nis,

nis, & mulierosis. *Arabes & Avicenna* hunc *Tumorem* vocârunt *Undimiam*, fortè ab undâ vel aquâ, non inter, sed subter cutim positâ.

Diæta Oedemate affectorum debet esse exsic- cans; carnes assæ magis conveniunt quàm elixæ, avelque montanæ & campestris, quàm domesticæ vel aquatiles. *Vinum* moderatè sumptum multùm conducit. Sed pauperibus maximè convenit *Dieta* è ligno vitæ, quod & *Sanctum*, aut è Guaiaco, cum passulis, aut liquiritiâ. Pro aliis potus constare possit, tam *Sarsaparillâ* quàm *Guaiaco*, Chinæ radice, & ligno Sassafras, cum Santalis, & Aromatis.

Ad revellendum humorem profunt nonnunquam *Emetica*, æstate si ità libet Antimonialia & Mercurialia, hyeme tutiùs vera *Epeca- cuanna*. Sin fuerit Tumor in manibus, exercitium, & præsertim obambulatio habetur uti- lis; si in pedibus, commoda est quies; aut etiam crurum frequens collocatio super fel- lam, ad præcavendum humorum descensum. Notum est, quantum refert decubitus noctur- nus ad hujusmodi *Tumores* paulisper discutien- dos. Neque igitur facilis illa pedum levatio super fellam minùs conveniet in tumoribus *Oedematosi*, quàm solet in *Ulcerum* pedis de- fluxione præveniendâ.

Venesectio perperàm usurpatur. *Tinctura Sacra* meritò laudanda est, ad expurgandum hunc humorem, quia ipsum Ventriculum, &

Caput, prima omnium defluxionum feminaria, mirè sublevat & corroborat. *Hermodactyli* etiam potenter eliciunt, & expellunt humores ferrosos ab extremis. Sed polychrestum primum ad sistendas defluxiones, & dissipandos humores impactos in his Tumoribus, est *Mercurius* dulcis, ad grana xv. vel Æj . in conservâ.

Sed nè *Mercurius* ille agilis nonnunquam in nos illudat, & fursùm mobilis *Salivationem* importunam suscitet, prudentiæ erit sæpiùs, idque maximè in foeminis, ejus agilitatem fræno cohibere, & *Sulphure vivo* cum *Mercurio* misto, & in mortario simul agitato, motum ejus inordinatum reprimere & figere, ut olim monui in conficiendo *Æthiope minerali*. Et similis prudentiæ erit, rarò aut nunquam manè, sed potiùs vesperi, *Mercurium* exhibere; eumque eligere multò magis *refrænatum*, quàm non coercitum, nè in Climate nostro vario & mutabili, etsi sanis sat sano, & præ aliis fortè omnibus felicitato, *frigus* incommodum suscipiatur, *Cephalalgia* pertinax exindè oriatur, aut vires nervorum tristissimè infringantur.

Hippocrates paucula habet de Tumoribus conscripta, nisi quæ sparsim legi possint in libro Prædictionum, in Coacis Prænotionibus, & in Aphorismis. *Galenus* lib. 14. Methodi cap. 4. tantummodò *Topica* huic Tumori consulit adhibenda. Et primò omnium crura vult diligenter perfricari, aliàs oxyrhodino, aliàs oleo salito,

lito, aut etiam oxyrhodino, cum falis vel aluminis aliquanto. Tùm parti deligandam suadet spongiam novam satis magnam oxycrato tepido madefactam, fasciâ leniter ab infrâ sursum constringente. Idem verò potest commodiùs perfici stupis mollibus oxycrato imbutis, quàm cum spongiis veterum Medicorum. Eandem curationem externam repetit *Galenus* in lib. 2. cap. 3. de arte curativâ ad *Glauconem*. Eandemque methodum consecuti sunt, in *Oedemate* curando, non modò cæteri veteres Medici, sed & plerique recentiores Chirurghi. At verò animadversione nostrâ, si non reprehensione quâdam digni videntur Medici illi veteres præclari, quòd *repellentibus* medicamentis, tam in *Erysipelate*, ut priùs notavi, quàm in *Oedemate* medendo nimiooperè faverent. Sed fortè in illis suis regionibus nostrate multò calidioribus, aut repellentia sunt, aut doctis illis medicis sunt visa magis necessaria, in defluxionibus in genere, etsi in nostris borealibus ea persentimus esse *periculosa*; & tunc docti illi Medici sunt culpâ eò magis immunes. Et enim ut in æstate atque hyeme variat apud nos ratio medendi, & medicamenta ritè variantur, ita apud illos tempestate plùs æstuanter, *refrigerium* majus quàm nobis convenit, multis ex occasionibus, potest haberi convenire.

Equidem pace vestrâ multò magis laudarem *spiritus vini* fotum repetitum in his casibus, quàm repercussionem humorum qualemcunque per astringentia & repellentia; quantumcun-

que illis affueti fuerint unanimiter *Principes* nostri. Et existimo non minùs præstare igneum illum spiritum & inflammabilem, in *fortibus externis*, quàm *Minium*, igne prægravatum, solet conducere, in *Emplastris*. Quinetiam existimo, nihil esse perniciosius, nihil tonum ventriculi magis subvertere, nihil plures juvenes ad inferos intempestivè præcipitare, perpotationibus ejusdem *ignei spiritus* largioribus nimisque frequentibus.

Scultetus Ulmensis, in *Observationibus Armentarii sui Chirurgici*, dicit nobilissimâ *Aquâ Calcis*, scilicet alterâ *Ignis* sobole, per aliquot dies usurpatâ, se multos *Tumores Oedematosos* jam consistentes discussisse. Et spongiam novam in eâ imbutam, parti affectæ calidè superligat. Sed metu corrosionis, à *Calce vivâ*, ille partem priùs inungit oleo amygdalarum dulcium, vel axungiâ porcinâ veteri, antequam fotum voluit adhibere.

Denique ut hanc rem finiam; neglectis aliquando omnibus *Topicis*, missisque evacuationibus usitatis, ego *Tumores pedum Oedematosos* molis prodigiosæ feliciter curavi, *solis* naturam *Corroborantibus*, & quo robore partibus Principibus restituto, imbecillitas illa partium inferiorum intrâ septimanam unam & alteram penitùs evanuit, pedesque prægrandes pristinam suam ac naturalem formam recupèrârunt. Nempè id factum fuit, *Croco Martis* aperitivo, cum *Cortice Peruviano*, bis in die exhibito,

exhibito, & superbibendo haustum vini *Rhenani*. Et hoc verum esse, testari potest Dominus *Griffin* non imperitus Pharmacopola; qui plures ejusmodi *Tumores* eodem medicamento quod à me didicit, citò à se dissipatos deinceps vidit. *Bolus* verò, quo *Oedemata* præfata curabam, & quem primò præscribebam, pro Domino *Cornelio Lambert* in *Flandriâ*, anno D. 1695. fuit hujusmodi: ʒ. Pulv. cortic. Peruv. ʒij. croci Mart. aperit. gr. viij. extract. absynth. ʒss. conserv. rosar. ʒss. syrup. caryoph. q. s. f. Bolus vesperi & manè sumendus ad duas septimanas, superbibendo haustum vini *Rhenani* optimi. Ex quo Remedio corroboranti pedes ejus viri maximè largi eorum quos meminisse me vidisse, intrà illud spatium ad naturalem suum statum, absque aliis, sunt restituti.

A mollibus *Tumoribus* jam ad duros, vel *Scirrhum*, transeamus.

Scirrhus est duplex, *Primarius* vel essentialis, qui nullum habet morbum illi præcedentem, vel *Secundarius* sive *Symptomaticus*, qui alios morbos consequitur. Qualiscunque horum *Scirrhorum*, aut arte imperitâ, aut naturâ contumaci redditur *Scirrhus Exquisitus*, hoc est, durissimus simul ac insensibilis, & in quo nullus sentitur dolor, à quâcunque compressione ille tentatur, ejusmodi, inquam, *Scirrhus* est *incurabilis*, neque in præsentem nostram considerationem venit. Quicunque verò *Scirrhus*, cùm comprimitur,

tur, dolorem aliquem percipit, curationem quidem, etsi plerúmque perdifficilem admittit. Itaque de hujusmodi *Scirrhis* nunc agitur.

Veteres Medici, qui in regionibus calidioribus fermè degebant, & Diætæ refrigeranti erant maximè assueti, *Tumoribus calidis* unanimiter adhibebant *Topica refrigerantia & repellentia*, quorum usu diuturniori non modò Tumores illi omnem suum calorem brevi tempore deponebant, utpotè adverso frigore devicti, sed & primò *livorem*, ac deindè *duritiem* quandam gelidam nonnunquam contrahebant, quæ durities imperitè tractata, nimis diuturnâ Topicorum refrigerantium applicatione, in verum *Schirrhum* se facilè convertibat. Et ex hujusmodi illorum erroribus prodierunt *Scirrhi* qui dicuntur *Phlegmonodes*, *Erysipelatodes*, & *Oedematodes*, quorum causa primaria habebatur Sanguis prædominans, aut Bilis, aut Pituita. *Galenus* lib. 2. ad *Glauconem*, cap. 4. satis differit, de curando *Scirrho Erysipelatode*, in *Cercyllii* cujusdam filiolo, cujus femur totum fuerat redditum *Scirrhosum* malâ hâc administratione refrigerantium adversùs *Erysipelatem*. Et omnes ferè autores à *Galeno* ad hoc usque tempus isto curandi exemplo ad imitandum proposito, aures nostras obtuderunt. Quasi repetita & diuturna applicatio nonnunquam *Malacticorum*, ut radicis *Althææ*, & similium, coctorum cum adipe anserino, vel medullâ cervinâ, post inunctionem oleo *Sabino*; & nonnunquam *Discussientium*,

ut

ut Ammoniacy in aceto acerrimo (idque in puerulo) ita mereretur celebrari in sæcula sæculorum, & insigne ac primarium præberetur feræ posteritati exemplum curandi *Scirrhum*. Et quasi curatio adhibita in mollissimo temperamento esset regula ad unguem exquisita curandi *Scirrhus* in robustis & athleticis temperamentis. Sed & princeps ille Medicus, in eundem finem, tandem præclarè utebatur, in curâ parvuli *Cercyllii*, fumo aceti incensi vel inflammati in ignito Pyrite, aut alio lapide ignito. Et *fumum aceti* conspersi super pyritem, vel laterculum ignitum, multùm probare libet, quia quàm proximè accedit ille fumus usui externo *Spiritus Vini* toties meritò laudandi. Nam *Acetum* veterum pænè omne fuit ex *Vino* factum. Neque illis tam innotuit Cerevisia nostra, ad Acetum conficiendum, ut hodiè, apud nos, quia *Lupulus*, magnus ille cerevisiæ conservator, fuit planè incognitus *Dioscoridi*, *Galeno*, cæterisque veteribus *Græcis* rei Medicæ scriptoribus, neque illis cognitæ *Destillationes* nostræ Spirituum aut Aquarum. Multis vero dubium est, an majores nostri fuerint nobis feliciores eâ ignorantia suâ *destillandi*, an abusus noster Spirituum Destillatorum sit perniciosior.

Ut curationes *Scirrhi* vulgares jam præteream, quæ describuntur ab altero post alterum doctum, eâdem & ipsissimâ plerumque methodo; nobis quidem videtur *cura Scirrhi*, siqua alia, potissimùm versari, in exhibendo
Mercurio

Mercurio dulci sub noctem debitis intervallis, & aliquando, sed id rarò, Catharticum è fennâ, helleboro nigro, & hermodactylis, manè insequenti. Conjungi etiam his debet diuturnus usus *Sarsaparillæ* copiosioris cum modico *Guaiaco*. Dicit *Fallopium* doctissimus, cap. 95. de Morbo Gallico, *Sarsam esse Reginam medicamentorum Venereorum, quia discutit Tophos, quodam quasi Miraculo*. Et ait ibidem, *Lignum Indicum etiam digerit istos, sed non similiter, neque tam facile*. Attamen benè novi, pace *Fallopium*, Gummi Guaiaci, mirè conducere, etsi nè dicam *quasi Miraculo*, ad Scirrhosos Tumores incipientes discutiendos; idque Gummi *Reginæ Sarsæ* anteponerem. Cura autem Nodorum sive *Tophorum* contumacium Venereorum, ab halitu venenato exortorum, videtur præstare debere cæteris auxiliis, in dissipando humore Melancholico aut Pituitoso Tumorum, utcunque fuerit concretus, infixus, aut induratus, nisi etiam fuerit penitèns insensibilis.

Mercurius dulcis quàm parcissimè retinet refrigerantem *Hydrargyri* naturam, quatenus filius est ipsius ignis, & prognatus partim ab igne, partim à spiritibus *Nitri* igneis è *Sublimato Corrosivo*, prorsus immutatur, ideoque subtilissimus redditus, in omnes corporis partes facile pervadit, Tumores succrescentes dissolvit, & ulcera passim scamentia mirè exsiccat. Hæc benè nôrunt *Chirurgi*, hæc etiam ineptè agyrtae & barbitonfores.

A Causis ut plurimùm Internis, & ab erroribus admissis in sex rebus non-naturalibus, aut etiam nimis sæpè ab Inflammationibus partium malè tractatis, Tumores duri, perindè atque alii, originem suam ducunt. Itaque inter emolliendos ac discutiendos illos duros Tumores, non prorsùs immoremur externis *Topicis*, sive sint Cataplasmata, Fodus, aut Emplastra, instar vulgarium Chirurgorum, sed unà cum his Externis, prudenter adhibitis, ostendamus nos esse *Medicos*, & Diætâ congruâ, atque medicamentis præsertim Internis, corrigamus pro virili humores peccantes, noxiosque expellere vel dissipare, omni vi nitamur. Abundamus nos quamplurimis *Internis* & efficacissimis medicamentis, quibus majores nostri præclarissimi fuerunt prorsùs destituti, propter defectum tunc temporis *Navigationum* longin quarum, quibus nostri nunc utuntur, per totum orbis terrarum circuitum.

Optima *Topicorum*, ad *Scirrhos* dissipandos, postquam molliculi fuerint redditi Cataplasmatibus vel Emplastribus emollientibus, habeo *Spiritum Vini* calefactum pro Fodu, & *Dia-chylum* pro Emplastro. Sunt qui radicem *Althææ* in spiritu vini macerant, & hoc medicamento fovent, aut diu inungunt illos Tumores satis feliciter. Sed quia aliorum exsiccantium, si nimia sint, applicatio, *Scirrhis* est incommoda planèque noxia, quatenùs reliquam illam ac perexiguam in illis humiditatem absorbent, tumoremque durum faciunt durif-

durissimum, eâque ratione *Insanabilem* reddunt, vindicare oportet paucis *Spiritum Vini*, & unâ *Galenicam* evaporationem aceti, ab inferendâ illâ injuriâ, quam alia exsiccantia sunt apta efficere.

Vapor ille quem exhalat *Acetum*, ignito siliici, lateri, aut lapidi molari inspersum, ab omnibus valdè probatur ad discutiendum *Scirrhum*. Id verò non præstat, quatenùs *Acetum*, quod cogit & condensat humores, atque æstuentes non parùm refrigerat; ideóque *Acetum* sæpissimè usurpatum fuit à veteribus Medicis ad calidos humores *refrigerandos*, in *Erysipelate*, *Herpete* similibusque affectibus calidis. Sed *discutit Acetum*, quatenùs exhalatio sui Spiritûs fursùm ab igne fertur & penetrat intimiùs, in Tumorem superpendentem. Undè id sic agere dicendum est, ut solet *Spiritus Vini*, sub dio destillatus, aut exaltatus in *Spiritum*, non ut *acetum* ipsum. Et nos concludere fas est, *Spiritum vini*, & *Spiritum aceti*, sive fuerit sub dio incensus, sive organis communibus destillatus, ejusdem omninò esse profapiæ, eosdemque ferè effectus salutare habere. Veruntamen laudo magis, & præfero in his casibus usum *Spiritûs Vini* communis calefacti, veteribus incogniti, quoniam duplex linteum vel laneum eo imbutum, & multoties parti adhibitum, commodiùs in usum ducitur, magisque permanet in parte, quàm aspersio ulla utriusvis in lapides ignitos, fugax scilicet, & facile dissipata.

Quinetiam *Spiritus Vini* sic Tumori applicatus, partem imbecillam corroborat, calorem nativum fovet, putredinem arcet, humores superfluos & præternaturales benignè absorbet, ejusque ficcitas externè, non tam indurat, quàm statum partis naturalem videtur cum conservare tum restaurare, gratâ & amicâ suâ vi & facultate penetrare intimiùs, Gangrænâ impendente ocysimè liberare, atque ab onere & infarctu noxiorum humorum partem prægravatam potenter expurgare. Et prætereà *discutit* *Spiritus Vini* diversimodè ab aliis exsiccantibus, quatenùs omnes cutis Poros potentiùs aperit, humoresque conclusos perspirabiles reddit; quatenùs flatus furiosos, doloremque concitantes in *Tumoribus Inflammatoriis* compescit, & expulsionì idoneos redditos è parte ejicit & impellit; & quatenùs humores infixos & congestos præ aliis intimè penetrat, immobiles stupidosque suscitât, & quasi vivificat, ut emolliti & exsuscitati tandem loco occupato emigrent & excludantur.

Hæc habui de *Scirrho* breviter dicenda. Restat ut Autorum plerorumque sequens exemplum, de *Tumoribus Scirrhis* minoribus pauca adjiciam, montibus scilicet monticulos quodammodò adjungens.

De *Verrucis* igitur breviusculè, & de *clavis pedum* curandis pauca.

Quænam causa efficit *Verrucas*, five dura ista tubercula, & cur *manus* præsertim aut *facies* fuerint illis interstinctæ, non disceptabo; ejusmodi speculationes viris Ingeniosis solvendas ultrò relinquens. *Fabritius* ab *Aquapendente* ait, *Verrucas* omnes se exterminare solere, solâ *portulacâ* contusâ, vel *sabinâ* pulveratâ illis adhibitâ. Quæ quidem curatio, ab his & illis immodicè laudatur, sed quæ longè præferenda est, ut longè tutior, septicis five exedentibus & causticis medicamentis, ut succo tithymalli, auripigmento, aquâ forti, aut calce vivâ cum sapone, aut denique exustione. Interdum enim radices habent *Verrucæ*, quibus irritantia talia non conveniunt; quia sic possunt in *Cancrum*, vel *Gangrænam* degenerare, quemadmodùm solent *ulcuscula oris corrosivis* topicis irritata. Ego *Verrucas* sæpè sustuli, lentiùs quidem exedentibus, sed certò, illisque tutiùs, cum simplici solutione *salis Armoniaci* in aquâ communi, quæ solutio sat sæpè, diuque adhibenda est donec decidant *Verrucæ*, aut potiùs evanescant, planèque discutiantur.

Sed ut finiam: Nòrunt idiotæ compressionem calceolorum coarctantium solere callos five *clavos* istos digitorum pedis obducere. Post illorum derasionem Emplastrum *Diachylum simplex* superimpositum & alligatum, si satis diu gestetur, tutò & certò inhibebit callos illos succrescere aut repullulare. Idem præstabit

bit Galbanum coctum *Mynsichti*, in sectione suâ 36, descriptum; idemque etiam efficiet emplastrata mollis illa *Cera Rubra*, quâ commodè utuntur boni & legales homines ad sese ditandos, & clientes litigiosos depauperandos. Sed præ aliis pluribus, vobis laudabo *Regium* medicamentum, nimirum nuperi *Regis Caroli* secundi, cui acumen & ingenium summum non defuit. Neque id fuit ignobile *Arcanum*, sed multis à *Rege* magnificè communicatum. Nempè callo derafo, *Linteum* mundum digito pedis involutum, & circumligatum, à succrescentiâ novi calli digitum sensim liberabit, ut rasura linteï simplex *Ulceribus* adhibita, sæpè meliùs sanare solet, quàm Unguenta Epulotica, quantumvis celebrata. Et cenfeo molle linteum in hoc casu admodum conferre, defendendo partem affectam à contactu vel compressione rei adversæ; & opinor callositatem abrasam eo pacto à revertendo prohiberi, saltem æquè citò, si non certius, quàm *Sacer Contactus Regius Strumas* vulgò curare solet.

Quicquid verò sentiendum est, de contemptis illis curationibus *Clavorum* pedis, fortè magis refert scire, curationem similiter facilem, simplicem, & accommodam, affectus pedum foedi, & maximè exosi. Dico de *fæto* isto *pedum*, omnibus perodioso, quem neque frequens balneatio, neque aliæ pedum mundities valent auferre. Nimirum *socci* recentes, è panno lineo cœruleo qui *Indico* tin-

gebatur, & quem servi infimi vulgò solent gestare, cohibendi sudoris gratiâ, *Osnabrugs and sine narrow Blews* Lintearii vocant; *socci*, inquam, tales adaptati plantis pedum, eisque adhibiti atque denuò alternati, si opus fit, citò efficient, mirumque quidem in modum, ut *fætor iste ingratus* penitè tollatur.

Has res leviores, *verruccas* manuum, *clavosque* pedum, & similia, quod tantillùm leviter perstringam, coràm tantis Medicis, tamque præclaris, oportet veniam aliquatenùs rogare. Sed favorem illum, & indulgentiam, quam sæpiùs sum expertus, à candore vestro humanissimo non decet jam subdubitare.

DISSERTATIO X.

De Cancro.

Oct. 7. 1720.

DE *Scirrho* priùs dixi, quòd frequenter oriatur ex impensè refrigerantibus medicamentis nimisque diu adhibitis *Phlegmoni* alicujus partis, idque præsertim *Erysipelati*. Nunc transeamus ad *Cancrum* considerandum, qui sæpè succedit *Scirrho* malè tractato.

Cancri solent maximam suam tyrannidem in *Mammis* mulierum exequi, etsi nullis partibus, siue externis, siue nonnunquam internis parcunt. Ne ipsam *faciem* quantumlibet venustam miserantur. Nè labiis parcunt, neque naso, neque ori tenerrimo, ubi improprie, ac corrosivæ applicationes illis perperam usurpantur. Et sæpè mirari subiit, undè acciderit, ut graves peritique autores tam frequenter facileque consuluerint, usum *spiritus vitrioli*, olei *Sulphuris*, *aluminis usti*, aliorumque *Corrosi-*

vorum, in ulcusculis illis *oris*, vulgò *Aphthis* denominatis; & quâ quidem ratione ex-
 coriationes levissimæ, pustulæ innocuæ, aut
 minima illa Linguae tubercula, à dentibus suo
 loco extrusis, vel frequente ac diuturnâ masti-
 catione attritis aut acuminatis, improprie vex-
 antur, & in *Cancrum* nonnunquam degene-
 rant. *Errores* omnes periculosi prudentibus
Medicis sunt semper vitandi, quanquam fortè
 contigerit permultos è junioribus, sano corpo-
 ris habitu gaudentes, discrimen istius erroris
 sanis auspiciis, vel optimâ corporis constitu-
 tione, devitâsse. Decoctum corticis *Ulmis*
derasi, unâ cum foliis *Saniculae*, ex vulnerariis
 præcipuæ, paratum & gargarifatum, ea ulcus-
 cula citò, tutò, ac jucundè persanare solet;
 quum oris teneritudo vix unquam tutò aspe-
 riora & irritantia medicamenta ferre queat.
 Idem etiam dicendum de aliis eruptionibus ex-
 ternis *Faciei*, meritissimè dictis, *Noli me tan-*
gere, quæ vel tactum digiti ab ipso illis affecto,
 sine offensâ ac vexatione nequeunt unquam
 pati.

De *Carcinomate* incipienti in labio inferiori
 speciatim dicam. Vir egregius, habitu Melan-
 cholico præditus, ideóque obnoxius atræ bilis
 injuriis incommodis, propter duriusculum tu-
 morem non parùm se excruciantem, in labio
 suo inferiori, ad insignem *Chirurgum* se con-
 tulit, qui statim illi consilium dedit, ut *Lapide*
Medicamentoso in aquâ soluto tumorem læpè
 foveret, sed paulò post me consulens, ante u-
 sum

sum fomentationis, an ea foret sibi tuta, ego illum prorsus dehortabar ab isto experimento periculoso, eidemque consului, ut sæpius foveret tumorem dolentem cum spongiâ madefactâ in prædicto decocto corticis *Ulmæ*, & foliorum *Saniculæ*; & quâ ratione illum à *Cancro* confirmato certò citòque præservabam, tumoremque paucis, vel non multis diebus penitus delebam. Quanquam enim ea medicamenta mediocri astrictione sunt donata, ideòque consolidandis ulceribus, atque *Herniis* puerorum inferviunt, tamen ea tempestivè adhibita, quodammodò emolliunt, aut discutunt, aut naturæ auxiliantur, in functionibus illis præstandis.

In tuberculis illis Labiorum dolentibus tollendis, nihil plerùmque tutius, nihilque sæpe efficacius, simplici *Terebinthinâ* splenio vel tæniolæ illinitâ, & adhibitâ, quousque tumor primùm molliatur, ac deindè sensim dissolvatur. Sed lotionem priorem censeo efficaciorrem.

Excisio *Cancrorum* oris & labiorum, & præsertim *Linguae*, in summum vitæ periculum conjicere solet. Sed si quis talium *Tumorum* valdè pertæsus, animoque planè dejectus, ideòque ad omnem fortunam æquo animo ferendam paratus, non recusat experiri operationem *excindendi*, quantumlibet periculosam, nunquam deerit officiosus aut expertus *Chirurgus*, qui id officii alacriter suscipiet. Generosus mihi vicinus tali *Linguae Cancro* dicto,

& molestanti, sed non exulcerato, laborabat, & sententiam meam roganti consulebam primum, ut quispiam dentes *Cancro* propinquos diligenter limaret, linteumque interponeret dentibus, *Linguaeque* excruciatæ, quò meliùs frictio vel attritio partium mutua devitari possit. Sed ille neglectui habens consilium illud simplex & honestum, aut morem gerens monitis amicorum importunis, famosum tunc *Chirurgum, Carolum B.* sibi accersebat, qui statim audacter suavit, ut *Cancer linguae* excinderetur. Cui consilio temerario malè cautus sese dedidit, utpotè fretus peritia viri multum inclarescentis, istamque operationem fortiter subivit, quâ protinùs peractâ, infusurabat vir bonus, in aurem astantis, se nunquam priùs fuisse executum hanc *linguae* operationem, nisi bis in vitâ, & utrumque illorum infœliciter *periisse*. Quam quidem veritatem si tempestivè pronuntiâisset, munere suo probè functurus esset. Quid verò præclarus hic operator in hoc tertio consecutus est? Paucis exindè diebus hic demùm ad plures abiit, duosque priores miserè comitatus est illuc, undè nemo unquam redit, ad conquerendum de malâ praxi, sive *Medici* imperiti, sive *Chirurgi* temerarii.

Ortus *Cancri* à *Galeno*, aliisque Medicis præclarissimis ad *atram Bilem* refertur, ut causam ejus primariam. Sed quanquam *Atra*, sive deterior *Bilis*, in corpore prædominans (*Melancholiam* enim veteres permistè vocabant

bant tam atram Bilem quam atrum fuccum, five humorem *Melancholicum*, et si humor Melancholicus potius *Scirrhum*, quam *Cancrum* gignit; quanquam Atra, inquam, Bilis fit causa *Cancri* antecedens, tamen flatus indè exortus nobis magis videtur esse causa *proxima* & immediata. Etenim novi foeminas, quæ primo *Cancri* insultu, vel in ipso morbi primùm impetentis principio, sibi videbantur in pectore transfigi quodam *jaculo* acuminato, quale quidem jaculum nihil tam aptè potest exprimere, ut *Flatus*, ventus, aut spiritus conclusus, & quodammodo incarceratus, & ex quã cohibitione furor & rabies flatum exagitat, nempe ità obstitum atque repressum à libero suo transitu aut progressu. Sed agite, quam diras excitat tragœdias eadem causa hic illic in corpore? Nonnè rabies spirituum irâ incensorum morsus plurium animalium *venenatos* reddit, & maximè lethales? Quantos spasmos vulgò suscitatur furiosus spiritus in *Colicâ*? Quantos dolores in *Cephalalgia*, in *Odontalgia*, in *Calculo*, & *Arthritide*? Quòd si flatus cohibitus glandulam teneram in mammis fortè occupaverit, quò tenerior est ea pars, eò severiùs ejus vim confodientem illa perferit. Et hinc cum dolor gravissimus, tum inflammatio partis, fluxionesque humorum inordinatæ. Hinc denique *Tumores* non modò *Phlegmonodes*, verùm etiam *Scirrhusi*, & *Cancrosi*.

Fœliciter aliquando cecidit, ut *Dominæ* ità flatu subitaneo confossæ, dum ejularet, oppor-

tunè adesset, illique protinùs persuadebam, ut pectus vel mammam quamprimùm illiniret *Balsamo sulphuris terebinthinato*, & quâ illinitione carminativâ citissimè dissipatus est sævus iste *Flatus*, & omninò profligatus, atque expulsus; nec unquam postea ad cruciandum rediit.

Quicquid verò statuendum sit, de *Flatu* concluso aut circumvolanti, ut causâ communi & primariâ quamplurimorum, imò omnium morborum, juxtâ *Hippocratem*, in libro de *Flatibus*; certè dolores obstinati, quos suscitât *Flatus* in mammis conclusus, facilè progignunt *Melancholiam* præternaturalem, quæ exustione diuturnâ magis magisque degenerans, acescentem aut summè acidam qualitatem, & venenatam acrimoniam contrahit. Quòd verò talis, tantaque acrimonia in *Cancro* contrahatur, evidentissimè apparebit ex sequente historiâ recentiore, non omnibus nostrum, ut opinor, obliterated. Dominus *Smith*, non ita pridem unus ex *Chirurgis*, qui dant operam Chirurgicam Nosocomio apud nos *Divi Thomæ* amplissimo, amputabat cujusdam foeminae mammam *Cancro* affectam, & cum tunc temporis conspexerat vesiculam in istâ mammâ delitescentem, quæ liquore quodam pellucido fuit repleta, ille curiositate imprudentissimâ ductus, *guttam* istius liquoris voluit leviter degustare; sed pœnas asperrimas insipientis suæ Curiositatis exindè solvebat. Nunquam enim postea immunis fuit ab ingrato sapore
istius

istius acerrimi & *venenati* liquoris, omnes stagnantes aquas suâ putrefactione, omnes fœtidas cloacas teterrimo odore fortè superantis. Aliquot profectò menses post fatale illud experimentum sensim elanguebat, priusquam ab eo planè interficeretur. Sed *gustus* istius liquoris invisissimus ad extremum usque spiritum in ore ejus permansit, neque deleri quocunque modo potuit.

Et sic ex odore virulento *Cancris* exulcerati, quem pessimè expirabat uxoris *Cancer*, nuper miserè periit *Collega* noster doctus Dominus *Bellinger*, cui post uxoris obitum usque ad suum interitum, semper in *naribus* permanebat, *odor* iste ingratus & exitialis.

Cancer ferè definitur esse Tumor rotundus, inæqualis, durus, lividus, dolens, venasque habens turgidas. Multa autores tradunt ad *Cancrum* fat propriè spectantia, sed non fatès explicant, undè tot fœva diversaque symptomata in *Cancro* solent concurrere.

Tumor est in principio exiguus, fabæ aut ciceris magnitudine, isque præsertim in mamillis conspicitur, aut in naribus, aut circà reliquam faciem, ac deindè augetur, quemadmodùm ignis luculentus ex scintillâ. Non totum articulum, ut *Arthritis*, occupat, non musculos latè, ut *Rheumatismus*, non fauces cumulatè, ut *Angina*; sed acutâ quâdam penetratione, aut ex glandulâ impetitâ adigitur
in

in cutim, aut ex pustulâ vel tuberculo impro-
priis medicamentis adhibitis laceffito, primùm
exoritur.

Tumores ferè omnes in *Rotundam* figuram
naturaliter incidunt, à quocunque humore illi
proveniunt; sed quò tenuior est humor illos
efficiens, eò proclivior est reddendo *Tumori*
magis *Rotundo* & æquali. Quò crassior est
humor *Tumorem* excitans, eò major est *In-*
æqualitas in externâ ejus superficie. Et hinc
in *Elephantiasi*, quùm crassus, terrenus, &
Melancholicus humor, in *atram Bilem* ver-
sus, plurimùm exuperat, quot & quantæ cutis
inæqualitates, rugæ, & fissuræ, in facie, in
manibus, pedibusque *Elephantiorum* conspi-
ciuntur. Tumque in illis verrucæ plurimæ
succrescunt, variaque prominent tubercula.
Sed differunt in eo *Cancer* & *Elephantiasis*,
quòd *Cancris* inæqualitas loco corporis parti-
culari determinetur, quùm inæqualitates *Ele-*
phantiasis fuerint universæ, perque totum cor-
pus dispertitæ.

Cancer Duritiem sibi asciscit tactuique re-
nititur propter terrenam illam crassamque hu-
moris qualitatem; idemque *lividus* evadit,
utpotè humoris interni referens colorem, cùm
in principio solummodò plumbeus aut fuscus,
sed deindè pro malignitatis progressu magis
magisque *lividus* nigricansque apparet.

Dolor Cancri fit pungens vellicansque, propter *Atræ Bilis* acrimoniam, & distentionem membranarum, partiumque nervosarum, tam ab influxu acrium humorum, quàm a flatribus turbulentis. Neque mirum est, morbum à *flatu* exortum tantis doloribus posse excruciare, cum *Glandulæ* omnes, & præsertim *Mammæ*, exquisito sensu donentur, propter *Nervum* in unaquâque Glandulâ terminantem, pariter atque arteriam, venam, & lymphæductum. Etenim *flatus* similiter in *Perioestio* articulorum inclusus *Arthriticos* dolores acerbos suscitare solet, à distensione membranæ quæ aut nectit ossa aut ambit. Idemque ubicunque fuerit inclusus, membranam pungit, & *inflammationem* partis progignit.

Denique *Cancer* *venas* suas habet *turgidas*, & *varicosas*, hinc indè disseminatas, nimirum à sanguine crasso, grumoso, & melancholico, qui ad stagnandum obnoxius est, partim à propriâ suâ crassitie, & partim à motu suo intercepto per tumorem illum inæqualiter se expandentem, venasque alicubi angustantem, adeò ut tenuior solummodò & ferosior pars sanguinis possit circulari, crassior interim residuus, mole accrescens, & coagmentatus, venas dilatet & amplificet. Sic verò venter *pregnantium* foetu onustus aut prægravatus, ramum *Iliacum* utrinque comprimere solet, & femora tibiasque illarum reddit venis turgida ac varicosa. Sed hoc Signum à *Venis Vari-*
cosis

cosis non est *Pathognomonicum*, cùm in multis *Cancris* nequaquam apparent.

Et sic visum est nobis varias *Cancris* proprietates modò definitas quodammodò dilucidare. Nunc ad ejusdem *curationem*, ubi datur mendendi facultas, transeamus.

Sed imprimis distinguendum est, inter *Cancrum Ulceratum*, & non *exulceratum*. *Ulceratus* consensu omnium Medicorum nullam admittit *curationem*, nisi palliativam. Sed non *ulceratus* aliquandò capax habetur salutaris, licèt difficilis, *curationis*. Et hoc genus *Cancris* vulgò dicitur *Occultum*, non propriè, quia tumor iste in parte externâ manifestus est. *Cancris* propriè *Occulti* in visceribus latent aut absconduntur. Itaque de *Cancro non ulcerato* & conspicuo jam loquimur, cùm de *Curatione* ejus aggrediendâ differimus. Id vitium *Carcinoma* appellat *Celsus*, à καρκίνος piscis, idque maximè solet contingere in superioribus corporis partibus, circà faciem, nares, aures, labra, & mammas foeminarum. Quibus etiam adjicere oportet os & linguam, cùm tenera oris ulcuscula, linguæque tubercula *corrosivis* adhibitis præposterè *irritantur*. Honestè dicit *Celsus*, *Carcinomat*i non *exulcerato* nihil commodiùs posse apponi ficu quam pinguissimâ, vel Emplastro *ρυπώδεις* ad extrahendum accommodo, & quod ab illo describitur lib. 5. cap. 19. Ejusmodi verò applicatio tutiùs fieri debet in *Cancro* exiguo, & incipienti. Magnitudo enim

nim tumoris significat majorem ejus malignitatem, majusque ejus discrimen. Ego nihil soleo consulere adhibendum, nisi novum pannum laneum duplicatum.

Pergit *Celsus* tam probè quàm sapienter, lib. 5. cap. 26. de *Carcinomatibus* curatione: Nihil *Cancris* tolli nisi *κακοήθεις* potest, reliqua curationibus irritantur. Et quò major vis adhibita est, aut quò magis sæviret *Cancer*, eò magis quidam usi sunt medicamentis adurentibus; quidam ferro adusserunt; quidam scalpello, exciderunt. Neque ulli unquam medicina proficit. Sed adusta protinùs concitata sunt, & increverunt, donec occiderent. Excisa etiam post inductam cicatricem, tamen reverterunt, & causam mortis attulerunt; quùm interim plerique nullam vim adhibendo, quâ tollere id malum tentent, sed imponendo tantum lenia medicamenta, quæ quasi blandiantur, quò minùs ad ultimam senectutem perveniant, non prohibentur.

Hoc profectò *Celsi* consilium sanum est, prudens, dignum viro probo, *Medicoque* insigni.

Galenus, qui post *Celsum* floruit, in *Cancro* incipienti consulit, l. 14. *Methodi* cap. 9. solummodò purgationem humoris melancholici, per *Epithimum* in sero lactis, aut per suum compositum, è 32. medicamentis simplicibus constans. Et hoc compositum *Ætius* appellat *Hieram Galeni*, quæ tamen continet solummodò

Iummodò 28 Simplicia. Sed *Hiera Logadii*, five sacra ejus compositio, plus cæteris succum melancholicum expurgat, juxtà *Actuarium* in libro suo 5. Methodi Medendi; & hæc *Logadii* compositio videtur esse vera *Hiera Galeni*, utpotè continens accuratè 32 *Simplicia*, quemadmodùm *Galenus* voluit è totidem suam constare, atque hæc describi solet in nostrâ Pharmacopœiâ. Confectio etiam *Hamech* in eundem finem est egregii usûs.

Sed neque *Galenus* magis *Celso* videtur suam approbationem *operationum Chirurgicalium* in *Cancro* significare, cùm ibidem dicit: Siquando *Cancrum* per *Chirurgiam* curare *audebis*, incipias purgatione. Vir dicitur *Audax*, qui plus animi quàm consilii habet, plus temeritatis quàm prudentiæ. *Chirurgia* est Ars fanè utilissima, & maximè necessaria, si probè exerceatur, si magis in salutem publicam, quàm quæstum privatum adhibeatur. Quòd si *amputationes* membrorum fiant sine urgente necessitate, in *Ulceribus* aut *Vulneribus* curabilibus, lucri scilicet causâ, vel ad molestiam diuturniorem evitandam, scelerata est & inhumana *Amputatio*.

Nimis severum esset, omnes *Cancrorum Amputationes* ut iniquas reprehendere. Sed summum pereundi discrimen, paulò post operationem, nunc ex hæmorrhagiâ vasorum pertinaci, nunc ex dolore à ferro & igni alternantibus, nunc ex Convulsionibus, aut Deliquio animi,

animi, in debilitatis; curandi etiam incertitudo, post tam diram stragem, & frequentia Recidivæ alicujus repullulantis, siquis fortè operationi superfit aliquantisper; hæc omnia multùm dehortantur, ab experimentis tam periculosis, vel saltem bonos reddent cautiores à præproperè suscipiendis ausis tam dubiis & suspectis.

Quòd verò nulla necessitas requirat, in curandis *Cancris*, confugere ad remedia extrema, vel violentam & periculosam illam *operationem Chirurgicam*, partim inducor ut credam, cùm animum adverto in sequentem curationem *Cancri* mitem, innocuam, neque tantulùm inculpandam, quam vobis jam narrabo. Domina *Harding*, quæ etiamnum habitat apud *Hamstead*, *Cancro* excrucitata in mammâ sinistrâ, se contulerat, ut mihi affirmabat, ad duos insigniores nostrorum Chirurgorum, Dominum *Blondel*, nunc multò desideratum, Dominumque *Brown* Satellitiis Regiis diu laudabiliter inservientem. Ambo illorum Tumorem probè conspicientes, citò pronuntiabant eum esse *Cancrum*, & esse *incurabilem*. Quo tristi Prognostico illa perterrita, me paulò post adiit, consulendi causâ. Ego maximè præscribendam illi pulverem *Ligni sancti*, radicis *Sarsaparilla*, & *Santali* citrini; quem pulverem sumebat ut plurimum ter in die, in aquâ communi, & paucis mensibus mihi lætè rediebat, à *Cancro* planè libera, & ab omni dolore, inæqualitate, tumore visibili, fusco colore,

lore, & duritie suâ vacua. Extrâ permittebam mammæ adhiberi solummodò pannum laneum levidenssem conduplicatum, ut pars à frigore conservaretur, foretque tepefacta. Sic *Numini Supremo* placet Simplicibus & innocuis Auxiliis aliquando benedicere. Quandoquidem verò *Fotus* cum *Spiritu Vini* tam prosperos habeat successus in compluribus *Inflammationibus* sedandis, quod fuit uberiùs demonstratum, in *Dissertatione* 5. ut & rursum in *Dissert.* 7. pag. 123 & 124. nequeo dubitare, quin idem *Fotus* præstantissimus possit egregiè inservire cruciatibus *Cancrorum* ærumnosius plurimùm mitigandis & sublevandis, si minùs valeat penitus tollendis. Et certò constat, nihil nocuenti ex usu hujus *Fotus* posse contingere, cùm multæ aliæ *Cancro* applicationes dolorem intendunt, & sæpè oleum flammæ adjiciunt. Post *fotum* lamina *Plumbi* tenuis parti adhibita mirè conveniet, ad acrimoniam humoris retundendam, & madorem ejusdem exudantem tutò exiccandum. Interim sic affectis perutile erit frequenter bibere de Apozemate confecto cum radice *Sarsaparillæ* & *Chinæ*, fantalo citrino, Antimonio crudo in nodulo ligato, additisque, si libet, passulis majoribus.

Siquod Emplastrum *Cancro* non exulcerato adhiberem, aliis omnibus Emplastris ego anteponerem *Emplastrum de Minio*, ut præstantissimum, cùm ita visum *Experientia* à mediocri nostrâ, tum quia Magno nostro *Harveio* præ
aliis,

aliis, in *Cancro*, hoc *Emplastrum* etiam placuit; ut id didici ab investigatore medicamentorum diligentissimo, & multo rerum usu consultissimo, Domino *Hans Sloan Baronetto*, nunc *Præside Collegii* insignissimo. Quinetiam verè dicere possum, me in doloribus mammaram, qui in metum futuri *Cancris* foeminas conjecerunt, nonnunquam adhibuisse *Emplastrum de Minio*, in linteo extensum, & à me priùs descriptum in *Dissert. 8.* & quâ ratione facilè citòque dolores isti sunt consopiti, & ab omni *Cancris* metu incolumes se præstiterunt.

In *Curandis Cancris* mulierum, semper inquirendum est, an supprimantur *Menses*, ut *Saphænâ* incisâ, *Pessariis* ex *Helleboro nigro*, aliisque *Menses* moventibus quamprimùm revocentur, eoque modo dira *Symptomata* partem infestantia leniantur aut amoliantur. Priùs dictis adjiciam, *Galenum* libro 2. ad *Glauconem* cap. 10. dicere, se sæpè *Cancrum* sanâsse, per sui initia, purgantibus humorem melancholicum medicamentis, aliquoties repetitis.

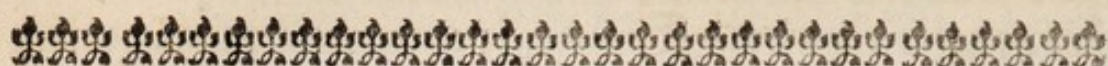
Et hæc ad *Artis peritos* hæctenùs dicta funto. Nunc deflectamus ad *Empiricos*, & *Impostores*, qui infallibilem *Morborum Incurabilium* vulgò promittunt curationem. Latrones ipsi sunt viri probi, comparatè ad hos perfidos nebulones, qui mendaciis & præstigiis multos graviter opprimunt, non audent

vi apertâ eisdem adoriri. Quidam hujusmodi circulatores *frusta carnis*, vitris inclusa, spiritu conservant, *Cancros* amant ista appellare, & spectanda aliis circumferunt, pro partibus *Cancris* exesis, miræque illorum curationis residuis testimoniis. Et hi perditæ homicidæ, dimidio pretii pacti priùs accepto, *Cautisticis* medicamentis & *corrosivis* exedentibus, *Cancrum* tentant, donec tandem vasis sanguinis exesis, tantum ejus flumen erumpat, ut unâ cum sanguine profluenti, vel paulò post, vita ipsa miserè effletur.

Neque minùs dolendum est, plures apud nos oberrare perfriçtâ fronte mulieres, quæ certissimam & infallibilem *Cancrorum* omnium curationem audent polliceri, eâque audaciâ strepitantes solent mulierculas incautas in retia sua allicere, ut lucello aliquo ex illis naçto mortem illis accelerent, infulsis suis & impropriis applicationibus. Memini unam ex hujusmodi impostoribus Dominam egregiam, mihi benè notam, & cujus salutem providere nonnunquam solebam, dum in *Flandriâ* medicinam *Familie Regiæ* facerem, his blanditiis compellâsse: *Ego plures centenæ, ego plures centenæ, Cancris laborantes, fœliciter curavi.* Quam quidem post asseverationem circiter decies repetitam, ea Domina interrogabat: *Ecquam fœminam, bona, curâsti?* Nomina mihi unam, solummodò unam illarum totidem, quas tu sanâsti. Quâ percontatione urgente & improvisâ consternata deceptrix se citò subducebat,

ducebat, nihil habens quod responderet, *nul-*
lam habens curatam quam nominatim proferre
poterat.

Si in locis solummodò incultis & agrestibus,
ubi defunt *Medici* docti, *Impostores* istiusmo-
di oberrarent, ignaris miserisque paucis men-
dacia sua venditantes, certè Crimen esset
nefandum, & multò deflendum; sed in hâc
Urbe amplissimâ, & frequentissimâ, ubi
Rex ipse in folio residet, ubi *Nobiles* to-
tius Regni cum familiis suis confluunt, ubi
Ordines Regni summi quotannis conve-
niunt, ubi *Leges* fanciuntur ad omnia gra-
vamina corrigenda, ubi denique stabilitum
est *Collegium præclarissimum Medicorum* doc-
tissimorum & peritissimorum; si, inquam in
hâc *Urbe Magnificâ* hi audaces & temerarii
homicidæ jam permittantur impunè grassari,
non licet id acceptum referre, defectui *Regia-*
rum gratiarum aut privilegiorum *Collegio*
nostro concessorum, vel *Legum* coercivarum
stabilitarum, aut *Censurum* nostrorum incu-
riæ; sed potiùs quorundam astutorum & cap-
tiosorum technis, qui crumenas luxuriantes
exhaurire benè nôrunt, qui in declarationibus
nostris accuratissimis verborum Mæandros
conquirunt, qui flexuosis sermonibus vincula
bonarum *Legum* ipsi nonnunquam perrum-
punt; & qui in omni *scirpo* vel negotiolo
nostro, in gratiam *Empiricorum*, amant *no-*
dum quærere, aut fabricare.

DISSERTATIO XI.

De Gangrænâ & Sphacelo.

Oct. 9. 1721.

UM plura jam priùs dixerim de *Tumoribus* calidis frigidisque, & quædam de cutaneis affectibus, ut & de *Ulceribus* atque *Vulneribus*, & cum ex multis eorum, aut contemptis, aut malè tractatis, aut in corporibus *δυσκροσία* languescentibus, nonnunquam superveniat *Gangræna*, horrendum quidem symptoma, & *Sphacelus*, extremum omnium, non inutile nobis videatur, pauca de *Gangrænâ* & *Sphacelo* nunc differere.

Non possum non multùm admirari, undè exteri omnes, tam docti quàm indocti, *Gangrænâ* vulgò vocaverint *Ignem Sancti Antonii*, cum nostri unanimiter illo Titulo insigniunt solummodò *Erysipelata*: Quis verò possit dubitare, in *Italiâ* Magnum illum Sanctum egregiè se gessisse, & plura in populam munia misericordia laudabiliter obiisse? Cum Mendici omnes in *Lombardiâ* solent

Eleemo-

Eleemofynam maximè implorare, venerando nomine Sancti *Antonii*. Et certè multâ observantiâ dignus est ornari, quicumque Sanctus in *Italiâ*, regione calidâ, semimortuos à *Gangranâ* valet restituere, & in *Angliâ* longinquâ, affectûs calidi & exurentis tutelam & patrocinium benignè suscipit.

Gangræna est incipiens & imperfecta mortificatio; *Sphacelus* est perfecta & totalis partis alicujus mortificatio. Sic ritè & propriè apud doctos distinguuntur; sed nos cum vulgo loquentes, ut sæpè convenit & oportet, nisi nugaces & phantastici volumus haberi, utrumque morbum *Gangrænae* nomine promiscuè insignimus. Cùm è contrâ *Chirurgi* nostri partem utroque affectu percussam amant vocare *Sphacelatam*. Sed *Græci*, primi nostræ Artis Magistri, utrumque morbum, ut nos, *Gangrænae* nomine complectuntur. Et sic *Hippocrates* est intelligendus in Aphorismo 50. Sectionis septimæ. ὀπίσσοισι ὁ ἐγκέφαλος Σφακελιώδης, &c. Quibus *cerebrum Sphacelatum est, intrâ tres dies intereunt. Quod si hos effugerint, sani evadunt.* *Galenus* in hunc Aphorismum dicit, *Gangrænam* per *Sphacelum* debere intelligi. Et sensus communis eandem interpretationem confirmat. Quis enim tam stupidus, ut putet partem verè mortuam, sive *Sphacelatam*, etsi ea fuerit minoris dignitatis in corpore, posse quocumque modo restitui, sanamque evadere. Potest, & debet *amputatione* tolli, & à cæteris *sanis* sic separari. Sed *Cerebrum*, pars principalis Dignitatis, & suprema corporis,

quæ est sedes primaria functionum animalium, & quæ continet *Glandulam* istam *Cartesianam*, undè exorti sint vortices imaginarii, & tanquam è seminario, plures lenticuli docti; *Cerebrum*, inquam, ipso *Sphacelo* putridum, quomodò possit *ullis diebus* restitui, reviviscere, & postrema instantia effugere, nequeo equidem comprehendere.

Itaque *Causæ*, *Signa*, & *Curatio Gangrænæ* sunt nobis nunc examinanda. Frequentissima omnium *Causa*, licèt non sit sola *Gangrænæ*, est intensa *Inflammatiō* partis. Quare *Galenus* nullam aliam ejus *Causam* agnoscit vel describit, in libro 2. ad *Glauconem*, cap. 9. ubi de *Causâ* & *Curatione Gangrænæ* differit. Et nuncupat *Gangrænas*, quæ ex magnitudine *Inflammationis* nondùm sunt factæ, sed sunt in fieri, aut brevi futuræ sunt *Mortificationes*. Itaque *Inflammatiō*, quæ tendit ad *Mortificationem*, *Gangræna* nominanda est. Sed difficultas quædam videtur, in comprehendendo quomodo calor partis intensus possit morbum frigidissimum, omni sensu omnique calore destitutum progenerare. Quod quidem dubium leviter tantummodò attingunt aut fermè prætereunt autores clari. Certum est verò magnum *Incendium* omnia in cineres citò redigere, formas rerum transmutare, & nisi tempestivè extingatur, nativum statum furibundè abolere. Et gravis combustio partis *externa* nunquam *Gangrænâ* comparabit, æquè ac *inflammatio* partis *interna*. Certum est etiam

Inflam-

Inflammationem efficere Tensionem, ex affluxu humorum concomitanti, eamque Tensionem five partis five membranarum præternaturalem sævos dolores excitare; qui dolores corporis, qualescunque aut quanticunque sunt, talem inquietudinem tantamque animo concitant ægrè affecto. Exindè dolor vires opprimit, easque idem permanens facit omninò succumbere. Et denique viribus à dolore deletis, *vita* partis prægravatæ, & cruciatibus exhaustæ, sensim perit, & locum dat *Gangrænæ*. Calor porrò intensus tumefacit partem, humoribus superfluis replet, omnemque illorum *transpirationem* è parte inflammatâ prohibet, ut *febris* exurens illorum exitum intercludit è poris totius corporis; quin & incendio suo ingenti temperiem partis nativam subvertit, spiritus eam vivificantes pessundat, suffocat, & interimit. Undè ocyùs occurrendum est *Inflammationibus*, quæ ad *Gangrænam* tendunt. Siquidem *Inflammationes* pænè omnes, si persistant, aut irritentur aliquamdiu impropriis medicamentis aut applicationibus, facilè sunt obnoxia *Gangrænæ* insecuturæ: Quia vires corporis, & præsertim partis affectæ, ab illis franguntur, opprimuntur, & tandem funditùs delentur.

Sanè *Pestem & Malignas Febres* esse summè *Inflammatorias*, testantur præsertim *Stigmata Pestilentialia*, livida, nigra, cyanea aut cœrulea, five *mortificationes* per corporis superficiem diffusæ, & à summâ *Inflammatione*

illas diffusas præcedente oriundas. *Carbunculi* aut *anthraces* ardentissimi, carniū putrilagine, Bubones Pestilenciales, sive Tumores gravissimè cruciantes, & in *Abscessus*, legitimam progeniem *Inflammationum* terminantes, & denique os ventriculi *sphacelatum* in cadaveribus *Pestilentibus* repertum, propter halitus calidissimos à vicinis visceribus inustus & fursum ascendentes; ut nihil dicam de *Petechiis*, faucium inflammationibus, aliisque *Erysipelatosis*, atque horrendis *Februm* malignarum symptomatis. Sed & ipsa *curatio* ejusmodi *Februm*, si fortè contigerit, idem demonstrat, cum futura sit per *Sudores* vehementissimos, nunquam præproperè interpellandos, & qui ab incendio interno erumpenti foras emittuntur, & expelluntur. Quinetiam *Febres* alias *Acutas* sive *Putridas*, esse reapse *Inflammatorias* (etsi *Inflammationes* partium singularum illam denominationem magis usitatè, & vulgariter assumunt) testantur præsertim *ardor* exurens *Cutis*, maxima celeritas *Pulsus*, *Lingua* arida, *Sitis* magna, aliaque symptomata, quæ ex calore aucto, perspiratione interpellatâ, & humoribus passim commotis, atque in *Ventriculo* præsertim exagitatis, multum pendent, non ita ex flammâ, vel *Flammulâ* fictitiâ *Cordis*. De *Febris* verò, quæ cum *dolore* partis insigni conjunguntur, nulla est dubitatio, cum omnium Medicorum consensus declarat illas esse propriè *Inflammatorias*. Quanquam & lis ista, sive autorum dubitatio, de *Februm Acutarum* ha-
rum

rum vel illarum *Inflammatione*, fit de verbis non de rebus disceptatio. Quòd si transeamus ab *Inflammationibus* vehementissimis considerandis ad minores aut minimas, quoad magnitudinem partium affectarum, sæpè illas contemptas & ludificationi Chirurgorum inservientes, *funestos* nonnunquam exitus, nimirum *Cancros*, *Gangrænas*, & *Sphacelos*, ex levibus *Vulnusculis*, *Ulceribus*, aut *Puncturis* malè tractatis, observare possumus. Dixi superiùs, cùm de *Ulceribus* differerem, quantæ & quàm periculosæ *Inflammationes* nonnunquam contigerint ex puncturis digitorum manûs, & derafione nimiâ & nocivâ clavorum pedis, ab *oleosis*, *unguentis*, & *emplastris* præpostere adhibitis; & quàm facilis fuerit puncturarum istarum, & vulnuscutorum curatio solummodò observando, & sequendo primum illud præceptum *Hippocratis* de *Vini* usu externo, in principio libri sui de *Ulceribus*: Quin & usum saluberrimum ejusdem præcepti præclari aliquoties vobis inculcavi, cùm de *Vulneribus* & *Ulceribus* disceptarem.

Ad omnes *Inflammationes* partium maturiùs compescendas, nihil internum existimo ferè utilius aut efficacius, solutione unius unciæ *Nitri*, in libris duabus vel tribus aquæ communis, addendo *Coccinellæ* grana duodecim, lacchari uncias tres; si nempè biberit ægrotus uncias quinque vel sex tertiâ aut quartâ quâque horâ. Et *Nitrum* ipsum præfero ad refrigerium partium comparandum, *Sali prunella*, quæ conficitur ex *Nitro* ab igne fuo.

fuso, & cum floribus Sulphuris accenso. Quin & omnibus Emulsionibus refrigerantibus, in eundem finem, *idem Nitrum* sic exhibitum potest vel anteponi, vel æquiparari.

Sed quæret fortassè quispiam lepidus, si *Gangrænæ* toties acciderint, ex *Inflammationibus* partium, & ex adhibitâ in illis praxi imperitâ, quomodò possit unquam contingere, ut *Magnus Imperator*, non *Persicus* iste *Cambyses* sed hujus seculi, *Ludovicus* ille *Magnus*, nuperus terror orbis *Christiani*, *Gangrænâ* affectus & deletus fuerit, in *pedibus* suis *Magnificis*, quibus diu (heu quamdiu!) conculcaverat vicinas omnes *Provincias*, & quibus prope protriverat omnes *Potestates Europæas*, nisi *Dux Anglicus* invictissimus vim vi fortiter repulerat; cùm interim stipatus ille fuerit, communitusque *Medicis* pluribus *doctissimis*, *Gallicisque Chirurgis* peritissimis. Verùm enimverò ità statutum est *Legibus Naturæ* suspiciendis, quæ sunt sancitæ longè majore *Autoritate* & *Immutabilitate*, quàm *leges* illæ qualescunque *Medorum* & *Persarum*: Statutum est, inquam, ut *Principes summi*, pariter atque *infimum vulgus*, sint *subditi* vel *obnoxii* pluribus *infirmis* & *morbisque* periculosis, neque *immunes* sint, quantumlibet *excelsi*, ab *ærumnis* communibus, & *humanis calamitatibus*. Quod ad *Regem* illum *Magnum* speciatim attinet, fuit *Homo*, nequaquam *Immortalis*; fuit *grandævus*, & *indulgentiâ* quâdam *Naturæ*, sive pro *emendandis*, sive *corrigen-*
dis

dis multis populis vicinis, plures attigit annos omnibus suis *Regiis Majoribus*; sed splendidissimè vivebat, mensa dapibus elegantissimis, quas Ars Coquinaria aut exquirere aut excogitare possit, fuit abundè instructa; *Vinum* optimum *Burgundicum* quotidie pro potu; ostrea nostræ *Colcestriæ* illi deferebantur saltem bis in septimanâ; & si *cælis* descendissent, aut uspiam gentium fuissent reperiunda, non illi defuissent *Nectar & Ambrosia*. Et non ità mirum est, hanc tantam mensæ Magnificentiam, quæ in *Rege* juvenili non esset adeò reprehendenda, posse plurimum lædere & inflammare corpus *senile*, tenerum, & pænè *octagenarium*. Sed & præ aliis *Gangrænæ* hujus causis, visum est nonnullis principem locum obtinere, quòd impulsus ardenti Zelo sive permiserit, sive imperaverit, ut permulti innocentes viri, indigenæ sibi que subditi, aut in arce *Parisiensi*, aut in carceribus subterraneis abditè putrescerent, & ex *Gangrænâ* perirent, propterea quòd in *Sacris* non poterint obtemperare ejus libito, arbitrio, aut *Edictis* obsecundandis. Sed arcana Imperii sæpe sunt supra captum inferiorum.

Dixi hæctenùs de *Gangrænâ*, quæ ex *Inflammatione* partis exoritur, sive incendium illud primò exarserit, à causis internis, aut erroribus variis in *Diætâ*, sive fuerit ex applicationibus externis parti impropriis. Et hujusmodi *Gangrænas* præcedunt cruciatus gravissimi, eosque propè imminentes concomitatur *coloris* immutatio ex *rubicundo* primùm in *flavum*,

vum, deindè in *fuscum* aut *lividum*, & denique in colorem *nigricantem*. Et tandem Tumor, qui fuit tensivus, ex conferto humorum affluxu, & spiritibus tumultuantibus, flaccescit, & mollis evadit, instar *Oedematis*, aut pomi putridi, adeò ut si pungatur aciculâ, vel scalpello conscindatur pars affecta, nullum omninò, aut minimum perferat eadolorum. Adde etiam *Signum* notatu dignum : Nempè si pars non recurrit, vel non redit in priorem suum statum, postquam digito fuerit compressa, ut solet in pristinum statum regredi pars digito compressa in *Oedemate*, signum est *Gangrænæ*, ferèque profundæ.

Gangrænâ ex causis *Venenatis*, unâ cum satellitio suo symptomatum deplorato, quæ *Febrem Malignam* concomitantur, qualia sunt sævi Dolores, Vomitus, Syncope, Delirium, & nigra plerumque macula sub pustulâ delitescens, *Æsculapiis* nostris subijcimus, non operationibus *Chirurgorum* frustraneis.

Verùm *Gangrænâ*, quæ ex frigore intenso, aut *gelu* communi in Septentrione contingit, considerationem meretur nostram. Etenim frigus pertinax & immite plurium viatorum pedes & manus, nasum aut aures ita stupefacit, ut vita omnis partium congelatarum adimi soleat, nisi proprium auxilium talibus adhibeatur. Modus vulgaris in *Boreâ* partes ita rigescentes restituendi, est *nive* vel aquâ gelidâ aliquamdiu confricare, antequam igni accedant vel hypocaustum ingrediantur. Memini

in acerrimâ apud nos hyeme, cùm *Nix* profunda agrum nostrum undiquaque tegeret, iste mos gelidas partes restituendi, à me publicè advertebatur. Neque verò partes solummodò extremas & externas obtundit *Gangrænâ* frigus hyemale, sed & *Cerebrum* ipsum quandoque impetit. Viatores enim *Sueci* & *Dani* iter suum vulgò faciunt in rhedâ apertâ, & nusquam tectâ; adeò ut si quispiam istis vehiculis iter conficiens fortè obdormisceret, morte pro certo corripereetur, & statim ex morbo attonito, *Apoplexiâ* aut *Sphacelo* periret. Undè omnes invicem excipiunt dormituriem amicis colaphis, calcibus, aut clamoribus, quasi proficiscerentur in quâdam *vervecum patriâ*, vel *Abderitanâ*.

Præstantiam hujusmodi *Curationis Gangrænæ* à frigidâ scil. causâ, per *frigida* admoda, sæpiùs experiuntur pauperes, pannis vilibus tritisque obsiti, minùsque idoneis ad resistendum frigori hyberno, quàm divites vestimentis commodis calidisque circumtecti; undè contingit non ità pridem, ut tanta tàmque mira conservatio *Pedis Gangrænâ* correpti præclarè succederet Domino *S. O.* Equiti aurato, cùm ex Consultatione adhibitâ Medicorum cum Chirurgis *Tibia Amputationi* adjudicaretur. Paupercula enim illic adveniens, & rumorem domesticum *Amputationis* fortè auscultans strenuè contendebat, se posse Dominum curare, sine membri jacturâ, & statim ea consulebat, ut *Tibiam aquæ Frigidæ* aliquamdiu
immer-

immergeret: Quâ ratione calor in partem pænè demortuam revocatus est, ægerque citrà discrimen evasit, & sine *Amputatione* peractâ; ut id didici à locuplete testimonio. Sed & porrò consulit *Vander Heyden* integerrimus, *ut partes frigore rigescentes in Frigidam aliquoties renovatam, mediæ ad minus horæ spatio immergant, ut calor partis nativus resuscitetur, & prætereà monet, ut Vini haustus nuce Moschatâ aut Cinnamomo aromatizatus interim liberaliùs assumatur.* Quæ quidem ultima cautela non inutilis videtur, ad vires in eo casu corroborandas, & exindè calor extinctus parti retroducatur. Alia etiam ejus cautio, sat vulgaris, commoda videtur, nè scil. nimis citò ad ignem sic affecti accedant, postquam partes rigescentes Rubedinem vividam contraxerint, & fuerint Sapone diligenter peruncti.

Sed mirum videri potest subtilibus rerum æstimatoribus, quomodò frigida frigidis auxilium suum ferant, cùm in scholis jam olim stabilitum est, quòd *Contraria Contrariis curentur*, & quo decreto nullum in Medicinâ communius. An quia ita naturâ statutum est, ut nullum Proverbium, Axioma, aut præceptum generale fuerit prorsùs immune à quibusdam exceptionibus? An quia *Similia Similibus gaudent*? Ideoque ut ignis, & spiritus vini igneus combustarum partium ignem excruciantem celeriùs aliis extrahere perhibetur, ita nix & aqua frigida partes frigore rigescentes amico levamento foveat, &

vitam

vitam quandam novam partibus pænè emortuis *sympathiâ* quâdam restituunt.

Ut priùs maximè dixi de *Gangrænâ Inflammationem* insequente, ita & ejusdem *Curatio* præcipuam nostram considerationem videtur mereri.

Mutatio *Inflammationis* in *Gangrænâ* ex puncturis aut incisionibus partium illarum nervosarum, & maximè sensibilium, tendinibus compluribus repletarum, in digitis manuum pedumque, aliis omnibus methodis citiùs, tutiùs, & jucundiùs inhibetur, dolorque omnis atque inflammatio partis citissimè tollitur, meâ saltem sententiâ, fovendo *digitum læsum*, aut illum paulisper immergendo, in *Vinum rubrum calefactum*, modò vinum sit purum, non adulterinum, quousque dolor prorsùs compefcatur, & quo tempore digitus involvendus est duplici linteo in eodem vino madefacto, & aliquoties repetito, si opus fuerit, aut si dolor aliquantisper redire acciderit.

Sic etiam *Ulcera & Vulnera*, quæ quocunque modo corripuntur *Inflammatione*, & in *Gangrænâ* tendunt, ocysimè solent à Truculentiâ *Inflammationis* liberari, (si anodynæ applicationes fuerint frustraneæ) vino rubro juxta *Hippocratem*, vel si nonnunquam *spiritu vini* tepefacto aliquamdiu foveantur, & interim evitetur *oleorum, unguentorum, & emplastrorum* adhibita constipatio; eorumque
loco

loco rasura lintei sola, eodem spiritu sæpius imbuta, vel cum *Spiritu* aut *Oleo Terebinthinae* conjuncta, *Ulceri* applicetur. Atverò *Inflammatione Ulcerum & Vulnerum* sic sublatâ, tutus erit postea usus *Digestivorum, Mundificantium. & Epuloticorum*; ubi ejusmodi requiruntur.

Sic etiam *Inflammatiô*, quæ nonnunquam exoritur in corporibus *δυσνεκασία* vitiatis, ex applicatione *Epispasticorum*, nunc inter scapulas, nunc aliis partibus, à capite ad calcem, in morbis quamplurimis; & quæ *Inflammatiô* quandocunque in *Gangrænam* tendit, doloribus excruciantibus, & *nigricanti* colore comitatam, facilè citòque profligatur, imminensque periculum propulsatur, ut id nonnunquam mandando vidi, solo duplici linteo sæpè imbuto in *Vino rubro*, vel *spiritu Vini* calefacto, & parti cruciatæ sæpè admoto, per dimidium horæ; tandem imponendo tale linteamino vino vel spiritu vini madefactum, spretis interim & repudiatis oleosis omnibus & emplastris.

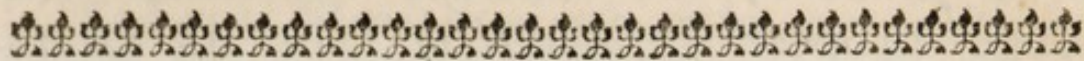
De *Epispasticorum* istâ *Inflammatione* quandoque periculosâ, & ex quâ nonnulli, licèt id fortassè rarò, nostrâ ætate interierunt, eò magis inductus sum vos monere, quia mos communis nunc apud nos invalescit, ea longè frequentius, longèque plura adhibere, variis corporis partibus, quàm unquam fuit edoctum, vel ad praxin revocatum, in ullâ ætate majorum

rum nostrorum præclarissimorum. Ideoque inter tantum, tamque frequentem, hodiernum usum *Epispasticorum*, sive rectè sive secùs, nihil nocebit, si vos meminerim de præstantissimâ illâ utilitate *vini calefacti*, & *spiritus vini* extrâ adhibiti, ubi pars vesicata lævioribus doloribus crucians, & simul nigrescens, *Gangrænam* esse præstò interminatur.

In majoribus *Inflammationibus*, sive *Gangrænâ* membrorum integrorum, *Galenus* in compendio suo curandi ad *Glauconem* Philosophum consulit, ut plurimum sanguinis concreti & coagmentati evacuetur per profundas *Scarificationes*, ut proindè reliquum humoris infarcti meliùs perspiret: *ὑπολοίπω διαπνοῆς ἀγγείων*. Etenim nequeunt se attollere arteriæ, aut pulsus earum contrectari, nisi libertas quædam humoribus eundi & redeundi exinanitione restituatur.

Hoc *Galenus* consilium de *Scarificatione*, Medici omnes & *Chirurgi* uno ore dehinc secuti sunt. Itaque sanguinis infarcti copiâ sic satis detractâ, vel emanare permisâ, medicamenta adversùs putredinem sunt parti *scarificatæ* protinùs imponenda: Cujusmodi sunt, secundùm *Galenum*, farina orobi, aut ciceris amari, aut farina lolii, aut fabarum, cum oxymelite. Si fortius medicamentum fuerit imponendum, jubet adjicere *Sal*, & trochiscum *Andronis*, aut *Polyidæ*, aut *Pasionis* tenuissimè tritum, qui omnes describuntur à *Nic.*

Myrepso, in Sectione 42. de Pastillis. Nos adhuc retinuimus trochiscos *Polyidæ* seu *Sphragis Andromachi*. Videtur etiam posse ritè abluī membrum, post scarificationem aquâ *salsâ* in quâ fuerint dissoluta, *Oxymel Scilliticum* & *Unguentum Ægyptiacum*, cum spiritu vini. Quod quidem *Unguentum Ægyptiacum*, à majoribus nostris olim inventum, aliis multis videtur in usum illum tutius, eâque ratione prudentius, & efficacius, venenatis istis, magis corrosivis aut causticis medicamentis, quæ ex *Sublimati* & *Arsenici* genere infami sunt à recentioribus audaculis excogitata. Itaque usum *Arsenici* aut *Sublimati Corrosivi*, in *Gangrænâ*, gravatim permittimus, nisi in casibus deploratis, sed *Præcipitati rubri* usum libenter accipimus; neque prorsus reprobandus est *Mercurius dulcis*, solutus cum aquâ calcis, & *spiritu vini*, si lintea duplicata calida, in illis imbuta, *Gangrænæ* adhibeantur & satis sæpè repetantur. Usum *Arsenici* maximè interdiciamus, pro facultate nostrâ, cauponibus omnibus vinumque confundentibus, nè ipso vino suo venenato ægrotantes occidant, cum externè adhibetur, & nè ipsos Sanitatis custodes fortè lædant, in *conviviis* concelebrandis, jucundisque animorum studioforum relaxationibus: Quandoquidem arcus ingenii foelicissimi non debet semper intendi, sed post usum debitum remitti, nè vires ejus nimis enerventur, & infringantur.

DISSERTATIO XII.

De Herniis.

Jun. 15. 1720.

NON delirabat, neque dementiâ afficiebatur primus ille Atomorum investigator vel inventor *Democritus*, cùm ità effusè rideret, & ineptias hominum multiplices perpetuò derideret; neque *Sapientiæ* fuit expers *Heraclitus*, cùm misérias omnibus communes ità moestè miseraretur, & humanam fragilitatem lacrymis inexhaustis singulariter defleret. Inter innumeras verò hominum misérias, quibus omnes obnoxii, non exiguum locum obtinet *Herniarum* multitudo, quæ tametsi oculis alienis vulgò latet, & verecundia multorum diligenter eas celat, tamen millies sunt frequentiores hujusmodi *Tumores*, quàm plerumque nobis videntur. Nunquam clariùs innotuit *Herniarum* multitudo, quàm cùm *Antistes* sive *Prior Cœnobii Cabriensis* in *Aulam Gallicam* adveniret, nimirum à *Rege Magno* accersitus ex *Occitaniâ* sive *Languedoc*, propter *Arcana* sua *Infalibilia*, gratis distributa, eâque ratione foeliciùs succedentia, utpotè *Divinâ Benedictione* Opera bona

mirè juvante; sed maximè accersitus tam longè propter *Infalibilem* suam ità ratam *Herniarum* curationem. Sed obiter paulò dolendum est, *Medicos* peritissimos eruditissimosque nunquam esse, nunquam fuisse *Infalibiles*, cùm plebecula insipiens suo periculo experitur, & facillimè credit *Empiricos* pænè omnes eâ facultate pretiosâ miris modis esse donatos; & nescio equidem quot undique Sacerdotes, præter bonum *Patrem Cabriensem*, Sacris suis Arcanis refertum, vel sunt *Infalibiles*, vel multùm volunt ità haberi, primariâ tamen *Infalibilitate Pontifici Romano*, ut primo ejus inventori, custodique ejus vigilantissimo, jure concessâ.

Quicumque *Herniâ* intestinali vel omentali debilitatur, summoperè debet cavere, à ventriculo cibus incongruis replendo, spiritibusque furibundis nimis perturbando, & à *Colicis* doloribus spasmissque excitandis, atque à *Tussi* importunâ contrahendâ, quoniam istæ corporis concussiones ac tumultus solent *Hernias* horridè amplificare. Siquidem nôvi Dominam permodestam, quæ *Colicis* doloribus excruciatâ, ramicem *Umbilicalem* tamdiu celaverat à nostrâ cognitione, donec tantò erumperent intestina unâ cum Omento, ut ex eâ causâ deploratâ, duobus scilicet hostibus cum viribus unitis atrociter miseram convellentibus, vitam repentè redderet.

Sed

Sed quia *Peritonæi* relaxatio, aut ruptio est causa primaria *Herniæ* Intestinalis & Omentalis, membranam illam, vel totius Abdominis involucrium, paucis speciatim expendamus.

Peritonæum est membrana tenuissima, latioribus aranearum telis simillima, quæ quoniam omnibus visceribus in Abdomine contentis περιτέλλει, id est, circumtenditur, *Peritonæum* dicitur. Substantia ejus membranæ est, ut laxari & distendi facilè possit, quemadmodum solet turgescere, naturaliter in *gravidâ* muliere, morbosè in *Hydrope Ascite*, & *Tympanite*; & similiter ea se contrahit ac detumescit, post partum infantis, post aquarum evacuationem, & post flatus ejectos, aut evanescentes. Tenuis est etiam hæc membrana, nè pondere graviori premat, aut partes subjectas offendat; & denique firma est aut firmissima, nè distenta aut concussa facilè disrumpatur.

Credebant veteres Anatomici *Peritonæum* habere septem vel octo Foramina, nimirum pro transitu quatuor vasorum umbilicalium, æquè ac aliorum; & *Sennertus* eruditissimus, qui non ità pridem floruit, sæculo præterlapso, regnantibus *Jacobo* & *Carolo* primo, tam recens cogitabat, vasa feminina, non sub *Peritonæo*, sed per membranam illam transeuntia, illabi in testes, extrà abdomen virorum collocatos; sed recentiores multò magis curiosi viscerum perscrutatores nusquam in eo reperiunt,

periunt, nisi duo solummodò foramina, in sano ac naturali ejus statu, Unum pro aditu *Oesophagi* in *Abdomen*, & alterum pro egressu intestini *Recti*, ad exonerandas fæces. Et similiter veteres existimabant, membranam *Peritonæi* fuisse duplicem, & sic judicabat clarissimus *Fernelius*, sic etiam censebat *Andreas Laurentius*, insignis Anatomicus, uterque post inceptam Centuriam 15^{am}, & uterque credebat *duplex* esse *Peritonæum*; cùm recentiores concludunt, *nullam* id habere *duplicationem*; adè ut verisimile videatur sapienti rerum æstimatori, non modò *quot homines tot vulgò sententias*, sed & *quot sæcula, tot fore sive Inventa, sive Commenta Anatomica*. Veruntamen sicut æmulatio laudabilis bonos sæpè excitat ad excellendum aliis in Republicâ, ita ambitio eminendi aut ditescendi vesana non modò cives exagitat ad scelera perpetranda, sed & curiosos complures, imò doctos, medicosque claros nonnunquam incitat, alienas observationes qualitercunque utiles despiciere, aut vitio vertere, prisorum temporum scientias contemnere, suas laudes inanes clanculùm crepare, aliorumque merita æquissima nimis ægrè ferre.

Interna *Peritonæi* superficies glabra est, lævis, & humore quodam perfusa aut illinita, nè intestina aliaque viscera quæ contingit & complexu fovet, lædat; è contrà externa ejus superficies inæqualis est ac fibrosa, quò meliùs adhæreat musculis abdominis.

Jamque dimissis Anatomicis ad *Herniarum* considerationem redeamus.

Hernia omnis est vel Inguinalis, *Bubonocèle* dicta, vel tumor aliquispiam Scroti, vel Umbilicalis. Cùm *Hernia* se sistit in inguine, habetur tantùm *imperfecta Enterocele*, cùm descendit in Scrotum, dicitur *Perfecta*. Inguinalis sæpiùs accidit Infantibus, à solâ relaxatione *Peritonæi*, idque plerumque relaxatur à temperamenti humiditate, quæ facilè reddit eos obnoxios istis membranæ relaxationibus. Etenim cùm Infantes humidissimo temperamento præditi, destituti omni ope relinquuntur à morosis vel incuriosis nutricibus, ultrâ modum flere, diuque ejulare, sine adhibitâ misericordiâ, tunc facilè prolabitur intestinum, desuper compressum à querimoniâ flebile & immodicâ, in sedem *Inguinis*, nunc ex uno latere, nunc ex utroque. Et istiusmodi *Herniæ Infantum* sæpissimè curantur solâ commodâ deligatione. Non ita pridem solâ deligatione per fasciam lineam duorum digitorum latam, & quasi quatuor vel quinque ulnas longam, curabam Infantem in ambobus inguinibus *Herniosum* ex hâc causâ, cui Dux invictissimus, & Princeps Celsissimus *Eugenius*, cùm apud nos, temerè dicam an nimis benevolè versaretur, infensis scilicet temporibus, & quo tempore fuit huic Infanti, pro humanitate suâ, susceptor *Fidei Reformatæ* catholicus, inter Baptismum. Post repositionem Ileï intestini,

O 4

admotis

admotis pannis calidis, & inclinato imprimis capite, cruribusque elevatis, & remotâ priùs protervâ istâ nutrice, succedaneam ego instruebam, quomodò se gereret in deligando aptè partes infirmas; & prætereà illam monebam, ut plures ejusmodi fascias compararet, atque in promptu haberet, ad immundas, quoties opus esset, commutandas. Sed neque interim omittebam pulveres Testaceos tenellulo aliquantisper exhibere, ad tormina ventris prævenienda, syrupumque de cichoreo cum rheo, vel alias Rhabarbari infusiones, ad alvum modicè laxandam, partesque debiles & relaxatas corroborandas.

Verùm in *Herniis* Inguinalibus Adultorum longè aliter se res habet. Etenim *Bubonocele* virorum oriunda ab intestino, vel epiploo, vel utroque illapso, & in inguine suffocato, nimirùm aditu vel transitu alimenti per intestina, qui liber & patefactus esse debuit, penitùs intercluso, à fæcibus istic induratis, gravissima parit tormina, subversionem motûs intestinorum peristaltici, vomitus enormes, Iliacamque passionem: Siquidem descensus fæcum alvi deorsùm sic obturatus, naturaliter per gulam regurgitat, aut fursùm regreditur, & per vomitum pertinacem fæces exonerantur. Et tunc nulla curatio restat, cùm reductio nequaquam possit effici, vel operâ *Chirurgicâ*, vel emollientibus fomentis & cataplasmatibus, nisi difficillima ista maximè excrucians, & periculosissima, per sævam *operationem Chirurgicam*;

cam; nimirum incisâ leniter cute, membranâ adiposâ, & tandem incisâ annulis musculorum abdominis, sic dictis *annulis*, quia fibræ duorum musculorum obliquorum descendentium, & externorum, obliquè descendunt à fursum in deorsum; & fibræ duorum obliquè ascendentium musculorum, & internorum, feruntur & ascendunt etiam obliquè à deorsum in fursum. In his diffecandis maxima est habenda cura, nè intestinum ipsum fortè pungatur. Id enim ex se *lethale*, præter summum vitæ discrimen ex ipsâ *operatione*, quantumvis peritè celebratâ, ex dolore scil. acerbissimo, & viribus omnibus dolore isto ademptis. Sed hi cruciatus nonnunquam miseris subeundi sunt, hæc carnificina necessariò est ferenda, si operatio efflagitetur, ad vitam languidam producendam, & ad intestinum in suâ sede reponendum. Quocircâ oporteret his Tumoribus affectos quamprimùm confugere ad *Chirurgum* peritum, & in rebus Anatomicis versatum, potiùs quàm ad fabricatores fasciarum vulgares, multò minùs ad fœminas fabricatrices, in Anatomicis rudes & imperitas.

Post diram istam operationem, *Chirurgus* leniter reponit intestinum intrâ abdomen, & si adhæreat uspiam intestinum inguini, propter viscidos humores ibidem stagnantes, tunc debet separari prolapsum intestinum scalpello ab adjacentibus membranâ quibus adhæsit, antequam ejus reductio fieri possit. Si nihil fuerit illapsum præter intestinum, quod in suam
fedem

fedem manibus reponitur per foramen ampliatum, annulis dissectis, tunc operatio absolvitur. Quòd si *Epiploon* simul fuerit illapsum, tunc forti ligaturâ *Epiploi* factâ, quoad poterit intùs, tota ejus portio, quæ fuit aëri exposita, ocyus est abscindenda, metu *Gangræne*. His demùm peractis, & intestino atque epiplooo repositis intrâ abdomen, dolores priores, remotâ causâ, evanescent; & sacculo inguinali exinanito, & à congestis fordibus mundato, *Chirurgus* introducit foramini inciso turundam eo tempore illinitam vitello ovi cùm oleo mixto, & penicillos incisioni adhibet, quos tegit Emplastro astringenti, & comprimentia linea densiora, vino tepefacto madida, Emplastro superimponit, opusque suum concludit commodâ deligatione. Verùm hæc omnia meliùs perdiscuntur *ἀποψία*, sive oculari inspectione, quàm quâvis nostrâ, vel alienâ descriptione.

Et ejusmodi *operatio* periculosissima nonnunquam perficitur in *Enterocèle perfectâ*, sive prolapsu intestini in *Scrotum*, ubi suffocatio contingit, sequiturque exindè *Iliaca passio* miserabilis. Sed *sectio* ista crudelis, & maximè dolorifica, nunquam temerè tentanda, pariter atque *Amputationes* membrorum, neque unquam sine consilio adhibito *Medicorum* aut *Chirurgorum* peritissimorum & prudentissimorum. Est enim extremum omnium remedium, neque attentandum, nisi maximâ urgente necessitate, & reliquis omnibus præ-

sidiis

fidiis incassum prius adhibitis. Atque (heu!) tunc temporis vires corporis solent esse nimis attritæ ad operationem istam quicquam tutò subeundam. Sed agite an tanti interfit vivere miseram vitam? Nonnè requies æterna, & immortalitas in procinctu oblata, his cruciatus & equuleis bono viro longè præstabiliores? Quot, & quàm præclarè dicta sunt à *Philosophis, de contemnendâ Morte?* Quàm copiosè, quàm probè, quàm splendidè dicit *Cicero* super illud argumentum, in aureo illo libro *Tusculanarum Quæstionum?* Quali voluptate differuit *Socrates* in *Phædone Platonis* de mortalitate deponendâ, ante præsentis veneni haustum! Quali æquanimitate bis legebat *Phædonem Cato Uticensis*, antequam sibi mortem voluntariam conscisceret! Quanta *Romanorum* fortissima moriendi exempla ad *Gloriam* solummodò consequendam ab Historicis proponuntur! Quot undique milites vulgares, *Heroicâ* fortitudine præditi, in proelium dubium, hostique cedens, tanquam ad Epulas, alacriter descendunt! Certè Mors cunctabunda, miseris diuturnis plena, aut doloribus excruciantibus patientiam omnem defatigans, fato brevius leniusque conficienti minimè est anteferenda.

Et quantiscunque *Mortis* terroribus improbi concutiantur, aut quomodocunque liberati ab ejus metu videantur temerarii multi, despondentes, vitæque pertæsi, cum sibi mortem inferunt vel accersunt voluntariam; tamen *Boni*
nostri

nostri & *Innocentes* fursùm conversi, inter maxima vitæ pericula possunt lætari, & fato appropinquanti dicere hujusmodi:

“ *O præclarum diem*, novisq̃ue Animæ
 “ Natalibus & præstantioribus insignitum,
 “ cùm ex hoc corporis ergastulo, ab his sen-
 “ suum illecebris, voluptatum inanium prædo-
 “ minio, scelerumque colluvie & contami-
 “ natione omninò liberabimur! Oh diem Gau-
 “ dio optatissimo abundantem, votorum om-
 “ nium terminum & Coronam, cùm *Patrem*
 “ nostrum *Omnipotentem*, qui existentiam,
 “ vitam, salutem, facultatesque nobis benignè
 “ dedit, propinquiùs clariùsque suspiciemus!
 “ Cùm *Servatorem Dominumque* nostrum,
 “ infinitâ suâ Gloriâ irradiatum, super omnes
 “ exaltatum, super omnia triumphantem,
 “ *Mosè, Eliâ, Abrahamo, Prophetis &*
 “ *Apostolis, Angelis* innumeris, cæterisque
 “ *Spiritibus* beatissimis concomitatum, pleni
 “ exultatione ineffabili reverentissimè adora-
 “ bimus! Cùm ultrà sublunaria fursùm rapti
 “ cœtum *Animarum Cælestium*, omnisque
 “ culpæ expertium immigrabimus! Cùm *Hip-
 “ pocratem*, aliosque *Principes Medicinæ*
 “ admirabiles; cùm *Cicronem Catonemque*
 “ suum, cùm *Socratem*, ejusque discipulos il-
 “ lustres, moribus sanctos, ac pænè Divinos;
 “ cùm *Aristidem, Antoninum, Epictetum*,
 “ aliosque omnium gentium, ævorum, popu-
 “ lorum, innumerabilem multitudinem, vir-
 “ tute, innocentia, aut pietate illustratos, si
 “ *Deo*

“ *Deo Omnipotenti* placet, coràm videbimus
 “ & dignoscemus; cùm opera Magnificentiæ
 “ *Divinæ* penitùs perspecta habebimus; cùm
 “ ordinem, motus, magnitudinem veram, na-
 “ turamque veram sublimium *Luminarium*
 “ planè conspiciemus; cùm Incolarum Cœ-
 “ lestium splendorem summum, occupationes
 “ sanctas, & provincias assignatas intueri;
 “ cùm illorum Beatitudinem participare; cùm
 “ donabitur potestas Sociis tàm sanctis con-
 “ suescere, & sine quocunque sceleratorum
 “ consortio; cùm denique *Intellectus* noster
 “ nunc obscurus, ignarus, plenusque imper-
 “ fectionum, caligine omni dissipatâ, radiif-
 “ que illustribus effulgens, *Scientiâ universâ*
 “ illuminabitur, & fortassè in mundos invisi-
 “ biles tunc longè penetrabit, erimusque In-
 “ telligentiâ *Deo* ipsi non multùm absimiles,
 “ si finitum *Infinito* quocunque modo possit
 “ assimilari: Quandoquidem ab *afflatu Di-*
 “ *vino* melior pars nostri cœlitùs est exorta”.

In præsentì *Bubonocèles* vel *Enterocèles* cu-
 ratione per Incisionem, non est hic prætereun-
 dum, quod *Valescus de Tarentâ*, Medi-
 cus insignis *Monspelii*, qui floruit circa
A. D. 1382. in *Philonio* suo *Pharmaceu-*
tico, & Chirurgico, capite de *Herniis*, tra-
 didit. Nempe, qui *cacochoymicum, aut im-*
becillem, aut quoquo modo redditum debilem,
aut senem, præsumpserit per incisionem cu-
rare, manifestissimè desiderat, vel inquam
meretur, Homicida nuncupari.

Hernia Omentalis, vel *Umbilicalis* vulgò fit dilatato Peritonæo, non rupto, ut id solet contingere in Enteroccele. Dicitur solummodo dilatari Peritonæum in ramice *Umbilicali*, eò quòd haud magna Omenti portio possit erumpere, quia id alligatur ventriculi fundo, colo intestino, & spinæ dorsi. Nimirum hæc fuit sententia clarissimi Medici, *Fabricii ab Aquapendente*, in libro 1°, capite 26. Operum Chirurgicorum. Sed omnes veteres Medici, pariter atque nonnulli insignes Chirurghi recentiores, existimârunt, *Peritonæum* sæpè *rumpi* solitum in hâc Herniâ, æquè ac dilatari. Et ipsa magnitudo eruptionis id videtur evincere; cùm ramex *omentalis* nonnunquam se exhibet instar capitis galeri, ut & modò magnitudinem pugni, modò ovi exæquans. Sed *ruptio* Peritonæi evidentissimè apparet in apertione morientium ex his Tumoribus. Cujus veritatis exempla aliquot tradit industrius ille *Bonetus* in suo *Sepulchreto*. Etenim quamvis sæpiùs contingant eruptiones vel protuberantiæ exiguæ, instar nucis moschataæ, à relaxatione vel dilatatione membranæ, propè latus umbilici, tamen magnæ illæ & subitanæ prominentiæ, in regione umbilicali, certissimè se debent *ruptioni* membranæ, & distensionì cuidam ligamentorum violentæ, à causâ externâ, ut casu ab alto, saltu vehementiori, aliisque exercitiis impetuosis; nec rarò consimiles *Herniæ* primùm nascuntur ab itinere faciendo super equo permolestè succussanti, & aliquan-

do à saltibus audacibus ac temerariis equitis nimis impavidi, aut venatoris præcipitis. Quinetiam vulgus hominum, & bajuli, non rarò solent hujusmodi *ruptiones* pati, à sustinendo diutiùs quàm oportet, atque à tollendo pondera viribus graviora, & ex quâ causâ id genus hominum sæpiùs contrahit Gonorrhœam simplicem.

Herniæ Umbilici mediocres possunt à prudentibus commodè conservari, à creando molestias, nimiasque animi perturbationes, sine usu *fasciarum* incommodo, solummodò gestando super regionem *Umbilici*, laminam plumbi idoneam, & ità tenuem ut facilè inflecti possit, illamque laminam tegendo cum Emplastro adhæsivo in alutâ extenso, vel cum galbano purissimo, ultrà finem laminæ exporrecto, quò meliùs ventri adhæreat; idque Emplastrum renovetur quoties prius exiccatur, aut suam amittit tenacitatem.

Minores *Herniæ* ex latere Umbilici profilièntes tutò conservantur ab incremento, non modò fasciis ordinariis, corpus ambire solitis, & umbilicum splenio comprimentibus, & quibus fasciis habenæ scapulis circumtensæ annectuntur, aliæque permolestæ femoribus utrinque circumducuntur; sed & multò commodiùs, & minore cum molestiâ, in viris, solo *Balteo* coriaceo, cui gladius immittitur, & lateri accingitur, si modò balteus fuerit circiter quatuor vel quinque digitorum transversorum latus anteriùs,

teriùs, & si fibula vel hamus obtusus confuatur balteo propè umbilici regionem, quæ fibula anfulæ tunicæ indenda, ad retinendum firmiter *balteum*, nè labatur fursùm vel deorsùm. Sed meminerint illi, ut Balteus abdomen comprimens, & foraminibus pluribus interstinctis constans, ad fibulam intromittendam, post singulos passus ad tempus relaxetur vel remittatur, nè ex repletione necessariâ liber sanguinis & alimenti transitus, magno corporis cum incommodo, inhibeatur. Cingulum etiam commodum, & consimile, in eundem finem, potest comparari pro foeminis, illarumque vestimentis adaptari, constans è panno Xylino molliori, vel lineo conduplicato & confuto, ejusdem magnitudinis in anteriore corporis parte; quo pacto idoneè vitatur fasciarum communium gestatio molesta. Etenim foeminae, quamvis exercitiis violentis sunt ferè immunes, tamen *Hernias* sæpè contrahunt in partu difficili, & à subluxationibus, à casu, & à distentione corporis nimiâ, dum in utero gestant. Nôvi prægnantem, quæ ab inclinatione corporis proniore, ad clavos pedum solummodò deradendos, ligamentum aliquod vel nervum in abdomine dirumpens, in immanem *Colicum* dolorem, atque *Iliacam passionem* lethalem incidit. Similiter nôvi prægnantem, quæ à distentione brachii prælongâ, ad porrigendum aliquid vel captandum, abortum quamprimùm fecit, & in fluxum mensium immodicum, ac periculosissimum deinceps incidit,

dit, nimirum ex ligamentis aut vasis uterinis disruptis, nimis distentis, aut apertis.

Hæc & hujusmodi tam leviter contingentia, nos commonefaciunt *fragilitatis humanæ*, quàm sint incerta omnia, instabilia, maximis periculis infinitisque obnoxia. Hæc & similia monent *Sapientem* illecebras mundanas, resque illas fugaces quas vulgus in bonis numerat, faciliùs despiciere & aspernari. Et hæc eadem monent virum literatum studia sua avertere à leviculis, à nugis, & inanibus quæstiunculis, & ad seria, ad utilia, ad eximia, mentem fuscitare.

Sed ut finiam, omnibus *Herniosis*, licèt probè muniantur, & sæpè necessariò, fasciis propriis & accommodis, tamen diligenter illis vitanda sunt exercitia vehementiora, ut saltus, cursus velocior, equus succussator, oneris gravioris gestatio, atque oratoribus sic affectis aliisque palàm alloquentibus, vociferatio clamorosa dictioque prolixior. Quamobrem & ad *Umbilicum* suum sermonem nostrum nunc commodè perducamus.

DISSERTATIO XIII.

De erroribus Chirurgorum.

Maii 29. 1722.

POST ea quæ priùs dixi de rebus pluribus *Chirurgicis*, variaque ea auxilia quæ ad Sanitatem corporis malè se habentis restituendam, pro facultate subministravi, nunc non erit incommodum *erroneas* quasdam, vel pravas consuetudines quorundam *Chirurgorum*, inter *Artis utilissimæ* exercitium invalentes, paulò perstringere, ut illæ probè evitentur aut corrigantur. Et quanquam benè cognosco quàm *invidiosum* fermè sit, & malignum videri possit, alienos errores explicare vel vitio vertere, qualescunque fuerint illorum culpæ, graviaque peccata, cùm tot ignari sint opiniosissimi; tamen apud *doctos* viros & ingenuos, discendi veri semper cupidissimos, & ab omni pertinaciâ alienos, fas est, convenitque libertate loquendi uti, culpaque aliorum noxias non timidè annotare. Quemadmodùm ubi in mari latent brevia periculosa, vel scopuli absconduntur,

ſconduntur, in quos naves ſolent impingere, neceſſarium eſt, ut & humaniſſimum, admodumque dignum Magiſtratûs curâ, *indices illos ligneos*, aquæ ſupernatantes, ſigna diſcriminis conſpicua, prudenter aſſigere, ut alii omnes eò velificantes protinùs effugiant idem periculum impingendi.

Medicina eſt Ars omnium utiliſſima, maxime neceſſaria & ſaluberrima, in commune levamen ac benignum auxilium miſerè afflictorum; & in *Graciâ*, undè Ars illa præſantiſſima fuit primùm exorta, vel ſaltem plurimùm exulta, quicumque ex gravi aliquo morbo, ope medicamenti, convaleſcebunt, in parietes *Templi Æſculapii* remedium tenebantur ſuſpendere, manifeſtò deſcriptum, cujus vi & operâ curatio illa abſoluta eſt, ut alii ſimili morbo laborantes eodem modo poſſint, ſi *Deo* placet, ſanitati priſtinæ reſtitui. Et tradunt, ſcil. *malevoli*, Magnum *Hippocratem* breviusculas illas formulas potentium *Simplicium* clam furripuiſſe, vel potiùs diligentius collegiſſe, ut *Artem* noſtram conderet, & primus inſtitueret. Sed tantâ *Sapientiâ* ſcripta ejus immortalia ſunt undique repleta, ut quilibet mediocriter doctus nequeat ambigere, an ejuſmodi ſcripta ſint ex traduce propagata, annon potiùs ex ſummâ ejus *prudentiâ nativâ* fuerint exorta.

Sed quantumcunque laudabilis fuit mos ille antiquus gratis invicem communicandi ſalutares ſuas curationes, nunc temporis ſi quod

remedium notabile, ab *Æsculapio* aliquo nostro solenniter præscriptum, oblatâ propriâ occasione, fortè incidat cognitum in manus aniles, vel temerarii alicujus Empirici, statim illud convertitur in *Arcanum* infallibile & obstupesci-
faciens, perpetuis tenebris obruendum. Quod si in lucem id unquam prodeat, vires suas egregias facilè perdit, admiratio prior tollitur, reditque remedium priùs mirabile in terminos suos proprios, tutòque deponitur in commune rerum Medicarum repositorium, ut commodè usurpetur, quando propriè convenit.

Verùm ut ad institutum redeamus, equidem benè sperans, & jure credens, nos omnes, qualitercunque in cogitationibus minoris momenti discrepantes, *Salutem Publicam* aliis omnibus rationibus præponere, vel certè debere præponere, has animadversiones alienorum delictorum non timidè vobis exhibeo, & æquitati candorique vestro lubens submitto.

Et primùm nimiam *Audaciam*, sive temeritatem, sive feritatem immanem plurimum Chirurgorum reprehendere fas est, qui petulanter & sine necessitate, urunt, secant, laniant inhumaniter, seu ad molestiam aliquam diuturnam evitandam, seu insolentiâ elati, seu ad lucellum commodius corradendum. Hoc sæpe-
numerò contingit in pugnis navalibus, neque rarò cùm signa sunt in terrâ collata. Nescio annon ex causis fuerit nonnunquam, præmium *quinque librarum* Chirurgo solitum donari ab
Impe-

Imperatore aut quæstore pro singulis membrorum *Amputationibus*. Et reverà si acciderit, ut Chirurgus fuerit rapax, & avaritiâ ferveat feraturque, illud præmium potest facilè invitare. *Amputationes* istas minùs necessarias. Profectò hominem clementem gravissimo dolore afficeret, fortem aliquem virum reddere invalidum, claudum, & Reipublicæ inutilem, quamdiu miser vixerit. Et sanè si jus *Divinum*, sub poenâ mortis expiantis, interdicit quenquam ferro vel aliusmodi hominem conficere, eâdem etiam ratione prohibet, quenquam temerè mutilare, deartuare, aut quocunque modo emasculare. Si rarior illa necessitas *amputandi*, quandoque occurrens, nobis excipiatur, non immeritò frequentia ejus nimis invalescens, maximè est reprehendenda. Et licèt usus *amputandi*, cùm sit valdè necessarius, nequeat in universum improbari, tamen *Guidonem Cauliacum*, ut probum & misericordem *Chirurgum*, speciatim veneror, quia nunquam voluit totâ suâ vitâ artuum humanorum quenquam, quâcunque ex occasione amputare, sed Sparadrapâ tectum membrum permisit ex se putrescere, & comminutum perire. An magis humanum id fuerit, & mirandum in *Gallico* Chirurgo, qui rariùs ab audaciâ est immunis, an fuerit nimis religiosum, paulò incertum restabit. Quis enim nescit multas esse passim historias, fide dignas, membrorum *Amputationi* damnatorum, à Chirurgo aliquo temerario, sed reclamanti viro infirmo, & sese operationi pertinaciter opponenti, eadem mem-

bra postea fuisse conservata & sanata, nunc à Chirurgo prudentiori, nunc à bonâ muliere, vel fortè ab ipso Empirico, diligentiam adhibenti, scilicet in opprobrium quoddam Artis & Artificum. *Honestius est medico, inquit Guido, quòd cadat per se membrum Gangrænâ affectum, quàm si incideretur, vel amputaretur, semper enim quando inciditur, remanet rancor, aut similtas, & cogitatio in patiente, quòd posset remanere membrum abscissum.* Hic verò vir bonus, *Guido* habebatur tantæ Autoritatis apud *Fallopium* præclarè doctum, quantæ ferè fuit *Hippocrates*; nam fuit *Guido*, inquit *Fallopium*, *vir doctissimus, & maximæ Experientiæ.* Et certè humanitas ac Prudentia summa, non Timiditas abjecta inclinabat *Hippocratem*, ut in *Juramento* suo institueret, nequis ex discipulis suis *Calculo* laborantes execaret, sed opus id truculentum, *Medico* prorsùs indignum, permetteretur operariis inferioribus, aut mercenariis.

Quod dixi de *Amputationum* ineptarum nocumento, potest etiam similiter dici, de abusu *Terebrationis Cranii*, in *Vulneribus Capitis*, quòd ea multò frequentius quàm oportet à Chirurgis in usum ducatur. Quippè vulgari usui *Terebelli* reclamârunt insignes in re Chirurgicâ viri: *Galenus* dicit, *si possimus saniem* (in fracturis Cranii) *expellere vel evocare, sine ossium expulsionem, hoc est bonum.* Et *Galeno* astipulantur *Avicenna* & *Serapio*, de curatione *Sodæ*, vel doloris Capitis gravioris, à casu,

casu, aut à plagâ fustibus exceptâ, ubi dicunt, non per *Trepana* sed per medicinas internas & externas, fracturas Cranii sanari, & Cerebrum læsum restitui oportere. *Lanfrancus* ait, se notâsse, quòd plures curentur ope medicinarum, quàm perforantium Trepanorum; neque his se unquam solere uti, nisi in duobus casibus, quorum alter est, si Cranium adeò fractum fuerit, ut os illapsum *comprimat* duram matrem, sive meningem; alter, si frustulum ossis eandem *pungat*. Denique doctissimus *Vidus Vidius, Florentinus*, narrat *Perusinum*, optimum illius sæculi Chirurgum, *Romæque* florentem, sibi retulisse, quòd longo usû observâset, illos magis fuisse conservatos, qui citrà scalpelli vel Modioli operam, partim lenientibus, partim siccantibus fovebantur, quàm quibus cutis incisa, & cranium fuit perforatum.

Apud majores nostros, indefessè diligentes, cùm res omnis Chirurgica æquè ac Medica, cùm operationes Chirurgicæ ab ipsis Medicis libenter peragerentur vel à substitutis illorum operatoribus, tunc *Archagathus*, monenti id *Plinio*, *Romam ex Peloponneso* advenit, fuitque primus Medicus qui eò loci unquam introiverat, Medicinæ faciendæ causâ; traditque *Plinius*, illum populo *Romano* fuisse primò mirè gratum, & honorificè acceptum, jusque *Quiritium* illi citò datum, in testimonium gratissimi sui adventûs, circiter tempus subactæ à *Romanis* totius *Italiae*, *L. Æmilio & M. Livio Coss.* propè quingentesimum annum ab

Urbe conditâ. *Vulnerarius* primùm nuncupabatur *Archagathus*, à populo illo belligero, Vulneribus obnoxio, sed mox ab immani iævitâ conscindendi & urendi malè audiit, & transit ejus nomen in *Carnificem* sanguinolentum, feruntque illum tandem non modò expulsum *Româ*, sed & lapidatum fuisse à populo, juxtâ morem antiquum *Judeorum*.

Ut propensione quâdam animi mansuetiore ac misericordi ductus, *Guidonem* propter Lenitatem suam priùs laudavi, ita nequeo non expavescere *Marci Aurelii Severini* Pyrotechnicam Chirurgiam, & efficacem dictam Medicinam, ubi *Severinus Guidonem* bonum habet pro *Physico-Chirurgo*, non absolutè *Chirurgo* (sunt ejus verba) quia nequaquam favebat *Guido* efficaci suæ Medicinæ, per *Ignem & Ferrum* faciendæ. Idcirco scilicet *Guido* fuit suâ sententiâ imperfectus Chirurgus, non consummatus, quantumlibet aliis, quantumlibet clarissimo *Fallopio* videretur *doctissimus, & maximæ Experientiæ*. Vulgus verò nequam annumerat etiam *Resim* inter *efficacissimas* omnium morborum medicinas: Et Melancholici apud nos plures id remedii nimis sæpè experiuntur, nunc veris miseriis suis, nunc imaginariis, supremam sic manum adjunctes.

Non inficior multa esse doctè conscripta in *Severino* de efficaci medicinâ, sed in *Pyrotechniâ* suâ *Chirurgicâ*, fatalis illius finis *Archagathi*

chagathi temerarii aut inscius, aut immemor, in *Italiâ* literatâ, & juxtâ *Romam* non longè distitam à *Neapoli*, audacissimè pronunciat, cap. 1. *Ignem esse Omnipotentem virtute præditum; & ad omne morbi genus internum, externum, acutum, diuturnum, simplex & compositum, esse remedium efficacissimum: Et cap. 2. Ignem esse Arcanum omnibus vitiis corporis expugnandis, vel potius corporibus delendis, maximum. Undè verò Ignis dicitur Arcanum planè nescio, cùm is adeò perlucet, & cùm nullus Ignis sine fumo. Insuper affirmat cap. 12. Ignem omnibus affectionum generibus abolendis satisfacere posse: Et cap. 13. eundem omnibus doloribus esse remedium.* Hæc ille, sive animo persuasus, quod videtur verissimile, sive etiam morem gerens Sancto Officio, Ignis efficaciam plurimum faventi, in salutem scilicet animarum. Sic veteres quidam, sic plures recentiores postquam *Hypothesin* concinnam fabricârunt, vel illi palàm assenserint, omnia argumenta solent cogere dilectæ isti *Hypothesi* astipulari. Sic *Chymici*, Philosophi per Ignem, & dicti fumi-venduli; sic *Adepti* tandem Chimæras, Igne suo perenni; & sic Empirici, effræni audaciâ perditæ, commenta ridicula & imaginaria magnificiunt immodicè, & arrogantissimè venditant. Et sic subdolè *Sal Volatile*, vel *Sal frivolum*, omnibus morbis utile, multis mulierculis aliisque stolidioribus reddita est *Panacea*.

Sed quantamcunque reprehensionem mereri possint tam petulantes tamque frequentes *Severini* combustiones, tamen leviuscultas illas inustiones quarumcunque corporis partium, à *Moxâ*, apud *Orientalés*, à lineâ petiâ pyramidali formâ involutâ, apud *Ægyptios*, vel à fungo igniario, nostris *touchwood*, apud alios accensò, ad dolores partium excruciantes citissimè tollendos, non licet improbare. Quinimò gratias maximas reddamus *Deo Patrique populorum omnium Omnipotenti*, quòd barbaris & ignaris tot nationibus, Medicinâ peritiorè destitutis, dignatus sit communicare tam facilem, tamque *efficacem* modum, non modò leniendi, sed & delendi aut extirpandi dolores ubicunque sævientes, qui à flatibus turbulentis undique exoriuntur. Quid verò nobis cum crudelissimis illis combustionibus & quasi vivicomburiis immisericordis *Severini*? Nobis, inquam, qui *Moxæ* accensionem longè tolerabiliorem cauteriis ignitis, & vix sensilem, comparatè ad præfata, ferre nequimus; licèt usus *Moxæ* fuit splendidè laudatus, ab Illustrissimi nostri *Gulielmi Temple*, cùm exemplo proprio, tum argumentis ornatissimis ad persuadendum accommodatis.

Est alius error *Chirurgorum* tristissimus, at communis, cui perpetrando pænè omnes instituantur à Magistris suis in tyrocinio, & quali errori spes est perexigua illos unquam fore renunciaturos,

nunciaturos, quia perquam repugnat illi corrigendo inexplebilis multorum lucricupido, occulta ista dominatrix iniquarum undique actionum, per totum terrarum orbem. Etenim quæ Philosophia tam pollens, quæ Doctrina tam persuasoria & argumentosa, quæ Professio tam sancta, ut valeat sectatores à corruptelâ passim grassante incolumes tueri? Itaque quam integritatem perdifficile est expectare, à bonis literis ac disciplinis, ab optimis institutis, aut etiam ab iis qui sunt populo à *Sacris*, eam meliùs nos sperabimus à vulgaribus Officinis, ab Artificibus ullis illiberalibus, aut à ministris Medicinæ inferioribus, qui Pharmaca, Unguenta, Linimenta, & Emplastra conficiunt, eaque in usum populi insipientis pro arbitrio suo inconsultè sæpè adhibent.

De *Turundis* jam dico, quarum usus in *Vulneribus* curandis antiquitùs nimis invaluit; & quanquam illarum incommoda multiplicia æquis inspectoribus satis manifestò apparent, & maximè in *Vulneribus Articulorum*, Nervis aut Tendinibus ità constantium, tamen frequentissimus earum & popularis usus, contrà omnia argumenta, demonstrationes, aut experimenta opposita, etiamnum videtur nimis invalere. Neque id citrà causam contingit, quia scil. *curatione Vulnerum sic protractâ*, Lucrum deindè conflatum, quò vult operarios inflectet, adhibendisque dilectis illis *Turundis*, curationem procrastinantibus, gratiam

tiam conciliabit, quantumcunque illæ fuerint fauciatis importunæ, molestæ & incommodæ; & claudos nonnunquam reddant.

Quicumque diligenter leget librum clarissimi *Cæsaris Magati*, de novâ suâ, rarâque medicatione *Vulnerum*, aut qui inspiciet, attentèque expendet *Animadversiones Medicas Nobilis Peritiquæ Ludovici Septalii* in libro ejus 8vo, *Magatum* strenuè defendentis, & *Turundas* improbantis, veritati huic facilè assentietur, & in Medicorum illorum præclarorum sententiam intùs animoque intimo adducetur; sed si sit *Chirurgus* in hâc urbe opulentissimâ *Artem* exercens, nisi fuerit etiam summâ probitate præditus, aut quædam *rara avis in terris*, idem vix ullis rationum momentis, imò vix à tripode dictis inducetur, utilitati suæ & emolumentis ità obsistere & abrenunciare, commodumque alienum privato suo quæstui mirabiliter anteponere: Vix ac nè vix persuadebitis, qualicumque verborum gravitate, ut *Chirurgi* vulgares fiant *Philosophi*, ut mundum hunc, & incantamenta ejus suavissima negligant & contemnant, ut ad longa urbis intervalla pedes incedere dignentur, cum egregiis technis instructi, curru splendidiùs vehi, & enitere possint. Attamen in *Nosocomiis* benè sperare possumus, ut citissima, tuta & jucunda illa curandi *Vulnera* & *Ulcera* ratio, sine *Turundis* & *Spleniis* infarctis, opportunè valeat; in *Nosocomiis*, inquam, nostris, & peregrinis,

regrinis, ut & in Castris passim, ubi nullum accrescit præmium ex istiusmodi errore, ubi nullo argento queant emungi pauperes ægri, ubi molestiæ diuturnioris sustinentia nequit *Chirurgis* suis magnam aliquam voluptatem subministrare. Et hinc vir bonus probusque, Dominus *Belloste*, Chirurgus *Gallicus*, qui in *Nosocomiis* exercitûs *Gallici* rem *Chirurgicam* diu exercuit, non ità pridem *Gallicè* scripsit utilissimum, honestissimumque libellum, qui nuncupatur *Nosocomii Chirurgus*, sed nimis verecundè ità dictus, cùm reverà magno usui esse possit *Chirurgis* universis, qui in probitate priscâ aliquid ponunt, neque nimis abhorrent à Curando citò, tutò, & jucundè. Ille liber jam *Anglicè* redditur, utinam in utilitatem communem in plures alias linguas redderetur; sed in eo libello autor probus candidè & ardentè interdicit usum vulgarem *Turundarum & Spleniorum* in *Vulneribus* curandis: Et multis exemplis atque argumentis probat diram perniciem consuetudinis *Turundarum* in illis obtinentis. Et possumus æquè ritè improbare eundem *Turundarum* errorem, dicam, an exitium, in permultis *Ulceribus* etiam curandis.

Fortassè despondebunt, quibus infirmitates & cupiditates humanæ clariùs aut acriùs innotescunt, ut totum Sodalitium *Chirurgicum* consentiat unquam deserere solitum suum & fructuosum negotium, quod illos diu, sæpèque
&

& quotidiè, imò bis in die, diligenter occupatos tenet, pro *rará* illâ *Vulnerum, Ulcerum,* aut *Abscessuum* detectione, & pro tenui jejunâque laboris exigui mercede; cùm *Turundæ* gratiosæ, & astutè applicatæ Curationem necessariò producent, & sanationem procrastinabunt, pro arbitrio medicantis, per plures menses, per totum annum, & amplius, prout libet bono *Chirurgo*. Et quæ tristis veritas manifestimè probatur, & confirmatur, usu *Pisi* vulgari in Fontanellâ. Excidat enim, vel elaboratur *Pisum è Fontanellâ*, unicâ solummodò die, vel fortè semidie, citò sanabitur ulcus, & exarescet Pure immunis Fontanella; sed *Pisum* in eâdem permanens inclusum, sicut *Turunda*, efficiet, ut sanies generetur, diuque effluat, ad libitum, per plures annos, si ità videatur convenire. Sed *Turunda* longè insalubrior *Piso*, & profundius penetrans in partem vulneratam, aut exulceratam, est *Piso* multò magis molesta, & partem conturbat ità repletam & obturatam, doloribus gravissimis excruciendo, & Inflammationem excitando in partibus divexatis per obstructions istas nocivas.

Veruntamen non inficiamur esse proprias quasdam occasiones, quibus *Turundæ* possint esse commodæ & quodammodò necessariæ, ut speciatim in profundis *Vulneribus Thoracis*; & ubi sanguis in sinum Thoracis effunditur, ut exitum liberum habeat. Similiter requiri

requiri possunt in *Empyemate* adaperto, nè vires ægrotantis concidant, à nimio & præpò-
 rero Puris aut Sanguinis effluxu. Quinetiam
 prodesse possunt, primo die quo inciduntur &
 aperiuntur Vulnera à *Sclopetis* inflicta; cùm
Turunda illis admota tunc efficiat, ut labia
 Vulneris dilatata per incisionem non coales-
 cant, & liber exitus saniei profluxuræ non in-
 tercludatur. Sic etiam in magnis Vulnerum
Hæmorrhagiis, & præsertim si fuerint profun-
 da, *Turundæ* possunt in principio commodè
 adhiberi, quò meliùs Astringentia medicamen-
 ta pertingant ad orificia vasorum sanguinem
 extillantium. Sed ut primùm supprimitur Hæ-
 morrhagia, *Turundæ* sunt amovendæ aut abji-
 ciendæ, nè *Dolor* ex eis & *Inflammatio* impru-
 denter excitentur.

Sed Natura semper nititur *Turundas* illi
 permolestas, ut res extraneas & præternatu-
 rales abigere & expellere, & contrà omnem
 vim repugnantem *Turundarum*, Spleniorum,
 comprimentium & deligationum, eas actu ut
 res infensas & hostiles, nonnunquam expellit.
 Quod si *Pus*, his munimentis aut constrictio-
 nibus *Chirurgicis* inclusum, custoditum, &
 ab exitu prohibitum, nequeat foràs erum-
 pere, ut certò deberet, tunc intùs excandescit,
 & tunc vicinas partes, quà data porta, vel
 quà potest, corrodit, novosque sinus, atque
Fistulas sæpè conficit incarceratum; ut &
 solet *Pus* nimis diu detentum in calido Tu-
 more,

more, stultè neglecto, & non adaperto, cùm aliquamdiu delitescens intùs exedit, quòd debuit prorumpere per incisionem tempestivam.

Post *Naturæ* sententiam de *Turundis* exploratam, *Rationem* brevissimè consulamus, ut & *Experientiam*. Et ut verbo expediam, inquiratur an sit *Rationi* consentaneum, annon fuerit omninò impossibile, ut *Unio* partium in *Vulnere* aut *Ulcere* disjunctarum obtineatur, quamdiu forte repagulum aut obstaculum partibus *uniendis* interponatur.

Et quantum ad *Experientiam*, possum affirmare, me nonnunquam vidisse, vel in *Ulcere* difficilibus, aut *Tumoribus* aspectu horridis, *Turundâ* unâ aut alterâ oppletis, insignem differentiam inter tractationem illorum diuturnam & permolestam, cum *Turundis infarctis*, & facilem, salutarem, tutamque eorundem medicationem, *Turundis illis abjectis*.

Sed non jam loquor, de abusu *Turundarum*, tam in *Vulneribus* inflictis inter arma, & bellum gerendum, quàm de iniquo earundem usu, in *Ulcere* passim contractis, à Contusionibus, à *Tumoribus* suppuratis, à malo corporis habitu, aut à fortuits pluribus causis. Et dico de *Turundis*, non ad *Ulcus* curandum, sed ad *Curationem* perturbandam, impediendam,

dam, & quamdiu placet procrastinandam adhibitis. Ut de aliis instantiis taceam, potui nunc, dum hæc scribo, fusiùs loqui, de Curatione quâdam *Ulceris* fortè admirandâ, & *Turundæ detractæ* plurimùm debitâ. Nimirùm Chirurgus exercitatus *Ulcus* ancillæ præcipuæ in Illustrissimâ Familiâ, unum in metatarso Pedis dextri, alterumque in plantâ ejusdem pedis diligenter tractaverat per sesquiannum, vel amplius; & ad meliùs mundificandum *Ulcus* illud metatarsi, *Turundam* duorum pollicum longam illi intruserat vel infarserat; sed post conatus suos benevolos tamdiu irritos, tandem dixit Ancillæ *Amputationem* pedis fore necessariam, ad vitam præservandam à *Gangrænâ* fiente, vel appropinquante. Itaque ea deterrita, & omnibus artubus contremiscens, me implorabat, ut pedem suum inspicerem. Ego statim abstuli noxiam istam *Turundam*, illamque instruxi, ut conficeret *Balsamum* ex Vino rubro & Oleo, leniter incoctis, & *Linentum Arcæi* Balsamo adjiceret. Illa in finum vel foramen *Turundâ* excavatum instillabat id *Balsami* tepesactum, à summo ad imum, alternis diebus, & pedem fovebat priùs Spiritu Vini calefacto, & linteum rasum *Balsamo* imbutum orificio foraminis applicabat, & tandem tegebat magnam partem metatarsi *Emplastro de Minio* in *Dissert.* 8. descripto. Et quibus auxiliis ancilla, intrâ tres circiter septimanas, non modò à claudicatione plurimùm immunis, cubiculo potuit obambulare, & foràs

sine baculo paulisper progredi in viciniâ ; sed & liberata fuit à Calamitate miserrimâ *Amputationis* membri tam utilis & necessarii ad benè commodèque vivendum.

Et hæc perstrinxisse coràm doctis nunc sufficient, in re quâdam Chirurgicâ maximi momenti, & consuetudine communi maximè deplorandâ.

Si tempus permitteret, potui pluribus reprehendere morem istum quorundam iniquum & temerarium, ferro excindendi *Strumas* & *Scrophulas*, pluresque *Tumores* atque *Excrescentias* inveteratas, ut & *Scirrhus* obfirmatos, & *Lupias*, cùm tam interna quàm externa medicamenta tutiùs adhibentur, & ex omissis istiusmodi operationibus, maxima discrimina sic declinantur.

Lamentabile est contemplari, quot undique affecti ejusmodi *Tumoribus* aut *Ulceribus*, & præsertim in *articulis*, aut in viciniâ articulorum, ex hâc causâ subitò pereunt, temerariis scilicet *Chirurgis*, lucri ergò, quilibet audentibus. Nam licèt aliquandò in partibus corporis carnosis sævitia *Incisionis* & *Abscisionis* fortè meliùs succedat, tamen *Articuli* teneri, & dolorem facilè sentientes, utpotè constantes tam nervis, tendonibus, & ligamentis, quàm cartilaginibus, neque *Tumidarum* præternaturalium molestam in iis per-
mansionem

permanfionem vel commorationem, neque *Ferrum* terribile, neque *Corrosiva* quæcunque, neque *Unguenta* quædam oppilantia, fine maximo incommodo aut discrimine ferre queunt. Idem etiam dicendum est de Tumoribus *Linguae, Oris, & Labiorum*, & vicinis illis vexationibus, fatis meritò dictis *Noli me tangere*: Qui *Tumores* tractationem asperam & severam ægerrimè ferunt.

Veritatem illorum quæ dixi de *Articulis* five in brachio, five in pede, non parùm confirmat fequens Observatio. Etenim si Inflammatio tanta, ut *Gangrænam* efficiat & vitam eripiat, possit exoriri, à derasione *Clavorum* pedis incautâ, vel incuriosâ; & nonnunquam similis molestissima Inflammatio, ab *unguibus* digitorum manûs aut pedis oscitanter & nimis introrsùm refecatis, aut casu dilaceratis, & paulò post exasperatis ab applicatione noxiorum Unguentorum & Emplastro- rum, quorum constipationem digiti omnes ferre nequeunt, prout amicum levamen *Spiritus Vini & Theriacæ* solent semper benè accipere: Quanta pericula, & quàm sæviora mala necessariò evenient, à petulante strage tenerarum partium, ad Artem ostentandam, & ab audaci *Incisione, Ustione*, aliisque instrumentalibus læsionibus Nervorum & Tendinum, denso agmine congregatorum tam propè *Articulos*, & mutuas partium conjunctiones, ad varias flexiones

ritè obeundas, quàm in *extremis* ad Sensum Tactûs meliùs percipiendum?

Priusquam finiam, velim vos commonefacere, quòd vulgò apud nos percrebescant rumores, ac si essent *Chirurgi*, qui *Ulceribus* nimis citò ad sanitatem pænè perductis, per propria ac salutaria medicamenta, tunc noxia & *Corrosiva* parti teneræ dicuntur adhibere, quæ rursùm eam *inflammabunt*, sævis doloribus excruciabunt, curationem diu procrastinabunt, lucrumque majus his veteratoribus eo pacto facient, negotia diuturna sibi faceffendo. Bene sperarem, *rarissima* esse, & nequaquam communia, hæc scelera nefaria.

Siquæ sint in usu talia facinora, oro meminert isti impostores, & animis suis contemplantur, *Spectrum* illud, quod circiter initium hujus Centuriæ nuper apparuit, & inquietavit Dominum *W. Chirurgum* incolementem propè *Moor-gate Londini*. Illi enim moribundo propè lectum astabat quoddam *Spectrum*, adeò ut frequenter exclamaret Chirurgus: *Ecce hominem Pauperem! Ibi nunc stat Pauper! En illic eundem Pauperem!* Tandem verò ab astantibus interrogatus quisnam fuerit ille *Pauper*, de quo toties clamabat; respondit Chirurgus tunc verax: *Pauper* ille uxorem, quatuorque liberos alebat labore suo quotidiano;

diano ; sed fortè affectus leviusculo in tibiâ *ulcere*, curæ meæ concreditus fuit à piâ quâdam & locuplete Dominâ, quæ mihi promiserat sese voluisse impensam Curationis persolvere. Verùm ego cupiditate incitatus illud *ulcusculum*, quod expensâ paucorum *denariorum* potui sanare, applicationibus *noxiiis* ita exasperabam, ut postea esset necesse crus suum sphacelatum *amputare*, & ex quâ *Amputatione* Pauper ille languescens periit. Sed pessima omnium consideratio est, istos veteratores iniquissimos nunquam posse, nunquam permitti *Criminum* suorum *pœnitere*, cùm alii delinquentes, ut voluptuosi, dissoluti, & luxuriosi, sæpè *Gratiâ Pœnitentiæ* pleni moriuntur. Et *Crimina* illorum tantæ tamque horribilis Magnitudinis habentur, à *Supremo* nostro *Æquissimoque* *Judice*, ut pœnæ aliis sceleribus in hâc vitâ perpetratis fermè inflictæ, non videantur illis puniendis accommodæ, sed assignentur homines tam inhumani miserè excrucianti severissimis flagris infernarum Furiarum.

Utcunque autem hæc fuerint, tamen sciant tales impostores, copias rerum omnes istis modis iniquissimis corrasas, promptissimè avolare, aut *cariem* sentire, remque illorum omnem aliam, quomodocunque honestè partam, sic vitari, & afflatu *venenato* solere infici, aut *Cancro* exedenti paulatim devorari ; quemadmodum *fraudes* & *mendacia* ho-

nestum omne lucrum multorum artificum facile corrumpunt, conturbatores aut decoctores maximè efficiunt, & versutos istos nebulones, præstigiis suis instructissimos, ad summam *inopiam* sæpissimè redigunt.

DISSERTATIO XIV.

Jun. 8. 1724.

UM Materia Medica tam late patet, tamque ample se expandit, quousque rerum omnium Natura, quas Tellus undiquaque profert, per totum terrarum orbem dispersitas; cum tot tamque ingentes medicamentorum compositiones à veteribus Medicis præclaris describuntur passim, colliguntur aut accumuluntur, & præsertim à *Nic. Myrepsò*, *Jo. Mesue*, dicto *Evangelistâ Pharmacopœorum*, multisque aliis, usque ad recentiorum *Weckerum* laboriosum, & tandem *Salmonem* nostratam *Πολυπράγμονα*; & cum tam difficile sit, non modò studiosis & junioribus, sed & peritioribus, magisque versatis, ut æquam sententiam ferant, utrùm *Simplicia*, an *Composita* medicamenta sint usu plerumque
& fre-

& frequentiùs anteponenda: Et utrùm naturalia, facilè parabilia, & inartificiofa, an delectus rerum multiplex, farrago quædam promiscua, à docto aliquo instituta, & longa medicamentorum pompa, fortè ad fallendum vel oculos perstringendos excogitata, electionem nostram præripere debeant; non inutile videbitur, de horum usu potiori cùm in Medicinâ, tùm Chirurgiâ, paululùm differere, si non detur opportunitas de iis integrè, & plenius, & liberiùs determinare.

Certum est, *Artem Medicam & Chirurgicam*, esse omnium aliarum utilissimas, toto humano generi, populis bellicis & pacatis, doctis & indoctis; & *Sanitatem* amplissimis thesauris esse pretiosiore. Sed non æquè certum est, præsentem *Medicum* satis *Artem* suam callere; non æquè certum est, *Chirurgum* præsentem virum esse bonum, peritum, & apparatu ad curandum expeditissimo uti. Quippè in Artibus illis eximiis rem geri sæpiusculè contingit, ut solet in fortilegiis, ubi pro unâ palmâ jucundâ plures fortes cassæ tristissimè trahuntur. Neque unquam sperandum est, comprehensionem omnium studiis incumbentium parem fore, omnes idem rectè sentire, nullos tot medicantium viribus suis majora fore temerè suscepturos.

Ante *Hippocratem*, qui floruit tempore *Artaxerxis Longimani*, & belli funestissimi

Peloponnesiaci, Medicina aliqualis nusquam non fuit ; siquidem etiam imperitissimæ gentes herbas, aliaque prompta in auxilium vulnerum morborumque vulgò noverunt, ut id significavit & ostendit Corn. Celsus in operis sui præfatione. Simplicior tunc temporis fuit Medicina, & innocentissima, non ita difficilis & subtilis, non fucata & perplexa, sed benignè aliis ab omnibus pro virili communicata. Et Simplex illa Medicina etiamnum manet recepta, apud longè majorem partem generis humani, in Asiâ, Africâ, & Americâ vitam degentis. In illis regionibus ingentibus, omnium literarum & liberalis eruditionis plerumque nunc ignaris, populi senescunt, & bonis auspiciis sine salutari doctorum ope canitiem sæpissimè contrahunt, quin & multi illorum populi, Hyperborei, Æthiopes, & Orientales, Macrobiï dicuntur, aut Longævi nuncupantur ; & quò quidem maximè conducit victus illorum simplex, & constans immunitas à luxu, corruptelâ, & intemperantiâ Europæâ. Et licèt beneficia, maximumque commodum, quod apud nos affert reipublicæ, Doctrina & Sapientia Medica, nunquam satis laudari possunt, tamen perpensis perpensis, nescio quo fato nonnunquam dubitarum est à doctis ipsis, fortè nimis temerè, an simplex inopum barbarorum victus, & abstinentia illorum communis ab omnibus Inflammatoriis Medicinis & spiritibus, & molestâ repetitione diversorum medicamentorum, ven-

triculo

triculo nauscanti nimis ingratorum, plùs conducatur salutis recuperandæ, in multis *Febribus Acutis*; an farrago medicamentorum calidorum plus detrimenti & exitii ferat quamplurimis febricitantibus. In *Variolis*, præcipuâ Inflammatione sanguinis, mos obtinuit perniciosus meâ memoriâ, ut docti non rarò Medici, ardori illi intenso novum pabulum subderent, & medicamentis excalfacientibus jam exustos magis torrerent, ad expulsionem scilicet pustularum sive adjuvandam sive præcipitandam; undè copiæ innumeræ denso agmine irruentes, cutis poros planè obstruxerunt, ut nullus ex iis exitus fuerit, nisi ichori tenuissimo, neque *pus*, mitis caloris soboles, inter tantum incendium generari potuerit. Sed nunc, *Deo gratias*, iste mos absurdus & inconsideratus à *Medicis* plerùmque derelinquitur, neque amplius ferè restat, nisi apud stolidas nutrices, mulieresque imprudentes, quibus penitè in hæret *Cardiacorum* inflammantium insulsa admiratio. Ideoque hæ causticæ medicatrices, in ipsâ *Pleuritide*, regioni Cordis ità vicinâ, nequeunt temperare à vino, spiritibus, potuque inebrianti ægris indulgendo, quibus citò, certoque illos conficiunt, ac si jugulo ferrum adhiberent acuminatum.

Sic rudes & ignari cum doctis & probatis ubique confunduntur, sic peritis imperiti passim commiscentur. Sed cum *Solis* lumen & consolatio omnibus hominibus in toto terra-

rum orbe dispersis æquè distribuitur, & *Providentia Divina* per infinitam suam Bonitatem & Misericordiam in *omnia* sua Opera, invigilat universis, & curam habet singularem, ut omnia bonis benè vertant, nequeo imaginari, quomodò tot populis eâdem confraternitate & origine conjunctis, ejusdem *Supremi Conditoris* & *Gubernatoris* inspectioni subditis, curæque commissis, possit deesse Bonitas illa Infinita in prospiciendo *Saluti*, *summo* illorum *Bono*, quæ tantam rerum commodarum abundantiam illis undique supplevit, pro sustentandâ vitâ communi.

Hippocrates plurimùm favebat *simpliciori* medicinæ, herbas undique præscribens, & *Diætæ* simplicissimæ, ut hordeaceis, in morbis *Acutis*; licèt etiam præcepta *Sapientissima* multiplicia *Arti* adjungeret *Medicæ*, quam ipse pænè fundaverat. Verùm habebatur primus autor, vel conditor *Clinices Medicinæ*, hoc est, regiminis Medici, quod febricitantes lectulis suis contenti, aut ex morbo decumbentes, observare tenebantur; & cujus dogmata sapientissima addiscent & docebunt *Medici* benè docti, quousque rerum humanarum status compositus perdurabit, quoniam præcepta ejus admiranda non confinguntur speculatione subtili, aut arguto ingenio, sed ex verâ observatione ipsius *Naturæ* accuratissimè formantur. Ideoque magnificè nimis dictus est *Magnus* ille *Medicinæ Pater* à *Macrobio*,

crobio, vir fallere vel falli nescius: Quod profectò est privilegium plusquam Medicum vel Humanum, plusquam Pontificium, Regium, vel Imperatorium. Quantum excelluit noster Princeps Sapientiæ gloriâ, in omnia sæcula testabuntur Scripta ejus universa, & præsertim Aphorismi, memoriâ sempiternâ quàm dignissimi.

Cratevas Hippocrati coætaneus de re herbariâ tam egregiè scripsit, illamque scientiam utilissimam, à proavo suo deductam, ità excoluit, ut in summam ejus admirationem ipsum *Hippocratem* tunc raperet. Et quàm accuratè scripserit *Cratevas* in Commentariis suis, honorificè meminit *Dioscorides* in præfatione sui operis de *Materiâ Medicâ*. De *Dioscoride* verò sententiam suam tulit *Galenus*, in libro 6. de *Simplicium Medicamentorum facultatibus*, ubi dicit, *videri sibi Dioscoridem omnium ante suam ætatem perfectissimè confecisse tractatum de Materiâ Medicâ*. Nam licèt à se majoribus plurima de *Herbis, aliisque benè scripta extent, tamen inquit à nemine omnium æquè de omnibus*. Itaque quali calculo notandus est *Fallopianus*, cùm temerè dicit, an malevolè, quòd in illis libris *Dioscoridis contineantur multa quæ vana sunt, pace animæ suæ id murmurans, æquè ac scribi ab eo multa inordinatè*. Hæc scilicet culpa est nimis frequens plurium doctorum. Sed profectò nemo gloriam suam apud bonos

bonos amplificat, alienam famam iniquè con-
vellendo.

Asclepiades Prusiensis, coætaneus *Dioscoridi*, ut plures conjiciunt, tempore *Pompeii Magni*, & *Magni Ciceronis*, qui eodem anno ortum suum habuerunt, qui pariter vitâ multum floruerunt, pariter morte intempestivâ sunt abrepti; *Asclepiades*, inquam, tunc *Romam* advenit, ibique maximè inclaudit, propter repertam rationem, quâ *Vinum aegris mederetur*.

Et certè apud nos non est prorsus inusitatum, quosdam deploratos & à Medicis derelictos, fuisse *Vino Canarino* mirè restitutos. Sed *Asclepiades* celebratur à *Plinio*, quasi *Vino* restituisset hominem ad funus exportatum, hoc est, nimis citò sepulturæ traditum. Quali miro rumori credulus populus facilè annuebat, utpotè Medico indulgenti, magnaue pollicitanti, libentissimè favens. Idem pænè adoratus est à Populo *Romano*, quia totam *Artem Medicam*, quantumvis reverà longam, quantumvis amplam & difficilem, gratissimè reducebat in quinque auxilia communia, quæ in illorum potestate ponerentur: Nimirum *abstinentiam in cibo & potu, frictionem corporis, ambulationem, & gestationes*. Ille tantus, tamque insignis fuit artifex conservandæ valetudinis, ut sponsonem cum fortunâ palàm faceret, nè *Medicus* deinceps haberetur.

beretur, si ipse unquam accideret ægrotare. Itaque omnem suam transtulit curam ad ipsius victûs rationem, quia putavit errores coctionis & functionum Ventriculi, esse causam morborum *unicam*, ut sunt maximè communis causa, & arbitratus est medicamenta pænè omnia esse Ventriculo quodammodo noxia aut molesta.

Plinius fuit *Simplicium Medicinarum* doctus quidam *Thesaurarius*, atque acerrimus vindex, affectu illarum studioque paulò nimis occupatus. Fuit etiam vir, siquis alius, doctissimus, infinitæ lectionis & industriæ indefessæ. *Historia* ejus *Naturalis* est quædam *Bibliotheca*, doctrinæ omnis plenissima, & maximâ ac mirabile rerum insignium varietate repleta. In omnibus veterum scriptis, præ aliis viris diligentissimis, fuit perpetuò versatus. Collegit, noctes diesque, pænè omnia notatu digna, non modò ex *Aristotele* & *Theophrasto*, sed & quæcunque sunt observanda in autoribus quamplurimis, indigenis & peregrinis, qui partim supersunt, partim edaci tempore nunc deperduntur. Sed dolendum est, virum tam præclarè eruditum, acerrimo fuisse *præjudicio* ductum, usque adeò ut contra *Medicos*, totamque Artem Medicam acerbè excandesceret, quò meliùs celebraret *Simplices* suas *Medicinas*. Verùm doctos multùm decet doctorum culpis invicem ignoscere: Siquidem *humanum est errare*.

Ad nobile exemplum *Plinii*, in enumerandâ multitudine autorum veterum, quos diligenter consuluerat, eâque illorum catalogo præponendâ operi literatissimo, plures recentiorum se conformârunt, infulsè, dicam, an gloriosè, & libris suis præposuerunt *Indicem*, autorum tam impertinentium quàm idoneorum: Scilicet pro *Prognostico*, vel fausto omine prodigiosæ doctrinæ librum componentis; neque tam in usum candidi lectoris, quàm vanitatem aliqualem scribentis demonstrandam.

Galenus fuit omnium Medicorum, ab *Hippocrate*, vir maximè admirabilis. Quantum aliis in dicendo, ac Eloquentiæ gloriâ, ut & amore suo carissimo in Rempublicam, *Cicero* excelluit, tantum cæteris in Medicinâ videtur hætenus superior fuisse *Galenus*. Nullo unquam studio, vel curâ sollicitâ ad rem domesticam augendam ille incubuit, utpotè id probè exploratum habens, ut opinor, nihil rerum humanarum animi tranquillitati adipiscendæ minùs conducere, quàm magnas & superfluentes divitias, tam ardentè vulgò desideratas; sed veras animi divitias cupidissimè conquistavit, optimisque disciplinis percipiendis & excolendis se totum dedit, bonasque omnes suas horas eò indefessè collocavit. Benè Poeta, verèque licèt abstrusus, dixit de duobus
Dominis,

Dominis, nostrum amorem allicientibus, Philosophiâ & φιλοχρημασία,

*Duplici in diversum scinderis hamo,
Hunc sine an hunc sequeris: subeas alternus
oportet
Ancipiti obsequio Dominos.*

Hippocratis doctrinam concisè, & paulò obscurè, sed nervosè traditam, perspicuè exposuit *Galenus*; & ubertate *Ciceronianâ* illustriorem reddidit. Sed quanquam *Galenus* undecim libros de *Simplicium Medicamentorum* facultatibus egregiè scripserit, & singulorum vires diligentissimè exploraverit, tamen liberum se præstitit ab iniquis præjudiciis; neque ille *Simplicia*, instar *Plinii* Secundi, nimis propensè aliis freti, ultrà modum laudavit, ac si in *Simplicibus solis* vis medendi tota restaret, & tot *Specificæ* morborum remedia essent decantanda, quot *Simplicia* habentur esse præstantiora: Sed prætereà scripsit libros decem, de *Compositione Medicamentorum* secundùm locos, vel secundùm singulas corporis partes, in usum *Medicorum*; aliosque septem libros, de *Compositione Medicamentorum*, juxtà sua genera, ad informandum in *Chirurgicis*: Tantâ in his æquitate pollebat *Galenus*.

A veteribus jam transeamus ad recentiores,
& præteritis nunc Medicis præclaris, qui de
his

his rebus sententiam suam consultò tulerunt, duos spectatissimos probosque viros, & summâ integritate præditos, paulùm auscultemus. Et certum est, plures bonos probosque viros, tam arte medendi instructos, quàm alios doctos, nunc & olim, *Simplici Medicinæ*, ut utiliori ad Rempublicam, & magis parabili, in usum populi, præ *Compositis*, plurimùm favisse.

Illustrissimus *Gulielmus Temple*, politus, elegans, utilisque scriptor, in linguâ nostrâ copiosissimâ, in tractatu suo eximio, de *Sanitate & Longævitate*, palmam facilè adjudicat, sed cum quodam candore, *Simplici Medicinæ*: Mirèque idem celebrat prædicatque sex plantas nostras indigenas, ut maximi omnium usûs, & virium præstantissimarum; nimirùm *Salviam, Rutam, Crocum, Hederam terrestrem, Allium, & Sambucum*: Et quæ plantæ sunt reverà multâ laude dignissimæ; adeò ut Medici periti perlectionem observationes ejus valdè mereantur.

Nobilissimus *Robertus Boyle*, non meruit majorem laudem, propter *Philosophiam Naturalem*, à se tantoperè excultam, quàm propter voluntatem suam benevolam, candidè exhibitam, in libello à se scripto, de *Remediis Morborum facilè parabilibus*.

Ambo amplissimis animi dotibus sunt exornati; ambo salutem publicam singulari benevolentia sunt profecuti. Sed alter instar *Horatii* jucundè rusticantis, vel instar *Gassendi* doctissimi, vitam tranquillam studiosè placidèque traducentis, videbatur Sectæ Philosophorum *Epicureæ* indulgere, & in medio Horti sui amœnissimi, ut dicunt, deponi *Cor* post obitum Philosophicè demandabat; alter vero, *integer vitæ, scelerisque purus*, vir quidem cœlestis, & nunquam satis laudandus, *Pietatem* admirabilem, summam vitæ sanctimoniam, operaque bona diuturna, fructus *Pietatis* perennes, *Philosophiæ* suæ conjungebat.

Quantumcunque verò *Simplicia* ab his & illis laudentur, & laudem ac admirationem nostram benè mereantur, tamen necessitas quædam, æquè ac congruitas rei & convenientia requirit, ut medicamenta *Compositio-nem* quandam subeant. Symptomata morbi diversa simul urgentia, complicationes morborum diu fatuèque spretorum, intentiones & indicationes curandi variæ, origo morborum frequentissima à luxu, & multiplex variatio affectuum & symptomatum, metastasis humorum subita, & partium corporis affectarum diversa ratio, denique difficilis, anceps, & delicata, dignaque magnâ deliberatione, multâque disquisitione, accommodatio medicamenti particulari temperiei, & idiosyncra-

siæ ægrotantis, sæpè requirunt, ut medicamenta *Componantur*. Idemque confirmat, quod non minimi est apud me ponderis, *autoritas* pænè omnium sæculorum, & *Medicorum* tot gravium, doctissimorum & præclarissimorum.

His addere libet, *Medicos* veteres præclaros Humanæ fragilitati, perindè ac alios, fuisse obnoxios, & inductos præsertim, ut *Compositionibus* totidem tantisque ità faverent, easque in promptu conservarent, quoniam illi sibi ipsis erant Pharmacopœi, & domi suæ alebant ministros, qui *Medicamenta Componerent*, præstò & promptè habenda, in usum populi præsentem; & fortè quia misera plebecula ferè solet cognita & facilè parabilia nimis contemnere, *Arcana* verò, minúsque intellecta *admirari* & suspicere.

Veruntamen rationi consentaneum videtur, neque ab *Experientiâ* alienum: Quò *Simplior* fuerit medicamenti *Compositio*, eò certior rem sui effectûs notitiam, ac comprehensionem *Simplicis*, cui maximè debetur beneficium, nos habituros. Quippè *Ventriculis* nostris (quorum tunica vel membrana interior est prorsùs nervosa, ideóque maximè sensibilis errorum omnium admissorum in cibo & potu) *Simplior victus* præsertim convenit, utpotè gratior parti tam teneræ, minúsque eam offendens, imò & summè conducens ad *Digestionem* perficiendam, morbos prævenien-
dos,

dos, & vitam producendam. Vix credibile est, quanta hominum turba, vel in his regionibus politis, benèque institutis, quotannis pereant intempestivè, nimirùm ut jucundâ compotatorum consuetudine, ad brevissimum vitæ terminum, commodè perfruantur. Atverò hæc non obstant, quò nonnunquam ipsis sobriis *Genio* modicè indulgere liceat. Quod nî ità se haberet, majores nostri Sapientes *Statuta* nobis non instituisent de *Conviviis* concelebrandis, ut amor mutuus cum Salute unà aleretur. Hæc autem benigna Diætæ indulgentia sæpiùs tutiùsque permitti potest *junioribus* lætæ indolis, & secundâ valetudine fruentibus; quibus ventriculi fortes, appetitus validus, & coctio ciborum facilis. Sed in *senibus* & valetudinariis, quorum ventriculi sunt debiliores, & illuvie humorum pituitosorum fermè repleti, quibus calor imbecillus, & coctio difficilis, cavendum est maximè, nè ventriculus onere ciborum heterogeneorum permolesto prægravetur, neque potu ingrato, aut *Vino adulterato* perturbetur. Et sic in farragine immodicâ medicamentorum *Compositorum*, qualiscunque illorum fuerit *autoritas*, videtur ratio esse habenda cujusdam anxietudinis, nè farrago ista multiplex, sæpè incondita aut inconcinna, ventriculos ægroantium debiles conturbet, & tumultum humorum in *Febribus* exortum, augeat & extimulet. Certè *Temperantia* maximè conducit sanitati conservandæ, & certè *modus* quidam

camentorum, ac Temperantia, & *Nequid nimis*, conveniet eidem infirmæ ac vacillanti restituendæ. Politicum haberi potest, & quæstui speciali multum conducere, tam *Medicorum* quàm *Causidicorum*, prælongas formulas præscribere, compositiones Medicamentorum prægrandes excogitare, & chartas vel membranas nimis prolixas exarare. Quippè Compositiones operosæ, resque factu difficiles, necessariò egent solerti manu periti *Pharmacopæi*, sed Simpliciores facilè conficiuntur à bonis, frugalibus, & misericordibus mulieribus. Atverò magis probum videtur, communi saluti potius consulere, quàm quæstu quovis duci; digniusque videtur disciplinis liberalibus, omnem proscribere dolum, technamque iniquam, ubi res hominum agitur summa, ut *vita* humanæ tutela, & cura ægritudinum miserabilium fidei nostræ concreditarum.

Sanè magnum est, & suprâ vires nostras, rigidè determinare, quousque *Compositio* medicamenti possit tutò produci; siquidem id permitti debet prudentiæ & integritati *Medicorum* doctorum, simul atque peritorum, modò procul exulet dolus, astutia, vanitas, & ostentatio. Axioma illud dignum est tam *Medico*, quàm *Philosopho*: *Non debet fieri per plura, quod potest fieri per pauciora.* Neque demùm insipiens videtur, aut à vero aberrare, quicumque sentit & affirmat, *Composita esse hominum* impotentium, mutabilium, & omnia

nia præter se, ut illis videtur, acutissimè perspicientium, *Simplicia* verò *Dei* Omnipotentis, ab orbe condito *Medicinas*.

Attamen minimè expectandum est, ut *Simplices Curationes*, vel *Simplicia medicamenta*, quantumcunque succedere possint, ad Praxin revocentur, aut in consuetudinem vulgarem his in locis unquam abeant, quia tales Curationes *quæstui* multorum hominum maximè repugnant. Et licet notitia ejusmodi Curationum contingeret incidere in aliorum, & præsertim Empiricorum contrectationem, perpetuò aut ut plurimum ab illis improbantur, ab his convertuntur in *Arcana* quæstuosa, diuturnâ obscuritate contegenda. Exemplum utriusque non prorsùs dissimile perstringam coràm vobis, quos ab actionibus omnibus turpibus alienos, & ab omni consilio iniquo maximè abhorrere humaniter censendum est.

Inoculatio illa *Variolarum*, Simplex æquè ac tuta, jamque Eminentissimè apud nos aliquoties periclitata, si periculosum dici possit, ubi nullum omninò fuerit periculum, & ex quâ neminem apud ipsos barbaros Inoculatum periisse fatis constat, nisi fortè quis demens frigus adversum contrahat, interim foràs prodeundo, non videtur adhuc fatis increbrescere, propter rationes occultas, vel nunc conticendas. Alterum Exemplum sit *rusticum*, potius quàm *Medicum*. Amicus mihi singularis, virque Doctissimus, postquam animadver-

terat *Curculionem*, vel *Gurgulionem*, vermem quendam, æstu apud nos inusitato exortum, Angl. a *Weevil*, in magnam copiam frumenti sui irrepsisse, ad exedendum triticum; & postquam expertus fuerat foliorum *Parietaria* manipulos aliquot acervis interspersos mirum in modum & citissimè vermes istos omnes eiecisse & fugasse à frumento, quod quidem beneficium didicerat à *Varrone* de re rusticâ: Voluit vir insignis, virque non modò æqualis *Varroni*, sed & superior, siquis alius, in doctrinâ; id inquam voluit agricolæ ad parochiam suam pertinenti quamprimùm impertire, sub eâ conditione ut ille vicinis suis idem statim communicaret. Sed silentium sibi indixit bonus ille agricola. Paulò pòst id celatum comperiens, alteri alterique agricolæ ejusdem pagi idem communicavit, eâdemque sub conditione ut vicinos omnes suos de eâ re certiores redderent. Sed omnes silentium altum agebant, nullo susurro de Peste istâ tollendâ à proximis exaudito. Nimirùm omnes sperabant nundinationem tritici proprii, sic redditi incorrupti, fore, eo pacto, tritico alieno lucrosiorem, alieno permanenti viliori propter Cariem contractam.

Statuebam etiam de *Topicis Chirurgicis* jam paulò differere. Sed ruens hora non permittit, ut de iis nunc fusè loquar. Solummodò proponam, judicio vestro sagaciori, an *Compositiones* magis elaboratæ videantur præstare,

stare, in re *Chirurgicâ*, illis *Simplicioribus*: nimirum *Balsamo Samaritano*, h. e. vino oleo leniter incocto, *Terebinthinæ* solæ adhibitæ, *Linimento Arcaei*, *Digestivo communi*, aut *Terebinthinæ* cum vitello ovi, *Tetrapharmaco* veterum, *Mundificativo Paracelsi*, ex melle, & *Terebinthinâ*, cum vitello ovi, aliisque ejusmodi; annon, ut *Ilias* olim in putamine nucis inclusa, ita in præfatis $\omega\lambda\epsilon\tilde{\iota}\sigma\omicron\nu$ $\epsilon\nu$ $\omicron\lambda\acute{\iota}\gamma\omega$, permultum in parvo simpliciter contineatur.

Volui Lectorem admonere, quòd in animo habeam, duas alias hujusmodi *Dissertationes* prioribus brevi adjicere; de morbis scilicet difficilibus aut molestis, nimisque passim grassantibus. Altera est de *Strumis* & *Scrophulis*; altera de *Herpete*, *Impetigine*, & *Leprâ Græcorum*.

INDEX CONTENTORUM.

IN DISSERTATIONE I. *De Febris, &c.*

L AUS <i>Medicina</i> tempestivè adhibitæ. Pag. 2	
Veterum Medicorum verecundia in <i>Prognosticis</i> . 4	
Mitis reprehensio <i>Prognostici</i> temerarii in recentiori.	<i>ibid.</i>
Quo tempore <i>Febres</i> Curationem certiozem admittunt. 5	
In principio <i>Februm</i> quid ferè agendum. 7, 8	
Error fatalis <i>Chymistarum</i> in non distinguendâ tempestate propriâ <i>Emetica Antimonialia</i> exhibendi. 9	
In quibus casibus veteres <i>Vomitum</i> mitissimè ciebant. 10	
De <i>Venasectioe</i> in <i>Febris</i> cautela summè notanda. 11	
De <i>Medicamentis</i> propriis & impropriis, 12. Et speciatim de <i>Testaceis</i> , 14. Quando <i>Cardiaca</i> conducunt. 16	
De primâ origine <i>Febricitantes Epispasticis</i> pluribus ultrâ solitum obliniendi, <i>ibid.</i> Sagax contemplatio, digna illorum reminiscentiâ qui ad rem augendam sunt nimis attentî. 17	
Quid videtur utilius in <i>Declinatione Februm</i> . 19	
<i>Sedes Februm Intermittentium Ventriculus</i> , 20. De <i>Corticis</i> usu in utroque Sexu, 23. De <i>anomalis Intermittentium</i> symptomatis, & cautio illis maximè necessaria, qui talibus symptomatis sunt obnoxii, in <i>Paroxysmis</i> . <i>ibid.</i>	
Tutissimus, novusque modus <i>Febres Intermittentes</i> profligandi sine <i>Cortice</i> , 24. Ratio distinguendi pulverem <i>Gasconicum</i> verum & <i>Bezoardicum</i> , a spurio, 25. Utilis ventriculi fofus ad <i>Paroxysmos</i> expugnandos, 26. Cautio summè neçessaria ad Curandas <i>Intermittentes</i> sine <i>Cortice</i> , <i>ibid.</i> & 27	
	In

Index Contentorum.

IN POSTSCRIPTO.

- Narratio breviuscula Libri Anglici, qui docet *Febres omnes* posse Curari *Aquâ Communi* opportunè administratâ. 28
Describitur quantum hodiè periculi impendere ægris possit, à falsâ & venenatâ illis suppositâ, pro verâ & tutâ *Epicacuanâ*, 30. Modus utramque integram distinguendi. 31.

IN DISSERT. II. *De Variolis* I^{ma}.

- Variolarum* discrimina omninò pendere ab *Erroribus* popularibus, 34
Cerevisiam tenuem vix tutò permitti hoc morbo correptis, 36
Vinum Benedictum temerè & imprudenter in principio *Variolarum* exhiberi, 38
Quando *Emetica* indicantur, 40. *Emetica* ad *Variolâs* permulcendas sint lenissima, *ibid.* *Venæsectio* qualis nonnunquam conveniet, 42. Cautiones necessariæ in *Narcoticis* usurpandis. 43. Ubi *Narcotica* sunt adversa, quænam possint requiem tutò conciliare, 44. Quænam exhibenda in *ultimo* *Variolarum* statu, 45. De *Vesicatoriis* tunc adhiberi solitis, 47. Exemplum symptomatis periculosissimi, sub finem *Variolarum* exorti, & feliciter curati, 48.
Quid in *Morbillis Tussim* maximè lenire possit, 49.
Quod vehementia *Tussis*, & *Febris*, in *Morbillis*, solummodò pendere solet, à regimine calido, perperam usitato. *ibid.*

IN DISSERT. III. *De Variolis* 2da.

- Occasio resumendi sermonem de *Variolis*, 51.
Quibus *Causis* referri possit *Variolarum* nuperarum tanta *pernicies*, 52.
Eam non esse tribuendam *Naturæ* inclementiæ, 53.
Variolâs esse *Inflammationem universalem* totius corporis, 54.
Quam fatalia sint *Cardiaca calida* in *Particulari* *Inflammatione*; & multò magis in *Universali*, 55.
Comparatio *Variolarum* cum puero pubescenti, & in pejus ruituro, 56.
Dominarum Præjudicia pro *Cardiacis* suis perniciosis inveterata & insuperabilia, 58. Ex *Erroribus* communibus prodire solere *Variolâs* tot *Confluentes*, 60. Aliasque *Distinctas* deteriores, *ibid.*
Infantibus anniculis eodem modo posse comparari *Variolâs* perniciosissimas, 61.

Index Contentorum.

Variolas fuisse incognitas *Indiis* Occidentalibus ante introitum luxûs *Europæi*, *ibid.*

Unicus jam reliquus modus præveniendi *Variolas* deteriores, 62.

Barbararum gentium quædam Congratulatio, 63.

IN DISSERT. IV. *De Aquâ, &c.*

Contemplatio Abundantiæ universalis ad vitam hominum sustentandam necessariæ, 65. De *Pipere Nigro* quàm saluberrimo insignis Observatio *Ætii*, 67. Longævitatem Patriarcharum *Aqua* potui multum deberi, *ibid.* ut & recentiorem *Parri* nostratis, *ibid.*

Aqua Thamesis aliis fluviis meritò prælata, 69. Et *Aqua Sequana* immeritò damnatur à Cl. *Listero*, ut Calculi causâ *Parisiensibus*, 70. *Aqua Gangis* videtur omnibus anteponenda, *ibid.* *Aqua* manè pota, magnum à Calculo Præservativum, 71.

Quantæ olim Curationes ab *Attenuante* Diætâ? 72.

Acetum Scilliticum eò maximè laudatur à *Pythagorâ* & *Gale-
no*, 73.

Pro *Aqua Frigida* matutino potu *Historia* summè memorabilis, 74.

Auroris consuetudo, & subsequens *Exercitium* proponitur, 76.

Error incongruus *Hydropotarum*, 77.

De *Aqua Frigida* potu in *Febribus*, 78. In principio illarum multò tutius, quàm in Statu, exhibetur, 80. In *Variolis* incipientibus non ità metuendam, ut medicamenta calefacientia, *ibid.*

Quam periculosum sit æstuantibus *Aquam Frigidam* plenius haurire, 81. Et quàm salutare nonnullis *Indis* bibere *Aquam tepesactam*, *ibid.*

IN DISSERT. V. *De Vino, &c.*

Reprehensio Medici docti *Principes Medicina* acerbissimè vilificantis, 84.

De differentiis *Vinorum*, 85. Adulteratio *Vinorum* miserima, 86.

Vini debitæ laudes, & vires insignes, 88.

Apostrophe ad *Temperantiam*, 89.

Quantam nominis Celebritatem obtinuit *Asclepiades*, eò quod populum, cum *Vino* tempestivè exhibito, à morbis suis voluerit liberare, 90.

Facultates *Vini* juxtâ *Paulum Æginetam*, 92.

Improbatio

Index Contentorum.

- Improbatio *Lactis Asinini*, improprie, aut nimis sæpè præscripti, *ibid.*
- Mauritius Tirellus* collationem facit, inter *Vinum & Lac*, & palmam faciliè adjudicat *Vini* facultatibus, ad ipsas *Hæcticas* curandas, 93.
- Quod plures Emaciati *Vino* quàm *Lacte* restitui videantur, 94.
- Vini*, & *Spiritus Vini*, extrà adhibiti, facultas *Refrigerans* veteres Medicos latuit, præter *Plinium Secundum*, 96. Sed alii egregii usus *Vini*, extrinsecùs foti, illos minimè latuerunt, *ibid.*
- Quantæ Curationes partibus variè *Ambustis*, *Oculisque* ipsis contigerunt, à fotu debito cum *Spiritu Vini*, 97. Aliis etiam usibus maxime inservire *Vini* fotum, 98. Quo successu *Turca* solent uti *Vini* infuso, *ibid.* *Balsamum* vulgare, & admirabile commendatur, *ibid.*
- Fotus cum *Spiritu Vini* laudatur adversùs *Erysipelata*, & contrà *Epispastica* Gangrænam minitantiã, contra *Vulnera* & *Ulcerà* dolorifica, & denique contra *Panaritia* periculosiora, 99.
- Sed vix sperandum est, tam faciles Curationes invalere posse, utpotè planè contrarias *Lucricupidini*, *ibid.*

IN DISSERT. VI. De Venæsectione I^{ma}.

- Inimici *Venæsectionis* veteres & recentes sunt maxime culpandi, 102. *Erasistratus* imprimis, *ibid.* Et nuper *Helmontius*, 103. Quo consilio maletuado hic ductus noluit unquam Venam secare, nè in *Pleuritide*, 103. Quâ phantasticâ imaginatione inducti *Chinenses* nolunt etiam ex quâcunque occasione Venam incidere, 104.
- Phlebotomia* facillima operationum *Chirurgicarum*, & difficillima, 105.
- Quapropter Chirurghi plures in *sinistro* brachio venam aperire declinant, 107.
- In mulierum morbis semper *Mensium* ratio habenda est, ut Vena propria incidatur, 108. Ut phlebotomia fiat gratior, instrumentum sit acutissimum, 108. Cautio quædam requisita, inter venam secandam, 109.
- Quantitas sanguinis emittendi juxta varias regiones variè dimetienda est, 110.
- Quantum ferè detrahitur in *Angliã*, 111. In *Lusitaniã* & *Hispaniã* quoties repeti solet, *ibid.* Quantum in *Galliã*, *ibid.*
- Quantulum vulgò apud *Batavos*, 112. In *Germaniã* paulò liberaliùs, 113.
- In *Italiã* quàm prudenter, 113.

IN DISSERT. VII. De Venæsectione 2da.

- Quàm admirabile sit, neminem gravioribus morbis corripì solere, sine *Signis* aut *Præsagiis* morbum adventantem significantibus, 115.
- Quàm infœlix sit contemnere *Venæsectionem* indicantia, 116, 117.
- De *Signis* quæ morbos præcedunt, *Epistola Dioclis* rationem nostram prudentiorem maximè meretur, 118.
- Vicem *Venæsectionis* possunt aliquando aliæ *Evacuationes* commodè præstare, & pro neglectu ejus compensare, 119.
- Venæsectionem* *Febribus Inflammatoriis* nostris curandis summè conducere, 120. De his optimè omnium scripsisse videtur *Sydenhamus*, 120. Qualem suam *Gratiam* concessit auctori, 121.
- In *Pleuritide* *Venæsectio* quàm necessaria, *ibid.* Item duo alia auxilia, 122.
- In *Erysipelate* etiam idonea, 123. Et *Fotus* præstantissimus, *ibid.* Ut & idem *Fotus* in *Colicâ Hystericâ* deploratâ, 124.
- In *Anginâ* plurimùm valet, 125. cum aliis auxiliis, *ibid.*
- In *Febribus Continuis* non est temerè prætereunda, 126. Verùm in illis *Doloris* expertibus magna cautio adhibenda est, *ibid.*
- Perstringuntur alii morbi, quibus expedit *Venæsectio*, 127.
- In *Phlegmonibus* quanto sit usui, ad *Suppurationem* præveniendam. *Votum* vel *Susprium* pro incremento *Probitatis*, 128.

IN DISSERT. VIII. De Varice & Aneurismate.

- Ut *Causa Varicum* meliùs perspiciatur, considerandæ sunt *Valvulæ*, & *Tunicæ Venarum*, 130.
- Mira quædam *observatio*, imbris cujusdam, vel nebulæ sanguineæ per latera *Arteriarum* in musculos vibratæ & inspersæ, inter *Sanguinis* motum, 131. De *Anastomose Arteriarum* cum *Venis*, 133. Et de *Valvulis Venarum*, earum usu & situ, 134.
- Vulgaris curatio *Varicis* improbatur, 136. Eaque veritas confirmatur ab *Hippocrate*, 137. Item *Deligationum* usus in *Varicibus* curandis valdè suspiciosus, *ibid.*
- Ætii* laudatio dignissima, 138.
- Nova *Varicis* curatio, ab auctore, 139.

Index Contentorum.

De succo radice *Brionia* albæ, *ibid.*

Emplastrum *Diasulphuris Rulandi* laudatur, 140. ut & Emplastrum *Diasulphuris* in nostrâ Pharmacopœiâ recens descriptum, *ibid.*

Emplastri utilioris de *Minio* descriptio, 141.

Aneurismatis atrox extirpatio vituperatur, *ibid.*

Exemplum dirum hujusmodi Inhumanitatis exponitur, 142.

IN DISSERT. IX. *De Oedemate & Scirrho.*

Omnes Tumores ab *Hippocrate* nuncupari *Oedemata*, 146.

Quid sit *Oedema*, *ibid.* Quomodo generatur, 148. Diæta *Oedemate* affectorum, 149. Qualis catharsis illis convenit, 150. Observatio non minimi ducenda, in usu *Mercurii dulcis*, *ibid.* *Sculteti* curatio Tumorum *Oedematosorum*, 152.

Autoris Curatio non vulgaris solis naturam *Corroborantibus*, 153.

Solius *Scirrhi* sensibilis Curatio aggredienda est, *ibid.*

Veterum Medicorum reprehensio *Scirrhos* per impropria procreantium, 154.

Galenii curatio *Scirrhi Erysipelatodis* in *Cercyllii* filio, 155.

Quomodo *Scirrhus* rectius curatur, 156. Defensio usûs *Mercurii dulcis*, *ibid.* & 158. Topicorum optimum, 157.

De *Verrucis* obiter, & *Clavis Pedum*, 160.

Et obiter de Fœtore *Pedum* perodioso, 161.

IN DISSERT. X. *De Cancro.*

Quod *Ulcuscula* *Oris*, & partium vicinarum, sæpè in *Cancros* degenerent, impropriis & *Corrosivis* applicationibus, 163.

Et quàm facillè eadem curentur, 164. De *Cancro* incipienti in labio inferiori, *ibid.*

Excisio Canceri Lingue quàm fatalis, 165.

Ortus *Canceri* sæpissimè à *Flatu*, 166. Et illinitione *Carni* nativâ nonnunquam dissipatus, 168.

Chirurgus interfectus levi *gustu* liquoris venenati in *vesiculâ Canceri* excisi, qui continebatur, 168. Et similiter *Medicus* ex *Odore* alterius, 169.

Canceri symptomata describuntur, & explicantur, *ibid.*

De *Cancro non exulcerato*, 172. *Celsi* consilium de *Carcinomatis* curatione, sanum & prudens, 173. *Galenii* etiam consilium prudens, *ibid.*

Index Contentorum.

Amputationes Cancrorum evitandæ, 174. *Curatio Cancræ* innocua, & sine *Amputatione* peracta, 175. *Fotus* aliaque laudantur, 176. *Emplastrum* optimum *Cancris* adhibendum, 177. *Acris censura* audacissimorum *Empiricorum*, 176.

IN DISSERT. XI. *De Gangrænâ & Sphacelo.*

Gangrena & Sphacelus quomodo differunt, 181.
Communior Gangrena est, quæ ab *Inflammatione* procreatur, 182. Quâ ratione extinguitur calor nativus à calore immodico, 183. Quamplurimas *Inflammationes Gangrenam* comparare, 184.
Ad Inflammationes compescendas *Nitrum* aliis præfertur, 185.
Quomodo contigit, ut *Gallie Rex* ille *Magnus Gangrænâ* conficeretur, 186.
Quæ symptomata *Gangrenam* ex *Inflammatione* concomitantur, 187.
Gangræna ex Causis Venenatis deplorata est, 188.
Gangræna ex gelu, & frigore intenso quomodo curanda, *ibid.*
Exemplum Nobilis, cui *Tibia Amputationi* adjudicaretur, propter *Gangrenam*, & ex pauperculæ consilio restituti, per immersionem *Pedis* in *Aquâ Frigidâ*, 189.
Inflammationes in *pedibus manibusque* ad *Gangrenam* tendentes quomodo citissimè compescantur, & curentur, 191.
Eodem modo Ulcera & Vulnera Inflammata restitui possunt, *ibid.*
Et sic *Dolores* gravissimi ab *Epispasticis* adhibitis facilè profliantur, 192.
Consilium Galeni in curandis *Gangrenis* pænè omnes *Medici & Chirurghi* deinceps sunt secuti, 193.
De Topicis propriis & impropriis, 194.

IN DISSERT. XII. *De Herniis.*

Nunquam magis comparuit tanta *Herniarum* multitudo, ut illo tempore quo *Prior Cœnobii Cabriensis* in *Aulam Gallicam* accerferetur, 195.
Quæ potissimùm vitanda ab *Herniosis*, 196.
Peritonæi descriptio, 197. Duo solummodo *Foramina* nunc in eo reperiri, *ibid.* *Membranam Peritonæi* nunc etiam non esse *Duplicem*, *ibid.*
Herniarum differentiæ, 199. *Inguinales puerorum Deligatione*

Index Contentorum.

- tione commoda iæpe curantur, *vid.*
Operatio Chirurgica ad *Bubonocelen* describitur, 200. Quæ-
ritur an tanti intersit tentare vivere? 200.
Compellatio boni Medici *Congratulans Morti* appropinquan-
ti, 204.
Sententia *Valesci de Tarenta*, de operatione *Bubonocelis*, 205.
Hernia Umbilicalis an fiat dilatato, an rupto Peritonæo, 206.
Minores *Herniæ Umbilicales* sine *Fasciis* faciliè adjuvantur,
207. Quænam illis vitanda, 209.

IN DISSERT. XIII. *De Erroribus Chi- rurgorum.*

- Errores hominum manifestos, & periculosos reprehensionem
benè mereri, 210.
Medicinam in *Graciâ* potissimùm exultam, 211.
Effrænem Chirurgorum audaciam meritò vituperandam, 212.
Laudatur humanitas *Guidonis Cauliaci*, Amputationes impro-
bantis, 213.
De abusu *Terebrationis* Cranii, 214.
Archagathi infœlicitas calamitosa propter immanem suam fe-
ritatem inter *Vulnera* curanda, 215, 216.
Censura quædam *Pyrotechniæ* Chirurgicæ *M. Aurelii Seve-
rini*, 217.
Usûs *Moxæ* peregre communis debita Admiratio, 218.
Contra iniquum *Turundarum* usum, 219. Maximè celebran-
tur *Magatus* & *Septalius*, ut usui *Turundarum* noxio ad-
versarii, 220. Celebratur etiam vir bonus, Dominus *Bel-
loste*, Chirurgus *Gallicus*, propter librum honestum à se
scriptum, qui nuncupatur, *Nosocomii Chirurgus*, 221.
In quibus casibus *Turunda* possint in usum paulò duci, 222.
Sed nocumenta illarum sunt extimescenda, 223.
Tumorum plurium *Excisiones* etiam damnantur, 226.
Mala Praxis nonnullis vulgò attributa, 228.
Narratio *Spectri* dehortans ab istâ *Malâ Praxi*, 228.
Probitatem rem Artificum plerùmque augere; fraudes &
mendacia solere omnia corrumpere, & in summam mise-
riam illos deturbare. 229.

IN DISSERT. XIV. *De Simplicibus & Compositis Medicamentis.*

- De *Materiæ Medicæ* perplexâ ubertate, 230.
Medicinam primò *Simplicem* invaluisse, 232.
Providentiam Divinam universorum hominum *Saluti* invigi-
lare, 234.

Index Contentorum.

- Hippocratem* favisse *Simpliciori Medicinæ*, 234.
De Cratevâ & Dioscoride, 235.
Asclepiades inclaruit propter *Inventum suum Vino ægris mendendi*, 236.
Plinius præ multis jure celebratur, 237.
Galenus incomparabilis quâ pollebat æquitate in *judicio suo de Medicamentis*, 238.
De illustrissimo Gulielmo Temple, 240.
De Nobilissimo Roberto Boyle, *ibid.*
Etsi *Simplicia* suam laudem benè mereantur, tamen multa evincunt necessitatem quandam *Composita* introducendi, 241. Quâ ratione videntur fuisse introducta, 242.
Quò *Simplicior Compositio*, eò plerùmque melior, 242.
Composita esse hominum, Simplicia Dei Medicinas, 244.
Exempla quibus probatur *Simplices Curationes* vix unquam posse prædominium obtinere, 245.
Simpliciores Compositiones Chirurgicas esse longè utiliores & præstantiores, 247.

FINIS.

